

รายงานการวิจัย

ฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอน
และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างเสริมวินัยของนักเรียน
โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

โดย

นายสุชน จินดารัตน์ และคณะ

มิถุนายน 2548

บอกเล่าเพื่อความร่วมมือกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผนหาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป" กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ "คน" ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ "กระบวนการ" มากกว่า "ผลลัพธ์" เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย "เวที" (การประชุม เสวนา พุคคยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ "ปัญญา" ในกระบวนการวิจัย

"กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น" หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ "คำถาม" หรือ "ความสงสัย" บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น "คำถาม" ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา "ข้อมูล" ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ "วางแผน" การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ "บันทึก" มีการ "ทบทวน" ความก้าวหน้า "วิเคราะห์" ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ "ถอด" กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ "สรุปบทเรียน" ตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย "ผู้ที่สงสัย" ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.สำนักงานภาค จึงได้ปรับปรุงแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยมีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าว ได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอน
และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างเสริมวินัยของนักเรียน
โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

Dharma Pole Integration of learning And Activities Supplement
Curriculums In Developing Students
Discipline At Anuban Maekhachan School.

โดย

นายสุชน จินดารัตน์ หัวหน้าโครงการ
สัญญาเลขที่ RDG47NOO47

สนับสนุนโดย สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)สำนักงานภาค
30 มิถุนายน 2548

สัญญาเลขที่ RDG 47 N0047

โครงการ บูรณาการหลักสูตรธรรมชาติในการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เพื่อสร้างเสริมวินัยของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

รายงานความก้าวหน้าฉบับสมบูรณ์

ระยะเวลา ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2547 ถึง 30 มิถุนายน 2548

1. ชื่อหัวหน้าโครงการ นายสุชน จินดารัตน์
2. หน่วยงาน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน โทรศัพท์ 053 – 789464
3. ได้รับอนุมัติจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงาน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ประจำ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นราชภัฏโพธิ์สัตยา จำนวน 200,000 บาท
4. เริ่มทำการวิจัยเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2547 ถึง วันที่ 30 มิถุนายน 2548
5. รายละเอียดเกี่ยวกับรายงานของการวิจัย
  - 5.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักสูตรธรรมชาติในการเรียนการสอนและ กิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน
  - วัตถุประสงค์เฉพาะ
    1. เพื่อศึกษาริบทของโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน และชุมชนแวดล้อม
    2. เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาด้านพฤติกรรมและการขาดวินัยของนักเรียน
    3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน
    4. เพื่อศึกษากระบวนการในการนำหลักสูตรธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหา ด้านพฤติกรรมและการขาดวินัย
    5. เพื่อศึกษารูปแบบการบูรณาการหลักสูตรธรรมชาติในการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างเสริมวินัยของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน
  - 5.2 การดำเนินงานวิจัย
    - 5.2.1 ศึกษาบริบทของโรงเรียนและชุมชน
    - 5.2.2 ศึกษาปัญหา สาเหตุ ของปัญหาพฤติกรรมและการขาดวินัยของนักเรียน
    - 5.2.3 ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน
    - 5.2.4 ศึกษาแนวทางในการนำหลักสูตรธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมและการขาดวินัย
    - 5.2.6 ศึกษารูปแบบการบูรณาการหลักสูตรธรรม ในการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน
  - 5.3 สรุปผลการดำเนินงาน

จากผลการดำเนินงาน ได้ข้อมูลบริบทของโรงเรียนและชุมชน ได้ทราบปัญหาและสาเหตุการขาดวินัย ของนักเรียน ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และได้รูปแบบการบูรณาการ หลักสูตรธรรม ในการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

5.4 ปัญหาและอุปสรรค คณะทำงานวิจัยมีภาระงานมากเกินไป ทำให้กระบวนการวิจัยไม่ต่อเนื่อง ทำให้การทำกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดเนื่องจากมีกิจกรรมอย่างอื่นมาแทรก ระยะเวลาการศึกษา รูปแบบมีเวลาสั้นเกินไป ทำให้การจัดกิจกรรมเร่งรัด ผู้ปกครองร่วมกิจกรรมน้อยเกินไป การกำกับติดตามก็ไม่ได้เต็มที่เพราะหัวหน้าโครงการวิจัยมีภาระงานมากเกินไป และงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนเพราะได้เพิ่มกิจกรรมขึ้นอีกหลายกิจกรรม

ลงนาม.....

(นายสุธน จินดารัตน์)

หัวหน้าโครงการวิจัย

วันที่ 30 เดือนมิถุนายน พ.ศ.2548

สารบัญ

	หน้า
บทสรุป	ก
สารบัญ	ข
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
โจทย์และคำถามวิจัย	2
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
กรอบแนวคิดของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
นโยบายการจัดการศึกษาแห่งชาติ	8
วิสัยทัศน์	11
หลักพุทธธรรม	12
วินัย	16
การบูรณาการหลักพุทธธรรม	21
การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	24
ปราชญ์ท้องถิ่น	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
แผนปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 1	31
แผนปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 2	42
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	50
ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์	50
ความสอดคล้องของแผน	65
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	70
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	70

การตอบวัตถุประสงค์และข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้	70
ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากกระบวนการวิจัย	81
บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	86

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพทั่วไป

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี วิทยาการต่างๆในปัจจุบัน ทำให้เกิดปัญหามากมายตามมา ซึ่งจะเห็นได้ว่าคุณธรรม จริยธรรมของสังคมได้รับผลกระทบจากวัฒนธรรมทางด้านวัตถุนิยมและปัญหาต่างๆทางสังคมเช่น ปัญหาอาชญากรรมที่ใช้วิธีจับข้อชนรุนแรงมากขึ้น ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเพื่อหวังผลประโยชน์เฉพาะหน้า ค่านิยมการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น ที่เสี่ยงต่อการล่วงละเมิดทางเพศ การแพร่ระบาดของสารเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นอนาคตของประเทศชาติเป็นต้น ในด้านคุณธรรมจริยธรรมพบว่าเยาวชนมีความรู้ด้าน คุณธรรม จริยธรรม แต่กลับมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ก้าวร้าว ประพฤติตัวไม่เหมาะสม ไม่มีวินัย ไม่มีความรับผิดชอบ และไม่มีเหตุผลเป็นต้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยมีมาตราที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาคือมาตรา 6 กล่าวว่า “ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” มาตรา 23 กล่าวว่า “ การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการตามความเหมาะสมของการศึกษาแต่ละระดับ” และมาตรา 26 กล่าวว่า “การจัดการเรียนรู้ควรเกิดได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและ บุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ”

โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน เป็นสถานการศึกษาที่ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 ตำบลแม่เจดีย์ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มีชุมชนในเขตบริการ 3 หมู่บ้านคือหมู่บ้านแม่ชะจาน หมู่บ้านหนองบัวและหมู่บ้านสันมะนะ มีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขาย ผู้ปกครอง นักเรียน บางส่วนย้ายไปทำงานต่างจังหวัด ทั้งลูกหลานไว้กับปู่ย่า ตายาย และจากสภาพชุมชนที่เป็นกึ่งเมืองกึ่งชนบท จึงทำให้วัฒนธรรมและค่านิยมที่ไม่ พึ่งประสงค์ต่างๆไหลเข้ามาเช่น แฟชั่นการย้อมสีผม การแต่งกายเลียนแบบ คารานักร้องที่ตนชื่นชอบ การสักลายบนร่างกายและเกมคอมพิวเตอร์ เด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากกว่าการเรียนรู้ ทำให้เด็กขาดวินัยและขาดความรับผิดชอบในการเรียน และการทำงาน ช่วยเหลือครอบครัว ประกอบกับผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขาย ฐานะค่อนข้างยากจน จึงไม่ค่อยมีเวลาเอาใจใส่อบรมบุตรหลานขาดการชี้นำเกี่ยวกับพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสม ส่งผลให้ เด็กตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อปัญหาสังคมต่างๆรอบด้าน

นอกจากนี้จากการสังเกตเด็กนักเรียนที่จบจากโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจานไปศึกษาต่อ โรงเรียนมัธยม ที่อยู่ในโรงเรียนใกล้เคียง จะมีพฤติกรรมที่ไม่ดีคือชอบหนีเรียนไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตและเปิดดู เว็บไซต์เกี่ยวกับเซ็กส์ ทำให้มีพฤติกรรมเลียนแบบมีการมั่วสุมทางเพศ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้กล่อบ

อยู่ด้วยกันทำให้มีปัญหา นักเรียนต้องออกจากกลางคัน จากปัญหาดังกล่าวทำให้เด็กไม่สนใจในการเรียน ไม่มี ความรับผิดชอบต่องานที่ครูมอบหมายไม่ สนใจ ที่จะช่วยทำงานบ้านและปัญหาอีกประการหนึ่งคือนักเรียนไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของ ตนเองได้ มีการมั่วสุมอบายมุขยกพวกตีกันก่อปัญหาอาชญากรรม เช่นลักขโมย ทำร้ายร่างกาย ปัญหาเหล่านี้เป็นภาวะที่เสี่ยงต่อนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจานเป็นอย่างมากจึงสร้าง ภูมิคุ้มกันให้ นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีงาม

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่จะช่วยพัฒนาคน การศึกษาทำให้คนมีความรู้ พุทธธรรมทำให้เป็น คนดีมีคุณภาพ มีความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคนมีเหตุผล มีสติ มีสมาธิ รู้จักยับยั้งชั่งใจ พุทธธรรมจะเข้าไป ขัดเกลากิเลส ทำให้จิตใจไม่เศร้าหมอง มีความสงบ เยือกเย็น และมีความสุขได้ในที่สุดการศึกษากับพุทธธรรม เป็นเรื่องเดียวกันดังนั้นจึงต้องปลูกฝังเรื่อง คุณธรรม จริยธรรมในกระบวนการ การเรียนรู้ของเด็ก เช่นความมี วินัยปลูกจิตสำนึกในทางที่ดี รู้คุณค่าสิ่งที่เป็นประโยชน์และหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่ดีให้การศึกษา ที่ถูกต้องคือ การสอนให้นักเรียนเป็นคนไม่เห็นแก่ตัว การพัฒนาคนคือการศึกษ ต้องบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

คณะครูโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน จึงได้ร่วมประชุมปรึกษากับผู้ปกครองและกรรมการ สถานศึกษา เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันกำหนดแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว พุทธธรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของ นักเรียนโดยการนำเอาหลักพุทธธรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง รู้จักพิจารณาไตร่ตรองผลของการปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ เกิดความภาคภูมิใจและมีความ ยินดีที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมด้วยความเต็มใจ

2. โทษและคำถามวิจัย

2.1 โทษวิจัย

จะบูรณาการหลักพุทธธรรมมาสร้างเสริมวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจานได้อย่างไร

2.2 คำถามวิจัย

1. บริบทและศักยภาพของโรงเรียนและชุมชนแวดล้อมเป็นอย่างไร
2. สภาพการขาดวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจานเป็นอย่างไรเพราะเหตุปัจจัยอะไร
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเกี่ยวกับวินัยเป็นอย่างไร
จะพัฒนากระบวนการพุทธธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างไร
4. รูปแบบการบูรณาการพุทธธรรมในการพัฒนาวินัย ของโรงเรียนเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษารูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

3.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน และชุมชนแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาด้านพฤติกรรมขาดวินัยของนักเรียน

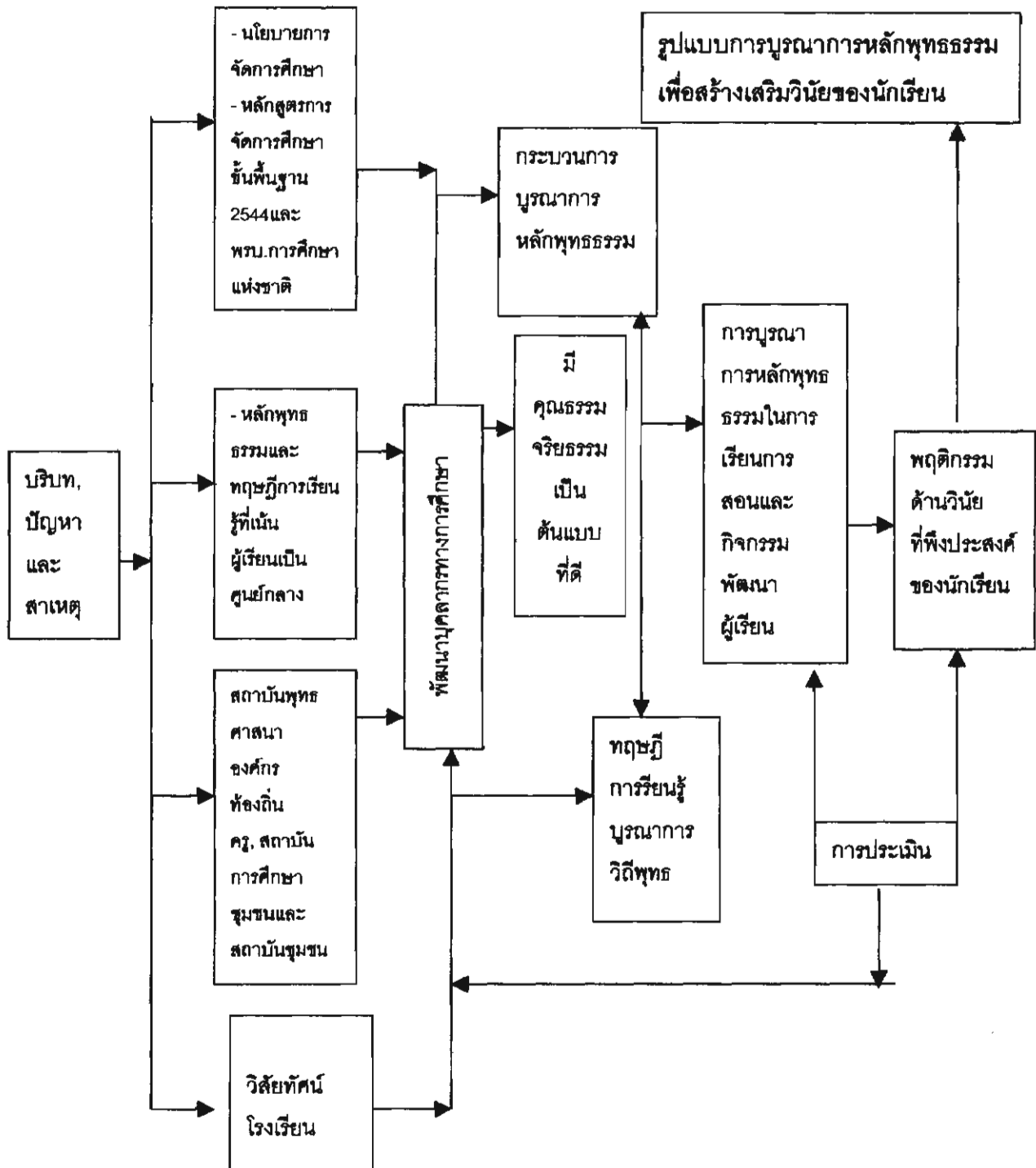
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมการขาดวินัย
5. เพื่อศึกษารูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

4. ผลและประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบสภาพปัญหาและสาเหตุด้านพฤติกรรมการขาดวินัยของนักเรียน
2. ได้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านวินัย
3. ได้รูปแบบการพัฒนานักเรียนด้านพฤติกรรมการขาดวินัยของนักเรียน
4. ได้หลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียน
5. ได้แนวคิดกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมจัดการเรียนการสอน
6. โรงเรียน บ้าน วัด มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและมีความเข้มแข็งร่วมกันแก้ไขปัญหา ด้านต่างๆของนักเรียน
7. บุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมได้รับการพัฒนาด้านการนำหลักพุทธธรรม มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียน เป็นต้นแบบที่ดี
8. ประเทศชาติและสังคมในท้องถิ่น ครู พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ได้บุตรหลานที่มีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม
9. เป็นการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาของท้องถิ่นอันจะนำไปสู่ความตระหนักในคุณค่า และศักดิ์ศรี

5. กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากบริบทและสภาพปัญหา จึงได้มีแนวคิดในการบูรณาการหลักพุทธธรรมมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างเสริมด้านวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่จะจานจึงได้มีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

6. ขอบเขตของการวิจัย

6.1 ขอบเขตเนื้อหา

1. การศึกษาบริบท
  - 1.1 ของท้องถิ่น
  - 1.2 โรงเรียน
2. การศึกษาปัญหาและสาเหตุพฤติกรรมด้านการขาดวินัยของนักเรียน
  - 2.1 การศึกษาปัญหา
    - 2.1.1 พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงทางกาย
    - 2.1.2 พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกทางวาจา
    - 2.1.3 พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกทางใจ
  - 2.2 การศึกษาสาเหตุ
    - 2.2.1 พื้นฐานทางครอบครัว
    - 2.2.2 สภาพแวดล้อมในชุมชน
    - 2.2.3 สภาพของนักเรียน
    - 2.2.4 ระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียน
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน
  - 3.1 ทางกาย
  - 3.2 ทางวาจา
  - 3.3 ทางใจ
4. แนวทาง การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
5. รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

6.2 ขอบเขตพื้นที่

โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

6.3 ขอบเขตของช่วงเวลา

เดือนกรกฎาคม 2547 – เดือนมิถุนายน 2548

6.4 ขอบเขตของประชากรผู้เกี่ยวข้อง

- นักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจานตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 427 คน
- คณะครูและบุคลากร โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน จำนวน 20 คน
- ผู้นำทางศาสนาในชุมชนและผู้ปฏิบัติธรรม
- ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนในเขตบริการ
- ประชาชนท้องถิ่น
- องค์กรในท้องถิ่น

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2
- ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา

7. นิยามศัพท์

หลักพุทธธรรม : กระบวนการของการฝึกหัด อบรมตนให้เป็นคนดี และทำดี ควบคู่ไปกับการรู้จริงและรู้แจ้งโดยการนำเอาหลักไตรสิกขา หลักปัจจัยการตามการศึกษาสาม และหลักอริยสัจสี่มาประยุกต์ใช้

บูรณาการ : การนำเอาศาสตร์ต่างๆที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานกัน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการ และการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บูรณาการทางการศึกษาคำนวณแห่งพุทธธรรม : คือการจัดระบบหลักการกระบวนการ และปัจจัยสนับสนุนการศึกษาโดยใช้ชีวิต วิธีชีวิต การพัฒนาชีวิตที่ดี เป็นโจทย์เป็นหลัก ความพันปัญหา ความสงบสุข อิสราภาพของชีวิตเป็นคำตอบ สาระหลักของการศึกษามีความสัมพันธ์สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของชีวิต

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน: กิจกรรมที่ครูหรือโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

วินัย : จิตสำนึกที่สั่งงานในการอยู่ในระเบียบแบบแผน ขอบบังคับหรือปฏิบัติ ด้วยการแสดงออกทางร่างกาย วาจาใจ

นักเรียน : นักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

8. การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการ การวิจัยทั้งหมด มี 9 ขั้นตอน ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชุมคณะครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และองค์กรท้องถิ่น
2. คณะทำงานร่วมกันศึกษาบริบทของโรงเรียน และชุมชนแวดล้อม
3. ศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุ
4. พัฒนาบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง
5. คณะทำงานร่วมกันจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
7. ดำเนินการตามแผน
8. ประเมินผลการจัดกิจกรรมและพฤติกรรมของนักเรียน
9. สรุปผลและรายงาน

9. ระยะเวลา เดือนกรกฎาคม 2547 ถึงเดือนมิถุนายน 2548

10. สถานที่ โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

11. การประสานความร่วมมือ

- คณะครูและบุคลากรในโรงเรียน
- ผู้ปกครองนักเรียน
- สำนักงานเทศบาลตำบลแม่ชะจาน

- ผู้นำในชุมชน
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน
- ผู้นำทางศาสนาในชุมชน
- นักเรียน
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 2

12. ผู้ทรงคุณวุฒิ

- อาจารย์มาลี ไพรสน
- พระครูบาธรรมสาริต
- พระเดชฯ ฐิติเดช
- ศึกษาพิเศษกัศัทธิชัย สมศักดิ์

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างเสริมวินัยของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน คณะทำงานได้ศึกษาเอกสารและร่วมกิจกรรมในการพัฒนาบุคลากร ได้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. นโยบายจัดการศึกษาแห่งชาติ
2. วิสัยทัศน์
3. หลักพุทธธรรม
4. วินัย
5. หลักบูรณาการหลักพุทธธรรม
6. การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
7. ปรัชญาท้องถิ่น
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบายการจัดการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2544 : 2-3) ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทาง วิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่ เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ด้วยวิสัยทัศน์ของรัฐที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างคน บูรณาการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม

กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่องาน เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้าน วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ ประโยชน์ของทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลป วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้ทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญ สถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่าง ต่อเนื่องผสมผสานสาระ ความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ไว้ใน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้ การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และจัด การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนด จุดหมายซึ่งถือเป็น มาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพุทธศาสนา หรือศาสนา ที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะ และศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้าง ปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีประสิทธิภาพ ในการผลิต และการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
6. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
7. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรมประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

อนึ่ง เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษา ต้องมีการประสานสัมพันธ์และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนให้การพัฒนา คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 6 กล่าวว่า “ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข “ จากพระราชบัญญัติดังกล่าวทำให้โรงเรียนอนุบาลแม่จะจานสนองตอบต่อพระราชบัญญัติ ร่วมมือกัน กัดค้นหาแนวทาง และกระบวนการในการพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและ จิตใจ อีกทั้งมาตรา23 ยังได้กล่าวไว้ว่า “ การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการตามความเหมาะสมของการศึกษาแต่ละระดับ “ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องหาหลักการเพื่อนำมาบูรณาการ การเรียนการสอน หลักพุทธธรรมนับว่าเป็นหลักคำสอนที่สามารถช่วยให้นักเรียนมีคุณธรรมเกิดขึ้น ดัง คำปรารภของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต:2540) ที่กล่าวว่าไว้ในหนังสือพระพุทธศาสนา พัฒนาคนและสังคมว่า การศึกษาเป็นสาระของการปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนา ดังที่ท่านเรียก การปฏิบัตินั้นว่า สิกขา อันได้แก่ ไตรสิกขา คือ สติ สมาธิ และปัญญา หลักการนี้สอดคล้องกับ ธรรมชาติของมนุษย์ผู้เป็นสัตว์ที่ ผึกได้และจะต้องฝึกมนุษย์ นั้นเมื่อศึกษาคือฝึกฝนพัฒนาแล้วก็จะ เป็นสัตว์ที่ประเสริฐเลิศได้จนสูงสุด แม้แต่จะเป็นพุทธะ และมนุษย์ที่ฝึกฝนพัฒนาศึกษาดีแล้วก็จะช่วยกัน พัฒนาสังคมประเทศชาติ ตลอดจนโลกมนุษย์ทั้งหมดให้เจริญมั่นคง มีสันติสุขการศึกษาของมนุษย์คือ การพัฒนาคน จึงเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวง และการส่งเสริม การศึกษาตามหลักไตรสิกขา ก็เป็นกิจประการแรกที่จะต้องทำนำกิจการทุกอย่างเพื่อประโยชน์สุขแก่มวลประชาชน และในมาตรา 26 กล่าวว่า” การจัดการเรียนรู้ควรเกิดได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มี การประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ” จะเห็นว่าพ่อแม่ ผู้ปกครอง นั้นจะต้องร่วมมือกันจึงจะเกิดผลสำเร็จได้ในตัว นักเรียน และไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ในระบบหรือนอกระบบถ้าได้รับการฝึกแล้วก็เกิดการพัฒนาขึ้นได้ ซึ่งได้สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต :2540:5) กล่าวว่า การฝึกตนที่เรียกว่าการศึกษา(สิกขา) หรือการพัฒนาชีวิต(ภาวนา) นั้น มนุษย์อาจแสวงหาหรือทำให้สำเร็จได้ ทั้งจากการปฏิบัติตามลำดับ ขั้นตอนของระบบที่จัดตั้งกันขึ้นไว้ในสังคมมนุษย์ คือในสถาบันการศึกษาต่างๆ และจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการอย่างอื่น ซึ่งเรียกง่ายๆว่าเป็นการศึกษานอกระบบ ไม่ว่าด้วยวิธีใดก็ตามด้านบุคคล ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้ดำเนินชีวิตด้วย

ปัญญา เป็นอยู่อย่างไม่ประมาทและได้พัฒนาชีวิตของตน จนบรรลุประโยชน์ที่เป็นจุดหมาย(อรรถะ) บุคคลผู้นั้นก็เป็นบัณฑิตโดยมีต้องคำนึงว่า เขาจะศึกษาในระบบหรือนอกระบบ หรือจากการเรียนรู้ และฝึกฝนในการดำเนินชีวิตของเขาเองก็ตาม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ได้มีจุดหมายว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นคนไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ โดยเฉพาะจุดหมายในข้อที่ 1 ของหลักสูตรที่ระบุว่า เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเองปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ อีกทั้งในหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นอกจากได้กำหนดโครงสร้างสาระการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมเป็น 8 กลุ่มสาระ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และยังได้ระบุถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็น กิจกรรมที่จัดให้ ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรม ที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กับกิจกรรมที่เลือกด้วย ตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม โคนอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็น ผู้มี คีลธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลุกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวได้ตรง และสอดคล้องกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรของงานวิจัยในครั้งนี้

2. วิสัยทัศน์

นอกจากนี้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน ได้กำหนดวิสัยทัศน์ ของโรงเรียนซึ่งได้มาจากผู้ปกครองชุมชนและคณะครูช่วยกันกำหนดว่า“โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน มุ่งมั่นจัดการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน นำนวัตกรรม เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นมา สร้างให้นักเรียนมีทักษะในการดำรงชีวิต มีความรู้ มีวินัยและมีความรับผิดชอบใฝ่ความรู้ คู่คุณธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ” จะเห็นว่าในวิสัยทัศน์ ของโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน ได้เน้นการมีวินัยด้วย เพราะทั้งทางโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนต่าง ก็ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย เป็นสิ่งสำคัญที่สมควรได้รับการปลูกฝังให้นักเรียนทุกคนได้ รับการฝึกและปฏิบัติจนเป็นนิสัยที่ดีติดตัวไปตลอดชีวิต

3. หลักพุทธธรรม

พระมหาจรรยา สุทธิฐานโน(2543:33) อ้างในสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษา
แห่งชาติ, รายงานการอภิปรายเรื่อง พุทธธรรมนำการศึกษาได้อย่างไร.กรุงเทพฯ:สทศ.,2544. กล่าวว่า
การนำพุทธธรรมมาชี้นำการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย
จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ
ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จะต้องคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ วิถีชีวิต สุขภาพกาย สุขภาพจิต และคุณภาพ
ที่ดีของชีวิตมนุษย์ หลักพุทธธรรม จะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาส่งเสริมมนุษย์ให้มีชีวิต อย่างเป็นสุข
สงบและร่มเย็น และท่านยังได้นำเสนอประเด็นที่จะใช้พุทธธรรมนำการศึกษาอย่าง ถูกต้อง เพื่อให้
เกิดประสิทธิภาพ จะต้องทำความเข้าใจประเด็นต่อไปนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจพุทธธรรมอย่างถ่องแท้ ทุกแง่ทุกมุม สามารถค้นพบวิถีทางและ
วิธีการที่จะนำมาใช้กับชีวิตและเรื่องราวอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับชีวิตอย่าง ถูกต้อง
2. ในการปฏิรูปการศึกษาทุกด้านควรดำเนินการ โดยใช้หลักแห่งอริยสัจสี่ และปฏิจนสมุปบาท
เป็นแสงสว่างนำทาง เพื่อจะได้รู้ปัญหาค้นหาแนวทางการศึกษาชัดเจนถูกต้องตามความเป็นจริงว่า
อะไรคือปัญหา อะไรคือวิกฤต อะไรคือที่มาของปัญหาวิกฤตแก้ไขได้หรือไม่ ถ้าแก้ไขได้แก้ไขอย่างไร
แก้ไขทั้งหมดหรือเป็นบางจุด อะไรคือโอกาส อะไรต้องแก้ไขในระยะสั้น อะไรต้องแก้ไขในระยะยาว
อะไรปล่อยให้ดำรงอยู่อย่างเดิม อะไรควรส่งเสริม อะไรควรรักษา อะไรควรปรับปรุงพัฒนา แล้ว
หาทางดำเนินการอย่างถูกต้อง
3. การศึกษาที่มุ่งพัฒนามนุษย์รอบด้านหรือองค์รวม ในเบื้องต้นจะต้องให้การศึกษา
ขั้นพื้นฐานทั่วทุกคน ทุกสาขาวิชา ต้องศึกษาอย่างต่อเนื่อง เข้มข้นละเอียดลึกซึ้งตามลำดับ คือเรื่อง
ของชีวิตคืออะไร เกิดมาทำไม เกิดขึ้นได้อย่างไร ชีวิตที่สมบูรณ์เป็นอย่างไร จะมีได้โดยวิธีใดจะมี
ความสัมพันธ์ปฏิสัมพันธ์กับชีวิตอื่นและธรรมชาติรอบๆตัวได้อย่างไร จะวางระบบความสัมพันธ์ที่ดี
ได้อย่างไรจึงจะทำให้ความสัมพันธ์นั้นๆ เป็นความสัมพันธ์เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป
มิใช่เป็นความสัมพันธ์ที่ทำลายล้างผลาญ เพื่อจะให้เข้าใจชีวิตในหลายๆมิติ หลักพุทธธรรมอัน
ประกอบด้วยเรื่องชั้น 5, ธาตุ 4 ,อายตนะภายใน 6 ,อายตนะภายนอก 6 , ผัสสะ 6 , วิญญาณ 6 ,
เวทนา 6 , ปรากฏการณ์แห่งกาย จิต นาม รูปควรจะได้รับการศึกษาอย่างลึกซึ้ง อย่างต่อเนื่อง
ตลอดเวลาโดยใช้เนื้อหาเหมาะสมกับวัยผู้เรียน

4. ทำความเข้าใจเรื่องกิเลส โทษของกิเลส ความสุขที่แท้จริงเกิดจากจิตที่ว่างเป็น
ความสงบเย็นไม่ก่อให้เกิดความสูญเสีย ทำลาย ธรรมะเป็นธรรมชาติฝ่ายดีที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ
แล้วนำมาเผยแผ่ให้มนุษย์ได้นำมาใช้ป้องกันกิเลส ธรรมะคือความถูกต้อง ความดีงามทางแห่งความ

เจริญรุ่งเรืองที่คอยดูแลชีวิตมนุษย์ให้ปลอดภัยเพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งในด้านดีและด้านชั่วอย่างครบครัน ควรจะได้มีการศึกษาเรื่องกรรมในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งให้เห็นถึงรากฐานแห่งการกระทำดีกระทำชั่ว ด้วยกุศลมูล 3 คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกต่อกันอย่างสร้างสรรค์ หรือทำลายก็มาจากรากฐานแห่งกุศลและอกุศล จึงต้องศึกษาอย่างเข้าใจ สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ในชีวิต เศรษฐกิจและปรากฏการณ์รอบตัวได้ แล้วสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง

5. เพื่อเป็นการสร้างความฉลาดในอารมณ์ การศึกษาและปฏิบัติสติปัญญาสี่ อย่างชาวซึ่งและต่อเนื่อง เพื่อวางรากฐานให้ชีวิตมีพื้นฐาน ทนทานต่อการกระทบกระทั่งของอารมณ์อย่างไม่หวั่นไหว อันเป็นที่มาของปัญหาชีวิต เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งสาเหตุสำคัญคือป्राการชีวิตและรากฐานชีวิตไม่เข้มแข็งพองตนเอง ตรงนี้คือหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาจากคำขวัญปฏิรูปการศึกษาว่า เก่ง ดี มีความสุข จำเป็นต้องใช้ใคร่ศึกษาและอริยมรรค ซึ่งมีองค์แปดมาเป็นแสงสว่างนำทาง จะทำให้แนวทางการศึกษาบรรลุเป้าหมาย และเกิดความสมบูรณ์แบบได้ คือผู้ศึกษาจะได้ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกาย และจิต และประดับประดาไปด้วยธรรมะอื่นอย่างงดงาม ซึ่งคณะวิจัยเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งอีกทั้ง (สุมน อมรวิวัฒน์, 2545 :42) อ้างในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการอภิปรายเรื่องพุทธธรรมนำการศึกษาได้อย่างไร. กรุงเทพฯ:สทศ.,2544. ได้เพิ่มเติมถึงหลักบูรณาการทางการศึกษาด้านนี้แห่งพุทธธรรมว่าการศึกษาได้ปัญญา ศาสนาได้คุณธรรม วิถีชีวิตความดีงามได้วัฒนธรรม การบูรณาการการศึกษา ศาสนาวัฒนธรรม ก็จะต้องทำให้การศึกษามีศาสนาและวัฒนธรรม ในศาสนามีการศึกษาและวัฒนธรรม ในวัฒนธรรมมีการศึกษาและศาสนา บูรณาการหมายถึง องค์รวมขององค์ประกอบย่อยที่สัมพันธ์ ผสมกลมกลืนกันอย่างได้สัดส่วน สมดุล นำไปสู่การพัฒนาและบรรลุประโยชน์สูงสุด และท่านยังได้ชี้แนะเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์พระพุทธานุภาพของมนุษย์ทั้งในฐานะที่เป็นเอกัตบุคคล(as an individual) และในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมซึ่งต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น มนุษย์เป็นเวไนยสัตว์หรือเวไนยบุคคล สามารถได้รับการสั่งสอน ฝึกฝน และอบรมบ่มนิสัยได้ มนุษย์มีภาวะทางสติปัญญามาแต่กำเนิด (สชาติปัญญา) แม้ว่ามนุษย์จะมีความแตกต่างกัน ก็จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้(โยคปัญญา) อีกทั้งพระพุทธานุภาพได้อธิบายหลักการเรียนรู้ของมนุษย์ว่าเกิดขึ้นในวิถีชีวิตทั้งชีวิตมีลักษณะเป็นองค์รวมของรูป(กายภาพ :กาย-วาจา) กับนาม(จิตภาวะ) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ไปตามความเจริญเติบโต (พัฒนาการ)ของชีวิต ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นด้วยที่ท่านกล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์มีแกนหลัก 3 แกนคือ

- การฝึกฝนตนเองเรื่องศีล (Self - training in morality)
- การฝึกฝนตนเองเรื่องสมาธิ (Self – training in mentality or concentration)
- การฝึกฝนตนเองเรื่องปัญญา (Self – training in wisdom)

อีกทั้งท่านยังได้นำเสนอถึงเรื่องการพัฒนาปัญญาว่า จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่สำคัญคือการเกิดปัญญา ต้องพัฒนาโดยการแสวงหาความรู้(ศุภมยปัญญา) การฝึกฝนคิดค้น (จินตามยปัญญา) และการฝึกฝนตนเอง(ภาวนามยปัญญา) ซึ่งกระบวนการพัฒนาปัญญาตามแนวพุทธศาสตร์มี คุณลักษณะดังนี้

- กระบวนการพัฒนาปัญญา มีความสมบูรณ์โดยตลอด
- กระบวนการพัฒนาปัญญา มีลักษณะบูรณาการ
- กระบวนการพัฒนาปัญญา มีลักษณะการพัฒนาที่ก้าวเวียน(Spiral growth)
- กระบวนการพัฒนาปัญญา มีลักษณะที่ยังรากลึกลงด้วย มิใช่พุ่งขึ้นอย่างเดียว

กระบวนการพัฒนาปัญญา เป็นการสร้างแรงจูงใจและสิ่งเร้า(ศรัทธา) และการฝึกฝนตนเอง แต่เมื่อเกิดสมาธิและปัญญาแล้วต้องละสิ่งเร้านั้นเสียกระบวนการพัฒนาปัญญา ตามนัยของพระพุทธศาสนา อุดมการณ์สูงสุดคือการใช้ปัญญาปฏิบัติให้เกิดอิสรภาพอันสมบูรณ์และคณะผู้วิจัยยังได้สนับสนุนความคิดของท่านที่เสนอว่าการเรียนรู้ตามนัยแห่งพุทธธรรม เน้นคนเป็นศูนย์กลาง กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการพัฒนาคน ทั้งในลักษณะที่เป็นปัจเจกชน (คนแต่ละคน)และการพัฒนากลุ่มคนให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ธรรมชาติชีวิตของคนประกอบด้วยขันธห้า แยกออกได้เป็นรูปกับนาม การพัฒนารูป กับ นามจึงเป็นฐานของการเรียนรู้ การพัฒนาขันธห้า จัดได้ว่าเป็นฐานขั้นต้นของการเรียนรู้ แต่ยังไม่บรรลุถึงการเกิดปัญญาคือความรู้ถูกต้องรู้ครอบคลุมและรู้ตามความเป็นจริง การเรียนรู้ที่แท้จริงจึงต้องมีการพิจารณาด้วยโยนิโสมนสิการ และฝึกปฏิบัติ(ภาวนา)จนประจักษ์ผลเป็นความรู้ที่แท้จริงต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ของการเรียนรู้มาเกี่ยวพันตามนัยแห่งพุทธธรรม จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้คือธาตุที่เกิดจากผัสสะทั้งหลายคือรูปกับนาม เมื่อรู้ได้ความรู้นั้นก็จะพัฒนาไปโดยการฝึกปฏิบัติจนรู้แจ้งชัดเจน เป็นสัมมาทิฐิซึ่งจะนำไปสู่ จุดหมายปลายทางคือความเป็นอิสระหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง จุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือการฝึกอบรมตนเองของพุทธศาสนิกชนคือการพัฒนาชีวิตและจิตใจของตนเองให้บรรลุอิสรภาพ คือหลุดพ้นจากความเขลา ความอยาก และการยึดมั่นถือมั่น มีสภาวะของจิตใจที่แจ่มใส สะอาด สว่าง สงบเย็น อันเป็นประโยชน์สูงสุดที่มนุษย์พึงมีพึงได้ จุดประสงค์ในตัวผู้เรียนคือทฤษฎีธรรมมีกตลประโชชน์เป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เห็นได้ทันทีที่บุคคลได้ฝึกหัดอบรมตนให้ขยันหมั่นเพียร ทำหน้าที่รักษาสถานะและทรัพย์ที่แสวงมาได้ คบมิตรดี และเลี้ยงชีวิตอย่างพออยู่พอกิน ปัจจัยของการเรียนรู้ที่ได้แก่วิธีการแห่งศรัทธา และวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งได้รวบรวมกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดไว้ ตั้งแต่การตั้งจุดประสงค์ การกำหนดสาระหลัก การแสวงหาความรู้ การค้นพบความรู้ การคิดค้นและการวิเคราะห์ ประเมินคนอันเป็นผลของการฝึกหัดอบรมที่ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ จนทำให้บุุคคลได้พัฒนาขึ้นเป็นกัลยาณชนและอริยชนตามลำดับ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต , 2544:4) ได้กล่าวถึงพุทธวิธีการสอนว่าตามหลัก พระพุทธศาสนา ในการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นจะต้องไปเกี่ยวข้องกับความสุขหรือปัญหาตลอดเวลาแม้ว่ามนุษย์จะต้องการหรือไม่ก็ตาม มนุษย์จะต้องยอมรับความจริงเรื่องนี้และควรพร้อมที่จะจัดการแก้ไขอย่างไร และชีวิตที่เป็นอยู่อย่างดีและมีความสุขที่สุดคือชีวิตที่กล้ารับรู้ต่อปัญหา ทุกอย่าง ทั้งทัศนคติที่ถูก ต้องต่อปัญหาเหล่านั้น และจัดการแก้ไขด้วยวิธีที่ถูกต้อง สิ่งที่พระพุทธศาสนาสอนเป็นข้อแรกคือ ความทุกข์อันเป็นปัญหาที่มนุษย์พึงรับรู้ และจัดการแก้ไขโดยถูกต้องซึ่งถือเป็นภารกิจของพระพุทธ ศาสนา และระบบการศึกษาของพระพุทธศาสนาก็คือการช่วยมนุษย์ให้แก้ปัญหของตนได้อีกทั้ง ภาร กิจที่สำคัญของการศึกษาก็คือการฝึกอบรมบุคคลให้พัฒนาปัญญา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงและสภาวะของสิ่งทั้งหลาย มีทัศนคติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องปฏิบัติและจัดการกับสิ่งทั้งหลาย ตามที่ควรจะเป็น เพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์คนคือความมีชีวิตอยู่อย่างสำเร็จผลดีที่สุด มีจิตใจเป็นอิสระ มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ และประโยชน์ผู้อื่นคือสามารถช่วยสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่ชน ทั้งหลายที่ อยู่ร่วมกันเป็นสังคมได้ การศึกษาจึงต้องมีภาระกิจดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้บุคคลเกิดทัศนคติที่ถูกต้อง คือรู้จักมองสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็นและสามารถจัดการ กับสิ่งเหล่านั้นตามที่ควรจะเป็น ให้เกิดเป็นประโยชน์แก่ทั้งคนและสังคม ไม่ให้มองเห็นและจัดการ สิ่งทั้งหลายตามกิเลสตัณหา

2. เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั่นเองเท่านั้น ผู้อื่นจะนำมาขัดเยียดให้หรือบังคับให้รับไม่ได้

3. ผู้สอนและนักการศึกษาเป็นเพียงผู้ชี้ทางให้โอกาสโดยการตั้งใจช่วยเหลือ พยายามสร รหาอุปมา กลวิธีและอุปกรณ์ต่างๆที่จะมาช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงปัญญาอย่างได้ผลที่สุดเรียกว่าเป็น กัลยาณมิตร

4. ผู้สอนต้องคำนึงถึงความสามารถ ความถนัด อุปนิสัยต่างๆของผู้เรียน เพื่อจัดสภาพ การเรียนและกลวิธีสอนให้ผู้เรียนเรียนอย่างได้ผลดีที่สุด

5. การเรียนการสอนต้องใช้วิธีการแห่งปัญญา คือผู้เรียนต้องเป็นอิสระในการใช้ความคิด การได้ตอบซักถาม สืบเสาะหาความจริงให้ได้รับความเข้าใจขึ้นในคนจึงมีการปฏิบัติอย่างกาลามสูตร ไม่มีการบังคับให้เชื่อ พุทธศาสนาถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ เราสวดพุทธคุณอยู่เสมอว่า “อิติปิโส ภควา อรหังสัมมา สัมพุทธโธ...” ....อนุตโร ปุริสทัมมสารถิ...” ซึ่งบทสวดนี้บอกถึงธรรมชาติของ มนุษย์ว่าเป็นสัตว์ที่ฝึกได้และต้องฝึก (ทัมมะ) ตั้งแต่เกิด คนที่มีการฝึกฝนตนเองอยู่เสมอจะประสบ ความสำเร็จในชีวิตเผชิญกับความทุกข์ได้ เพราะฉะนั้นการพัฒนาตนของเด็กต้องมุ่งความใฝ่รู้สู่สิ่งยาก บนรากฐานแห่งความใฝ่ดี การให้การศึกษาคือทำให้เขามีความสุข เมื่อเกิดความสุขแล้วก็จะระบาย ความสุขของตนให้แก่สังคม และควรพัฒนาเด็กให้มีคุณสมบัติดังนี้

1. ความตระหนักรู้ในตน (Self Awareness) เป็นความสามารถในการค้นหาและเข้าใจจุดดี จุดด้อยของตนเองและความแตกต่างที่ตนเองมีกับบุคคลอื่นในแง่ความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว สุขภาพ ท้องถิ่น

2. ภูมิใจในตนเอง (Self Esteem) เป็นความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเช่น มีน้ำใจ รู้จักให้ รู้จักรับ ค้นพบและภูมิใจในความสามารถด้านต่างๆ (สังคม กีฬา คนตรี ศิลปะ) ของตนเองและการที่จะพัฒนาเด็กให้ได้เต็มศักยภาพนั้นจำเป็นที่เด็กต้องมีวินัยและความรับผิดชอบด้วย

4. วินัย

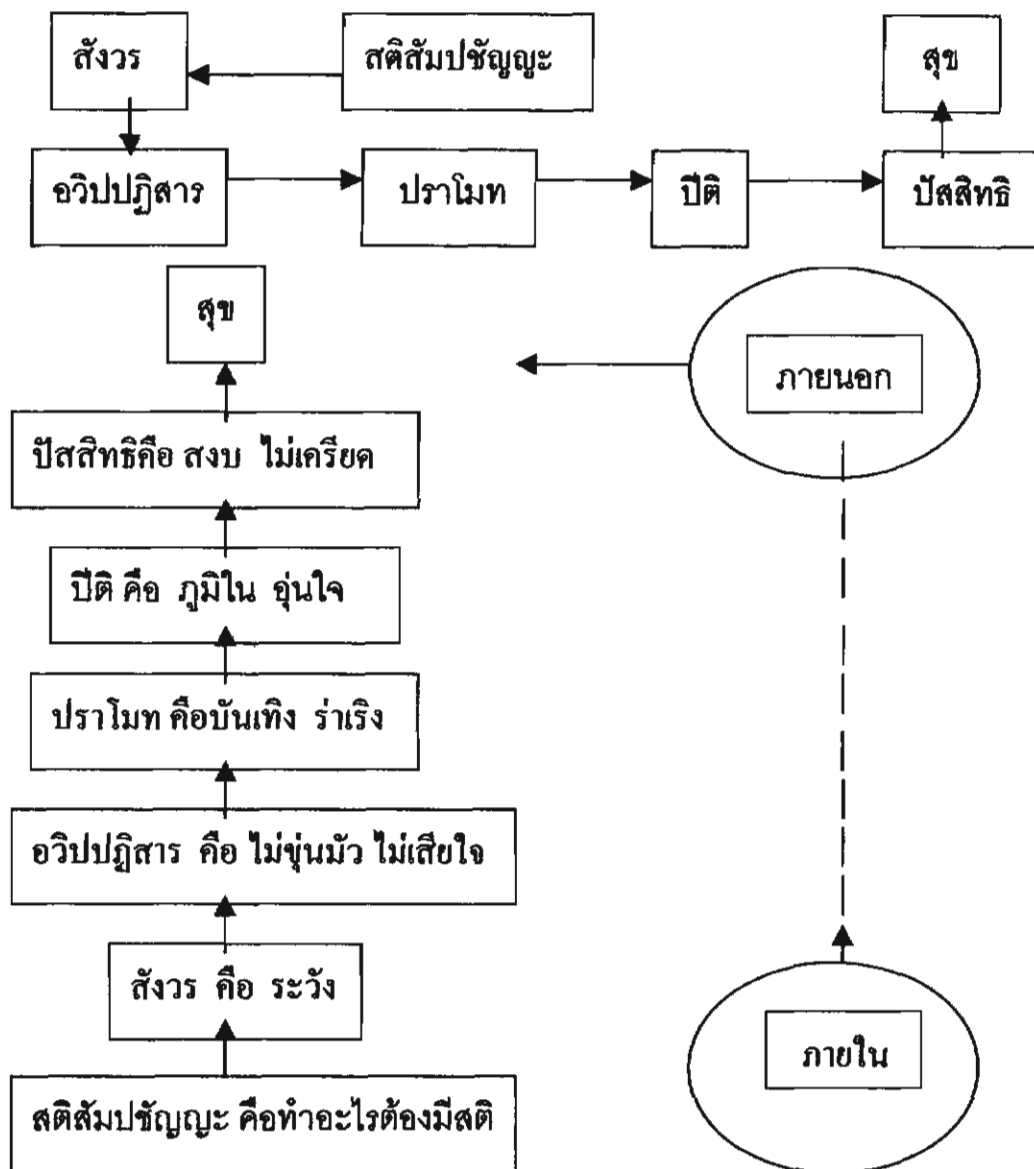
พระเมธี ธรรมภรณ์ (2541:7 อ้างในกรมวิชาการ. คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย กรุงเทพฯ :

กระทรวงศึกษาธิการ , 2541)ได้กล่าวถึงเรื่องพุทธปรัชญาเกี่ยวกับการพัฒนาวินัยและประชาธิปไตยว่าวินัย และประชาธิปไตย เกี่ยวข้องกับเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นวิถีชีวิต เพราะมีข้อประพฤติปฏิบัติ มีแนวปฏิบัติที่เป็นสากล ใช้กระบวนการปฏิบัติที่เรียกว่าวินัย วินัยในพระไตรปิฎกหมายถึงอุบายสำหรับการฝึกหัดกาย วาจา นั่นคือกระบวนการปฏิบัติเป็นอุบายฝึกหัดกาย วาจาและใจและตามหลักพุทธศาสนามองวิธีฝึกเป็น 2 คอนคือ

1. ฝึกจากภายนอกเข้าสู่ภายใน เป็นกระบวนการฝึกกาย วาจา ใจ ซึ่งจะส่งผลไปยังจิตใจ
2. ฝึกจากภายในออกมาสู่ภายนอก เป็นการฝึกจิตศึกษาโดยตรง ฝึกให้มีกรรมฐาน มีสติ

จนเกิดความสังวรระวังจะได้ทำอะไรไม่ผิดพลาด

กระบวนการเกิดวินัย ซึ่งเริ่มจากการฝึกภายในออกสู่ภายนอกมีดังนี้

ที่มา : พระเมธีธรรมาภรณ์ , กรมวิชาการ, คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนา
คุณธรรมจริยธรรม ที่เน้นความมีวินัย และความเป็นประชาธิปไตย, กรุงเทพฯ : 2541.

นอกจากนี้ยังมีวิธีฝึกอีกวิธีหนึ่งคือขาดตรงไหนก็ปรุแต่งตรงนั้นเช่นการฝึกความเป็นผู้นำ ต้องรู้ว่าจะต้องมีคุณธรรมอย่างไรก็ฝึกอย่างนั้นซึ่งจะดีเฉพาะเรื่องเป็นการพัฒนาบางส่วนของ บุคลิกภาพ แต่จะไม่ลงถึงใจไม่ฝังรากลึก ไม่เป็นคุณธรรมตามหลักพุทธศาสนาซึ่งเป็นการฝึกกาย วาจา เพื่อให้เข้าถึงใจ การฝึกตามหลักของศาสนาจะเป็นเรื่องของการ ฝึกบุคลิกภาพ จิตซึ่งถือได้ว่าเป็น เป้าหมายของวินัย วินัยที่เราพูดกันนี้น่าจะเป็นพื้นฐานของชีวิตที่ดี คุณธรรมคือสมบัติที่ดีของจิตใจ คนที่มีศีลธรรมเราเรียกว่ากัลยาณชน นั่นคือคนคืออย่างน้อยต้องมีเบญจศีล เบญจธรรม เบญจธรรมนี้ เราเรียกอีกอย่างว่ากัลยาณธรรมคือคนมีคุณธรรม คนมีศีลคือมีวินัยด้วย วินัยจะอยู่ได้ต้องมีฐานรองรับคุณธรรม และสามารถที่จะสร้างเสริมวินัยให้กับเด็กได้ โดยเริ่มจากการสร้างวินัยนั้นคือให้เขาทำซ้ำ ทำบ่อยๆ วินัยเป็นเครื่องมือให้การศึกษาอบรม ในทางพุทธศาสนาจะมีบทลงโทษถ้าฝ่าฝืนวินัยและมี รางวัลถ้าปฏิบัติถูกต้อง วินัยที่เป็นสิ่งเสริมสร้างให้เกิดแรงจูงใจมี 3 ส่วนคือ

- เกิดจากคัมภีร กล่าวได้ว่าการที่คนเรารักษาวินัยส่วนหนึ่งเพราะต้องการรางวัลและหลีกเลี่ยงการลงโทษ
- 2. เกิดจากศรัทธา นั่นคือมีความเชื่อมั่นว่าวินัย ระเบียบนั้นดี ศรัทธาในแหล่งที่มาซึ่งวินัยและ ระเบียบ อนึ่งในการบัญญัติวินัยนั้นทุกคนต้องเห็นชอบ วินัยนั้นจึงกลายเป็นวินัยในตนเอง
- เกิดจากคุณธรรมนั่นคือ คุณสมบัติที่ดีในจิตใจ ถ้ามีคุณสมบัติที่ดีในจิตใจก็จะมีวินัยโดย ไม่ต้องฝืนใจ

การพูดถึงเรื่องวินัยจะต้องพูดถึงการเสริมแรงวินัยเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรมการเอาวินัยไป เสริมจริยธรรมก็จะได้คนที่เคารพในระเบียบวินัย ตามหลักกาลามสูตรจะพูดเรื่องความคิดของคน สอนให้คนคิด ไม่สอนให้คนจำพระพุทธรเจ้าสอนให้คนคิดไม่มงายต่อเรื่องไสยศาสตร์ อย่างเชื่อข่าวลือ สอนให้ได้แย้งครู้ได้เพื่อต้องการหาความจริง กาลามสูตรสอนให้หาความจริงให้เห็นเอง ไม่ใช่เรื่องนั้น เรื่องนี้ แต่ถ้าเชื่อว่าอะไรเป็นความสุขก็ให้ทำ อะไรเป็นความทุกข์ก็อย่าทำ ความมีวินัยผู้แพ้ไม่มี การเอาชนะขาดขาด จะต้องมีการเคารพกฎ ระเบียบ เป็นผู้มีสารานียธรรม คิดอะไรต้องรอบคอบ เป็น ผู้มีโยโสมนสิการ จะสอดคล้องกับหลักกาลามสูตรคือวิธีคิดดังนี้

1. คิดถูกวิธี หาวิธีคิดที่ถูกต้อง
2. มีระเบียบและตรวจสอบวิธีการที่ถูกต้อง มีขั้นตอนที่ควรทำก่อนทำหลัง
3. มีเหตุผล พูดถึงองค์รวมว่าเหตุนี้ทำให้เกิดผลอะไร มีโยโสมนสิการ เช่น

ทำไมเราต้องเปลี่ยนอิริยาบถ เพราะอะไรหรือปฏิเสธอุปบาท คืออะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล การมี ระเบียบวินัยจะมีผลเสียหรือไม่เป็นต้น

นอกจากนี้ โคทม อารียา คร.(2541:94) ได้กล่าวถึงเรื่องวินัยว่าวินัยภายนอก

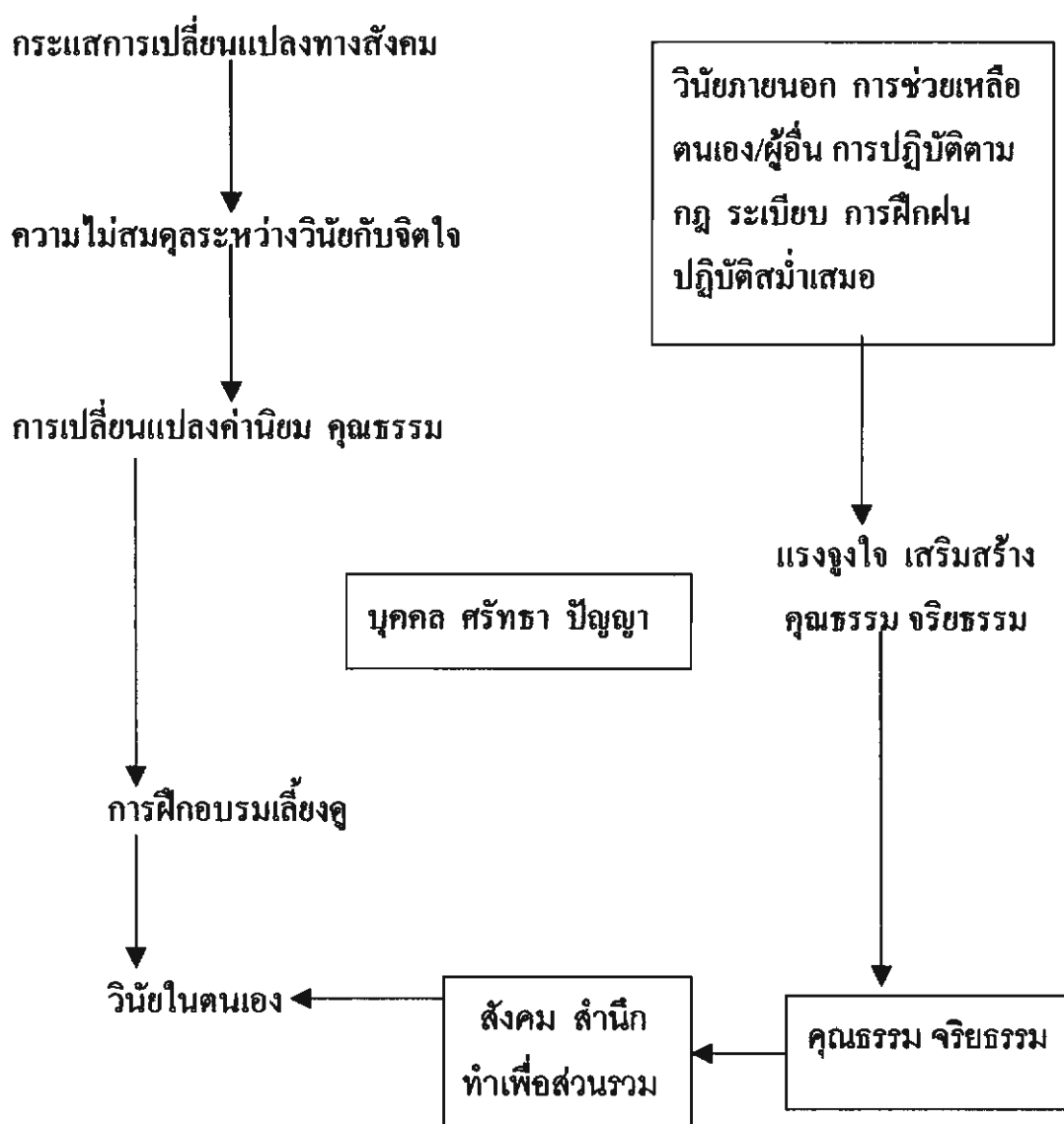
หมายถึงการเคารพกฎกติกาต่างๆที่มีการบังคับใช้ การเคารพนับถือผู้มีอำนาจ ฯลฯ วินัยภายในจะจำแนกเป็น 2 ระดับคือระดับปัจเจกและระดับสังคมระดับปัจเจกหมายถึงวินัยในตนเองหมายถึงคือสติ วิจารณ์ญาณ จิตสำนึก ความละเอียดอ่อน ฯลฯ ส่วนวินัยระดับสังคมมีความรู้สึกเป็น citizen ส่วนมีความหมายแปลว่าเมือง พลเมือง คนทุกคนมีหน้าที่ ถ้าจะทำให้เป็นวินัยภายนอกก็โดยการบอก การให้เรียนให้ท่องเพื่อนำไปปฏิบัติ แต่สิ่งที่ทำให้เกิดความผูกพันต่อหน้าที่เหล่านั้นคือวินัยในตนเอง ซึ่งจำเป็นมากกว่า

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายคำว่าวินัยว่า หมายถึงการอยู่ในระเบียบแบบแผนข้อบังคับหรือข้อปฏิบัติ และดร.สมบุญ สุขสำราญ (2541 :102)ยังได้กล่าวถึงวินัยว่า วินัยเป็นทั้งจิตสำนึก(นามธรรม)แนวปฏิบัติ(รูปธรรม) วินัยเป็นข้อปฏิบัติที่เป็นกิจวัตรของบุคคลที่มีต่อกลุ่ม

วินัยคือกฎระเบียบที่ดีทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างชาติ และวินัยยังเป็นเครื่องมือให้บุคคลมีจิตสำนึก และปฏิบัติตามภาระหน้าที่อย่างเคร่งครัด ในหลักพระพุทธศาสนา พระวินัยเป็นหนึ่งในหลักวิชาของพระไตรปิฎก พระวินัยเป็นกฎหมาย ระเบียบ หรือกฎหมายที่สำคัญที่ทุกคนในองค์การพุทธศาสนาต้องปฏิบัติตาม เพื่อความเป็นหมู่คณะ วินัยเป็นแกนสำคัญคู่กับธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติและการปฏิบัตินั้นๆต้องมีวินัยจึงจะบรรลุเป้าหมาย

ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่(2514:161) กล่าวว่า การสร้างวินัยนั้นจะต้องสร้างขึ้นให้เกิดจากภายในเป็น internal ที่มีปัญหาต่างๆเกิดขึ้นเพราะคนไม่มีวินัยภายใน แต่มีภายนอก

รูปแบบการพัฒนาวินัยในตนเอง

ที่มา : ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่, กรมวิชาการ, คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย.

กรุงเทพฯ.: 2541.

5. การบูรณาการหลักพุทธธรรม

นอกจากนี้หลักพุทธธรรมยังสามารถช่วยให้เกิดความคิดเป็นอีกด้วย ดังที่สุมน อมรวิวัฒน์ (2543 : 41) เสนอว่าความคิดเป็นตามนัยแห่งพุทธธรรมที่กล่าวถึงการคิดแบบโยโสมนสิการว่า การคิดตามนัยแห่งพุทธธรรมยึดหลักของเหตุและผล เน้นการใช้สติและปัญญามากกว่าการใช้อารมณ์ การวิเคราะห์ความจริงแท้ของสรรพสิ่งและสภาพการณ์ คิดให้ตรง คิดตามความจริง อันสามารถย้อนทวนเหตุและทำนายผลได้ มีลักษณะบูรณาการ และพัฒนาได้ด้วยการฝึกหัดอบรมตนพร้อมทั้งกาย วาจา ใจ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่คิดได้ คิดเป็น และคิดดี

ความคิดเรื่องบูรณาการนั้นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้ศึกษาทำความเข้าใจอย่างองค์รวมก่อน แล้วจึงมองหรือเข้าใจอย่างแยกย่อยออกไปอย่างการศึกษาของคนให้เป็นคนสมบูรณ์ มีคุณภาพ ท่านทรงสอนว่าการศึกษาต้องเป็นลักษณะองค์รวม ต้องศึกษาไปพร้อมๆกัน ทั้งศีลธรรม ความรู้ ปัญญา ทักษะการทำงาน ไม่ใช่แยกส่วนศึกษาเฉพาะทาง ซึ่งการศึกษาตามแนวของพุทธศาสนามีดังนี้ (สำลี รักสุทธี และคณะ,เทคนิควิธีการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ, 2544 : 8-13)

การบูรณาการแบบไตรสิกขา ซึ่งได้จัดการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนคือ

- สติ คือสิ่งที่ทำให้เป็นคนดี คนเราเกิดมาจะต้องมีคุณธรรมที่แตกต่างจากสัตว์พฤติกรรมหลายอย่างจะต้องให้เหนือสัตว์ เส้นแบ่งระหว่างคนกับสัตว์คือ “สติ” ดังนั้นพระพุทธองค์จึงทรงให้นำสติไปรวมบูรณาการไว้กับทุกวิชา
- สมาธิ คือการเป็นคนที่มีความมั่นคง มุ่งมั่น ไม่หวั่นไหวมีจิตไม่วอกแวก วอกแวก ไม่สับสน ร่ายแรงไปจากความเป็นมนุษย์ ทำอะไรประกอบกิจการงานอะไรให้ทำจริง ไม่เหลวไหลและเหลวไหลมีความสุข สงบ พละยยินดีกับการทำงานทุกอย่าง เป็นนักเรียนก็ตั้งใจเรียน มีความมุ่งมั่นมานะตั้งใจสูง ดังนั้นไม่ว่าจะเรียนวิชาอะไร ทำอะไร พระพุทธองค์จะทรงสอนให้นำ “สมาธิ” ไปใช้ด้วยเสมอ เรียกว่านำเอาหลักสมาธิไปบูรณาการด้วย
- ปัญญา คือความคิด ความรู้ ความรอบคอบ การไตร่ตรอง การมีสติไตร่ตรองอย่างมีเหตุ มีผล หรือการติดตาม เข้าใจเนื้อหา เรื่องราวที่ศึกษาอย่างเข้าใจ ซึมลึก การกระทำด้วยความไตร่ตรอง รอบคอบไม่ดูแก่อำนาจโทสะ โมหะ เกลียด โกรธ กระทำกิจทุกอย่างด้วยปัญญา ไม่ว่าจะเป็นการงาน การประกอบการ ตลอดจนการเรียน ทุกกระบวนการของพฤติกรรมมนุษย์ พระองค์ทรงสอนให้นำเอา “ปัญญา” เข้าไปบูรณาการด้วยเพราะมีฉะนั้นพฤติกรรมของมนุษย์อาจบ่งพร่องได้

ในเรื่องไตรสิกขานี้ ศ.นพ.ประเวศ วะสี ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า(ประเวศ วะสี. 2543:64 อ้างใน สำลี รักสุทธี และคณะ , 2544:9) “ควรทราบว่าในทางพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่นใดไม่ได้

แยกว่าชีวิตก็อย่างหนึ่ง การศึกษาก็อีกอย่างหนึ่ง ที่แยกจากชีวิตไป เอาวิชาเป็นตัวตั้ง แต่ถือว่าชีวิตคือ การศึกษา การศึกษาคือชีวิต ทั้งชีวิตและการศึกษาอยู่ที่เดียวกัน นั่นคือเน้นที่การปฏิบัติจริง คำว่า ศึกษา ในทางพุทธศาสนา ซึ่งตรงกับภาษาสันสกฤตว่า ศิกขานั้น ท่านเน้นที่การปฏิบัติ คือศีลสิกขา สมาธิสิกขา ปัญญาสิกขา ก็ต้องปฏิบัติและการปฏิบัติมันเกิดปัญญาหรือการรู้แจ้ง ได้ผลจริง”

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของพระพุทธเจ้านั้นเป็นการเรียนที่เน้นการปฏิบัติจริง เห็นจริง ทำงานจริง ก่อให้เกิดงานและมีความสุขจากการทำงานด้วย ซึ่งตรงกับแนวปฏิรูปการศึกษาของไทยที่ต้องการให้เก่ง คี มีสุข

การบูรณาการแบบไตรสิกขาของพระพุทธเจ้านั้น จะต้องให้คนเรียนไปพร้อมๆกัน ระหว่าง ศีล สมาธิ และปัญญา คนที่สมบูรณ์ จะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้ มีความรู้ มีปัญญาแต่ขาดศีลก็ไม่ดี ไม่สมบูรณ์ มีแต่ศีลแต่ไม่มีความรู้ ไม่มีปัญญาก็ไม่สง่างาม ก็หากมีศีล(คนดี)จะทำให้มีสมาธิ สมาธิจะทำให้เกิดปัญญาต่อไป

การบูรณาการตามหลัก ปัจจยาการตามการศึกษาสาม คือการเชื่อมโยง สานสัมพันธ์กัน ระหว่างสาระสำคัญของหลักปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ มีลักษณะคล้ายหลักไตรสิกขาดังนี้

- ปริยัติ คือ การศึกษาเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวิชาสามัญ วิชาสามัญ ศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ อาจเรียกว่าการเรียนรู้ตามตำรา เอกสาร คัมภีร์มี พญฺญชนะ อักษร เป็นสื่อในการเรียนรู้

2. ปฏิบัติ คือการลงมือกระทำ ประกอบกิจกรรม ปฏิบัติจริง ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้อะไร อันเป็นผลมาจากปริยัติแล้ว จะต้องนำมาปฏิบัติจริง ไม่ใช่เรียนรู้แค่ภาษาหรือตรรกะ หรือปรัชญา เฉยๆ แต่จะต้องนำเนื้อหา สาระของความรู้นั้นๆ มาลงมือปฏิบัติจริงด้วย เรียกว่า “ความรู้ คู่กับการกระทำจึงจะนำสู่ผลงาน” เป็นการบูรณาการกัน ระหว่างการเรียนรู้เนื้อหาสาระความรู้ (ปริยัติ) และการนำความรู้ไปใช้ (ปฏิบัติ)

- ปฏิเวธ คือการปฏิบัติตน ทำตัว ดำเนินชีวิตหลอมรวมมวลพฤติกรรมของตนเองให้มีความสุข สงบ ร่มเย็น มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ทรงคุณค่า ทั้งนั้นเป็นเหตุมาจากปริยัติ ปฏิบัติ และทำให้เกิดปฏิเวธ (ความสุข)

จากหลักทั้งสามจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้เพราะหากมีเพียงความรู้(ปริยัติ) ไม่นำความรู้ไปทำกิจกรรม (ปฏิบัติ) ความรู้นั้นก็ไม่เป็นประโยชน์ ดังนั้นการเรียนรู้ตามแนวพุทธจึงต้องมีการบูรณาการอย่างครอบคลุมคือ เก่ง คี และมีสุข

หลักอริยสัจ 4 คือความจริง 4 ประการ ที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นความจริงอันประเสริฐ ที่จะทำให้นุชนสามารถหลุดพ้นจากพันธนาการของกิเลส ตัณหา

โลก โกรธ หลง และความทุกข์ทั้งปวงได้ เรียกว่าเป็นหลักสันติที่มีการสืบต่อเชื่อมโยง การเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เป็นการเรียนรู้แบบองค์รวมดังนี้

1. ทุกข์ คือ ปัญหา ความไม่รู้ ไม่แจ้ง ไม่เข้าใจ ความโง่เขลา มิได้หมายถึงทุกข์ ทรมาน ความทนได้ยากหรือความลำบากตามที่เรารู้เข้าใจเท่านั้น แต่สิ่งที่เราต้องการคำตอบคือความไม่รู้ความโง่ และแสวงหาความรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งที่ยัง 모르 ซึ่งป็นองค์ประกอบของการเรียนรู้ประการแรก

2. สมุทัย คือสาเหตุของปัญหา ความไม่รู้ ไม่แจ้ง ไม่เข้าใจ ความโง่ การเรียนรู้ของมนุษย์จะต้องเรียน เพื่อแก้ปัญหาคำโง่แก้ทุกข์จำเป็นจะต้องศึกษาให้รู้ปัญหา ซึ่งก็คือการศึกษาปัญหาตามหลักการวิจัยนั่นเอง

3. นิโรธ คือแนวทางการดับทุกข์หรือดับปัญหา ถดปัญหา ขจัดความไม่รู้ ไม่เข้าใจ เมื่อรู้ปัญหา เห็นปัญหาและแก้หาทางขจัดปัญหาคด้วยวิธีการต่างๆ ตามแต่สาเหตุของปัญหาเช่น ไม่รู้ก็ต้องเรียนให้รู้เป็นต้น

4. มรรค คือข้อปฏิบัติ หรือ การกระทำการเรียนรู้ให้ถึงการดับของปัญหาทั้งปวงแนวทางของการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาคตามแนวมรรคของพระพุทธองค์นั้นมี 8 แนวทางด้วยกัน เรียกว่ามรรค 8 หรือทาง 8 สาย ซึ่งก็คือเทคนิควิธีที่จะทำให้การเรียนรู้มุ่งไปสู่เป้าหมายตามต้องการนั่นเอง

สุมน อมรวิวัฒน์ (2543:27) ยังได้เสนอแนวคิดในเรื่องดังกล่าวเป็นไปในทางเดียวกันอีกด้วย ถ้าอริยสัจ 4 เป็นหลักทฤษฎี ในพระพุทธศาสนา ไตรสิกขาก็คือแนวปฏิบัติและการทบทวนผลของการปฏิบัติว่า จะนำไปสู่การดับทุกข์ทั้งสิ้นได้อย่างไร จึงต้องอาศัยกันนำไปสู่เป้าหมายอันสมบูรณ์ของมนุษย์ และยังได้เสนอแนะเพิ่มเติมอีกด้วยว่า การศึกษาตามหลักไตรสิกขานั้น ต้องเป็นการฝึกหัดอบรมด้วยตนเอง และประเมิณผลสำเร็จด้วยตนเองแต่มิได้ปิดกั้น การรับคำแนะนำสั่งสอนจากกัลยาณมิตร ไตรสิกขาเป็นการฝึกอบรมที่เป็นขั้นตอนสืบเนื่องเริ่มจากอุปัชฌาย์ไปสู่นามธรรม เป็นการพัฒนามนุษย์ทั้งกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

นอกจากนี้สุมน อมรวิวัฒน์ (2543:9) ยังได้อธิบายถึง ความหมายของการบูรณาการว่า หมายถึงความสมบูรณ์ ความเต็ม ความพอดี ความสมดุล ความผสมกลมกลืน มีสัดส่วนพอเหมาะ สอนอง วัตถุประสงค์และเป็นเอกภาพและยังกล่าวถึงมโนทัศน์(concept) ของบูรณาการว่า

- บูรณาการเป็นสภาวะ และเทคนิควิธี ไม่ใช่รูปแบบ
- บูรณาการเกิดขึ้นได้โดยการปฏิบัติ การกระทำ
- บูรณาการมิใช่เพียงการเชื่อมโยง แต่เป็นการผสมกลมกลืนกันอย่างได้สัดส่วน สมดุล และนำไปใช้อย่างได้ผล บูรณาการจึงมุ่งผลการปฏิบัติมากกว่ารูปแบบ
- บูรณาการ เป็นกระบวนการเต็มรูป มีหลักการองค์ประกอบ ภาพรวม จุดเริ่มต้น

วิธีการ และผลที่เกิด เป็นองค์ของบูรณาการ คือภาพรวม (The whole) ส่วนประกอบ (The part) หลักการ (principle) กระบวนการ (process) วิธีการ (methodology) และผลที่เกิด (outcomes)

จากความหมายของบูรณาการดังกล่าว แสดงว่าพุทธธรรมได้มององค์รวมของ "ชีวิต" อย่างบูรณาการใช้ชีวิตเป็นโจทย์ เป็นศูนย์กลางนำไปสู่เป้าหมายของบูรณาการตามนัยแห่งพุทธธรรมที่เน้นระบบกระบวนการของชีวิตและโลกมีดังนี้

- บูรณาการหมายถึงองค์รวมขององค์ประกอบย่อยที่สัมพันธ์ผสมกลมกลืนกันอย่างได้สัดส่วน สมดุลนำไปสู่การพัฒนาและบรรลุประโยชน์สูงสุด
- บูรณาการ มี 3 นัย คือความเต็ม (FULLNESS) องค์รวม (WHOLENESS) ความสัมพันธ์ สมบูรณ์ (INTERGRATION)
- บูรณาการแสดงถึงความเต็ม 3 ประการ คือความเต็มตามที่ควรจะเป็น (FORM) ความเต็มที่ทรงคุณค่าทั้งในองค์รวมและองค์ประกอบ

6. การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

แนวความคิดเรื่องผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2542 : 23)

มีรากฐานมาจากปรัชญาการศึกษาแนวพิพัฒนการนิยม (Progressivism) ซึ่งมีความเชื่อโดยรวมว่าความจริงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ไม่ใช่สิ่งที่แน่นอนตายตัวหรือมีรูปแบบเดียว ความจริงที่ค้นพบโดยคนคนหนึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกับที่ค้นพบโดยคนอื่นคนหนึ่งแม้คนทั้งสองกำลังศึกษาเรื่องเดียวกัน ดังนั้นจึงไม่ใช่เป็นปัญหาถ้าผู้เรียนกับครูจะมองเห็นความจริง แตกต่างกัน แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ผู้เรียนจะต้องเป็น

ผู้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์แตกต่างกันไป ตามความจำเป็นและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน จึงควรเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ใช่กิจกรรมการสอนที่กำหนดขึ้นโดยครูแต่เพียงอย่างเดียว แต่สิ่งที่คิดที่สุดควรจะต้องเกิดขึ้นจากการกำหนดร่วมกันทั้งนักเรียนและครูบนพื้นฐานการเรียนรู้ตามสภาพความเป็นจริงของชีวิต

โดยธรรมชาติ ถ้ามนุษย์ถูกบังคับหรือถูกสั่งให้ทำกิจกรรมอันใด โดยตนเองไม่รู้ที่มาที่ไปของกิจกรรมนั้น เขาผู้นั้นย่อมไม่มีความสุขที่จะทำกิจกรรมนั้น จึงทำกิจกรรมอย่างเสียไม่ได้ ขาดความเอาใจใส่ ขาดการใช้ความคิด ใช้เหตุผล และถ้าถูกบังคับให้รับฟังแต่เพียงอย่างเดียวเป็นระยะเวลานานก็จะขาดความสามารถที่จะคิดได้ด้วยตนเอง ขาดความสามารถและความมั่นใจที่จะทำ กิจกรรมงานของตนเอง การเรียนรู้จะกลายเป็นการเรียนแบบท่องจำเพื่อนำไปตอบข้อสอบเท่านั้น

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้, 2542 : 35 – 37) หมายถึงการกำหนดจุดหมาย สาระกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนและการวัดประเมินผล ที่

มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มความสามารถสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

กิจกรรมการเรียนรู้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสและ สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ผู้เรียนได้ค้นคว้า ทดลอง ฝึกปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนค้นพบสาระสำคัญของบทเรียน ได้ฝึกวิถีคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ จินตนาการและสามารถแสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล

ครูมีบทบาทปลูกเร้าและเสริมแรงศิษย์ในทุกกิจกรรม ให้ค้นพบคำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งการทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมความมีวินัย รับผิดชอบในการทำงาน ผู้เรียนมีโอกาสฝึกการประเมินและปรับปรุงตนเอง ยอมรับ ผู้อื่นสร้างจิตสำนึกในความเป็น พลเมือง และเป็นพลโลก

การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา เกิดขึ้นได้ในหลายระดับ ทั้งในตัวผู้เรียน ในห้องเรียนและ นอกเหนือไปจากห้องเรียนที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ระดับผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายกิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งร่วมประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ ตามศักยภาพ ความต้องการ ความสนใจและความถนัดของแต่ละคน

ระดับห้องเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่

ผู้เรียน - ได้คิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่ สอดคล้องกับการ ดำรงชีวิต จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

- มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้สามารถเรียนรู้ ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

- มีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้

ครู - เป็นผู้วางแผนชั้นต้น ทั้งเนื้อหาและวิธีการแก่ผู้เรียนจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการ เรียนรู้และช่วยชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

การจัดกระบวนการเรียนรู้ระดับห้องเรียนนี้ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ นอกจากครูและผู้เรียนแล้ว ผู้ที่มีบทบาทสนับสนุนอย่างสำคัญ คือผู้บริหารโรงเรียน บุคลากร สนับสนุนการสอน ตลอดจนการจัดสื่อการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อม รอบๆตัวผู้เรียน

ระดับนอกเหนือห้องเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมี ส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ให้

ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนทุก ขั้นตอน ระดับนอกเหนือห้องเรียนนี้ นอกจากนี้ผู้มีส่วนร่วมใน 2 ระดับ ที่กล่าวแล้ว ยังรวมถึงฝ่าย นโยบาย ผู้บริหาร พ่อ แม่ผู้ปกครอง ชุมชนและฝ่ายสนับสนุนอื่นๆ

กล่าวโดยสรุป การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่

- มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
- ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
- ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
- ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

7. ปรากฏท้องถิ่น

สัมภาษณ์ท่านครูบาธรรมสาริต วันที่ 9 เดือนธันวาคม 2546 เวลา 14.30 น. ณ ศูนย์พัฒนา ศิลธรรมเวียงกาหลง

การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวินัย นักเรียน ได้ข้อมูลดังนี้

1. ต้องวางโครงร่างของหลักสูตร
2. โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล
3. นำไปใช้ให้สอดคล้องกับนักเรียน
4. แบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับพื้นฐาน
5. จัดกิจกรรมตามความเหมาะสมกับนักเรียน และควรมีการฝึกปฏิบัติหลายๆครั้งเพื่อเป็น การสร้างนิสัย
6. มีการติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

สัมภาษณ์พระเดชฯ จิตเดโช วันที่ 11 เดือนธันวาคม 2546 เวลา 15.00 น.

ณ วัดกู่แก้วธรรมารามได้ให้แนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้หลักพุทธธรรม ดังนี้

- สาระการเรียนรู้ใช้ความเมตตาโดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ฝึกให้เด็กมีคุณธรรมดังนี้
- ทาน เป็นการเสียสละ
- ปิยวาจา การใช้คำพูดที่เหมาะสม
- อตถจริยา เป็นการทำประโยชน์ให้กับบ้าน นักเรียน และเพื่อนซึ่งทำให้เด็กมีวินัย
- สมานัตตา การทำตนให้เสมอผู้อื่น ไม่ถือตัวถือตนกับผู้อื่น
- กระบวนการเรียนรู้ใช้

- กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เกิดความสามัคคี

- เน้นการฝึกให้เด็กได้ปฏิบัติจริงโดยให้เด็กได้ฝึกทำบุญตักบาตร การช่วยเหลือผู้อื่น การอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ ฝึกให้เด็กได้ทำงานและการฝึกให้เด็กได้ทำสมาธิโดยใช้เวลาที่ไม่แน่นอนไป

- ในการจัดกิจกรรมให้เน้นเรื่องบาป กรรม ให้เด็กมีความเชื่อว่ากรรมมีจริงซึ่งในการสอนเรื่องกรรมนี้ท่านชี้แนะว่า ให้ครูบอกให้เด็กไปถามพ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่เรื่องผี กรรม การขโมย การฆ่าสัตว์แล้วให้เด็กนำมาเล่าหรือจัดการแสดงเป็นละครสั้นๆก็ได้

ท่านได้เพิ่มเติมในตอนท้ายว่า ทุกเรื่องจะเป็นธรรมะทั้งนั้น ทุกอย่างอยู่ที่ใจ ไม่ได้อยู่ที่ของ เพื่อไม่ให้แก่งแย่งกัน และควรสื่อให้เด็กไม่เป็นคนฟุ้งเฟ้อ ทั้งเรื่องการกิน การแต่งตัว และฝึกให้เด็กเป็นตัวของเด็กเองแล้วเด็กก็จะประสบความสำเร็จในชีวิต

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พลสุข กิจรณิ(2542:209) กล่าวว่า การที่จะดำเนินการด้านวินัยให้ได้ผลดีนั้น จำเป็นที่ครูจะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการรักษาวินัยด้วย โดยการวางแผนจัดห้องเรียนอย่างรอบคอบ และจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ครูต้องกำหนดปรัชญาของวินัย และดำเนินการตามปรัชญาด้วยการทำตนให้เป็นตัวอย่าง ส่งเสริมเด็กให้รักษาวินัย เมื่อมีปัญหาเด็กทำผิดวินัยก็ ดำเนินการแก้ไขภายใต้บรรยากาศแห่งความเข้าใจ และส่งเสริมการรักษาวินัยในตนเองนอกจากนั้นครูต้องส่งเสริมความสามารถของเด็กโดยให้พวกเขาได้เล่นและเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อวินัยที่จะทำให้เด็กเข้าใจ และแก้ปัญหาในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น และสร้างวินัยในตนเองได้มากขึ้น

จากผลการวิจัยของถวิล อรัญเวศ (2534) ช่างในพิศาล แจ่มโสภ(2539:14) ซึ่งทำวิจัยเรื่องการนำพุทธวิธีในการสอนมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษาทำให้ทราบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาจริยศึกษาดตามแบบพุทธวิธีในการสอน กับการสอนตามปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนตามแบบพุทธวิธีในการสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจริยศึกษาสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนตามปกติ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะว่าการสอนจริยศึกษา ครูควรวางพื้นฐานทางด้านจิตใจให้เด็กพร้อมที่จะเรียนเสียก่อน เช่น ให้ฝึกสมาธิชั่วขณะจากนั้นก็ใช้สื่อเป็นตัวนำเข้าหาหลักธรรมที่จะสอนเช่น รูปภาพ ข่าวกรณีตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนได้ทราบปัญหาหรือพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับคุณธรรมให้เด็กอภิปราย วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ให้นักเรียนเลือกวิธีแก้ปัญหาและให้นักเรียนสรุปวิธีแก้ปัญหาที่ดีเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปและในการสอน จริยศึกษาแต่ละครั้งควรใช้วิธีสอนหลายๆวิธี ผู้วิจัยยังเสนอแนะอีกว่า งานวิจัยนี้ก็ประยุกต์เอาพุทธวิธีในการสอนหลายๆวิธีมาสอน โดยใช้จริยสังคีเป็นรูปแบบการสอนหลัก ส่วน

วิธีสอนอื่นๆก็สอดแทรกเข้าตามขั้นตอนต่างๆของวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ การสอนจริยศึกษาต้องทำต่อเนื่องและประสานสัมพันธ์กันทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพราะวิชานี้ไม่สามารถเรียนจบในชั้นเรียนได้ พฤติกรรมการประพฤติปฏิบัติ ต้องติดตามอบรมนอกห้องเรียนด้วย ซึ่งจากการวิจัยนี้คณะผู้วิจัยเห็นด้วยและจะนำข้อเสนอแนะมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

จากผลการวิจัยของบุญจง เรืองสะอาด.(2536)อ้างในพิศาล แจ่มโสภณ(2539:27) ได้วิจัยเรื่องสภาพการอบรม และปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาทำให้ทราบว่าจริยธรรมที่ครูปลูกฝังในโรงเรียนมากได้แก่ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความสามัคคี ครูที่อยู่โรงเรียนในเมืองจะปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนในเรื่องการตรงต่อเวลา ความกตัญญู การเสียสละ และความอดทนมากกว่าครูในโรงเรียนที่อยู่ในชนบท โรงเรียนเป็นแหล่งที่เรียนรู้จริยธรรมของ นักเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ครอบครัว สถาบันศาสนา สื่อมวลชน เพื่อน และบุคคลที่เอาใจใส่ส่งเสริมจริยธรรมและนักเรียนเชื่อฟังมากคือครูผู้สอนจริยศึกษา วิธีสอนจริยธรรมที่ครูใช้มากคือการยกตัวอย่าง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม การสอบถาม การสัมภาษณ์ จากแหล่งข้อมูลคือนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยมีการประมวลข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และหาข้อมูลจากการคำสถิติร้อยละ และได้ กำหนดแผนการดำเนินงาน เป็น 2 ระยะ คือระยะที่ 1 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม – 31 ธันวาคม 2547 ระยะที่ 2 ตั้งแต่ 1 มกราคม – 30 มิถุนายน 2548

ระยะที่ 1 ตั้งแต่ วันที่ 1 กรกฎาคม - 30 ธันวาคม 2547 มีกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การศึกษาบริบทของโรงเรียนและชุมชน
2. การศึกษาปัญหาและสาเหตุพฤติกรรมการขาดวินัยและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน
3. การอบรมคุณธรรมจริยธรรมที่มวิจัย
4. การศึกษาดูงานโรงเรียนวิถิพุทธ ร.ร.ฝั่งต้นและ ร.ร.ปราง อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย
5. ประชุมผู้ปกครอง
6. การอบรมเชิงปฏิบัติการวิถิพุทธ
7. การอบรมแนวทางการสร้างหลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนรู้แนววิถิพุทธ
8. การศึกษาดูงานโรงเรียนพระสุธรรมยานเถระวิทยา จังหวัดอุทัยธานี
9. การศึกษาดูงานโรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี
10. การสอบตอบปัญหาธรรมะของชมรมพุทธศาสตร์สากลแห่งประเทศไทย
11. เวทีชุมชน

ระยะที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 30 มิถุนายน 2548 มีกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ประเมินพฤติกรรม ก่อน – ระหว่าง – หลัง การจัดกิจกรรม
2. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาและสัมมาทิฐิ
3. วิจัยชั้นเรียน (ปัญหาที่พบทางแก้)
4. โครงการประสานสัมพันธ์วัฒนธรรมในท้องถิ่น
5. โครงการจิตสพบพบทางแห่งปัญญา
6. กิจกรรมธารน้ำใจไหลหลังพลังศรัทธา
7. กิจกรรมเด็กดีศรีสังคม
8. กิจกรรมมนต์ขลังเสียงแห่งธรรม
9. กิจกรรมงามอย่างไทยวินัยเยี่ยม
10. กิจกรรมร้อยสายใจธรรมสัมพันธ์ผู้ปกครอง

11. กิจกรรมค่ายคุณธรรมพฤติกรรมเปลี่ยนไป
12. กิจกรรมแรลลี่คุณธรรม
13. กิจกรรมสรุปบทเรียน
14. กิจกรรมสังเคราะห์ผลการวิจัย
15. เวทีชุมชน
16. เวทีเครือข่าย

แผนการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 1

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินงานกิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่ /เวลา	ผลที่เกิดจากกิจกรรม
1.ศึกษาบริบทของโรงเรียนและชุมชน 1.1 การศึกษาบริบทของโรงเรียน	- เพื่อให้ทราบบริบทของโรงเรียนและชุมชน - เพื่อศึกษาบริบทของโรงเรียนในด้านโครงสร้าง ระบบการบริหารจัดการ ปรัชญา วิสัยทัศน์ ตลอดจนสภาพทางกายภาพของโรงเรียน	1. ประชุมคณะครูเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงาน 2. ระดมความคิดจากคณะครูในโรงเรียนเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของโรงเรียน 3. ศึกษาจากข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน	คณะครูและ นักการศึกษา	ห้องประชุม วันที่ 1-15 ก.ค. 2547	1.ได้รับบทของโรงเรียนดังนี้คือ โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลแม่เจดีย์ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย สถานที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่ชะจาน เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครูประจำการ 16 คน ครูจ้างชั่วคราว 2 คน ครูจ้างพิเศษ 2 คน และนักการศึกษา 2 คน มีนักเรียนทั้งหมด 415 คน จัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญเป็นส่วนใหญ่ มีอาคารเรียน 4 หลัง 26ห้องเรียน มีอาคารประกอบคือ อาคารห้องสมุด อาคารโรงอาหาร ห้องประชุม และอาคารร้านค้าสหกรณ์

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินงานกิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากกิจกรรม
1.2 การศึกษา บริบทของ ชุมชน	เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน ในด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี การเมือง การปกครอง และ สภาพแวดล้อมทาง กายภาพของชุมชน	1. ศึกษาจากเอกสาร สังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ ผู้ที่อยู่ใน ชุมชน และจากหน่วยงานต่างๆใน ชุมชน 2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ 3. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	คณะครูและ นักการภารโรง	ชุมชนในเขต บริการ วันที่ 1-15 ก.ค. 2547	1.2 ได้บริบทของชุมชนคือสภาพทั่วไปของ ชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนเป็นสังคม กึ่งเมืองกึ่งชนบท ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง และค้าขาย ประชากรเกือบทั้งหมดเป็น คนพื้นเมือง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีบางส่วนที่นับถือศาสนาคริสต์ ในชุมชน มีสถานที่สำคัญทางราชการและหน่วยงาน เพื่อการศึกษาสภาพให้แก่ชุมชนคือ สถานีตำรวจ ที่ทำการไปรษณีย์ สถานีอนามัยตำบล ธนาคารและ บริษัทร้านค้าเป็นต้น
2. กิจกรรม ศึกษาปัญหา และสาเหตุ	1. เพื่อศึกษาลักษณะ ปัญหาของนักเรียน และหาสาเหตุที่แท้จริง ของปัญหา	1. นักเรียนประเมินความรู้สึกลง ตนเอง 2. ครูประจำชั้นสังเกตและประเมิน พฤติกรรมทางกาย วาจา ของนักเรียน	ครูประจำชั้น นักเรียน	ห้องประชุม วันที่ 16-21 ก.ค. 2547	2.1 ได้ข้อมูลด้านพฤติกรรมของนักเรียนทั้ง ทางด้านกาย วาจา และ ใจ 2.2 ได้ข้อมูลจากการสังเกตของครูคือ นักเรียนส่วนมากยังไม่ระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความเมตตากรุณา

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการกิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากกิจกรรม
		<p>3. ครูประจำชั้นออกเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยใช้แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน</p> <p>4. ระดมความคิดเห็นของผู้ปกครอง โดยการเชิญผู้ปกครองมาประชุม</p> <p>ให้ผู้ปกครองกรอกแบบสอบถามแสดงความ คิดเห็นและเขียนข้อเสนอแนะ</p> <p>5. การระดมความคิดเห็นของกลุ่มนักเรียน ที่เป็นตัวแทนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6</p>	<p>ครู</p> <p>ผู้ปกครอง</p> <p>นักเรียน</p>		<p>จากการออกเยี่ยมบ้านทำให้ได้ข้อมูลของ นักเรียนในด้านข้อมูลครอบครัว คือนักเรียน บางคนมีปัญหาพ่อแม่หย่าร้างกัน หรือ เสียชีวิต นักเรียนต้องอยู่กับพ่อหรือแม่เพียง ฝ่ายเดียว แต่บางครั้งครอบครัวพ่อ แม่ ลูกอยู่ด้วยกัน แต่พ่อหรือแม่ชอบมั่วสุมอบายมุข เช่นดื่มสุรา เล่นการพนัน และเที่ยวเตร่ ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กๆ ทำให้เด็ก บางคนมีนิสัยก้าวร้าว รังแกผู้อื่น เห็นแก่ตัว และเกลียดการทำงานบ้าน</p> <p>5. ได้ข้อมูลจากการที่นักเรียนได้ร่วมกันคิด อภิปราย และเขียนความรู้สึกลที่นักเรียนมีต่อนักเรียนด้วยกัน ความรู้สึกที่นักเรียนมีต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และความรู้สึกลที่นักเรียนมีต่อครูในโรงเรียน</p> <p>- ที่ประชุมครูนำข้อมูลที่ได้จากการระดม ความคิดของนักเรียนมาร่วมกันวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ จำแนกความดี</p>

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการกิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากกิจกรรม
3. เวทีชุมชน	1. เพื่อนำเสนอผลการ ศึกษาของทีมวิจัย 2. ที่ประชุมแสดง ความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อสรุปร่วมกัน	1. จัดประชุมทีมวิจัยร่วมชุมชนและตัวแทน สถานบันพุทธศาสนาท้องถิ่น 2. ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น และหาข้อยุติร่วมกัน 3. ปรับปรุง/พัฒนา	1. คณะวิจัย 2. ตัวแทน สถาบันพุทธ ศาสนา 3. ตัวแทน ชุมชน 4. ตัวแทน ผู้ปกครอง	ร.ร.อนุบาล แม่จะจาน 22 ก.ค.2547	1. ได้รับทราบผลการศึกษาของทีมวิจัย 2. ได้ความคิดเห็นและข้อสรุปร่วมกัน
4. ศึกษาแนว ทางในการนำ เอาหลักพุทธ ธรรมมาใช้ใน การแก้ปัญหา ด้านพฤติกรรม การขาดวินัย 4.1 กิจกรรม การอบรม คุณธรรม จริยธรรม	1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ เกี่ยวกับพุทธศาสนา 2. เพื่อฝึกปฏิบัติตาม หลักพุทธธรรม และศึกษาผลการ ปฏิบัติ	1. ประชุมคณะครูเพื่อร่วมกันวางแผน การดำเนินการอบรม 2. เข้าค่ายอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยการนิมนต์พระวิทยากร จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย มาให้ความรู้และฝึกปฏิบัติจริง 3. เชิญกรรมการชั้นเรียน (ผู้ปกครองที่ เป็นตัวแทนแต่ละชั้นเรียน) เข้าร่วมรับ การอบรมและฝึกปฏิบัติพร้อมกัน	คณะครู ผู้ปกครอง (กรรมการ ประจำชั้นเรียน)	วัดพระธาตุ แม่เจดีย์ ด.แม่เจดีย์ ใหม่ อ.เวียงป่าเป้า จ. เชียงราย วันที่ 26 – 28 ก.ค. 2547	1. ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้วิธีปฏิบัติตน ของชาวพุทธ 2. ได้ฝึกการเจริญสติภาวนา โดยการนั่ง สมาธิ การเดินจงกรม การฝึกโยคะ ตามแนววิถีพุทธ 3. ได้ความรู้ในด้านเทคนิคการสอน ตามแนววิถีพุทธ 4. ได้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทครูในการ จัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	ผู้ร่วมปฏิบัติ	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากกิจกรรม
4.2 ศึกษาดูงาน โรงเรียนวิถีพุทธ	1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ 2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมของโรงเรียนวิถีพุทธ	1. ประชุม ระดมความคิดเห็นในเรื่องในการวางแผนการไปศึกษาดูงานตั้งแต่เรื่องที่จะไปศึกษา สถานที่และวัน เวลาที่จะไปศึกษา วิธีการเดินทาง ค่าใช้จ่าย 2. ไปศึกษาดูงานตามกำหนดการ 3. นำข้อมูลความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาอภิปรายและวิเคราะห์ พร้อมทั้งการนำข้อมูลความรู้มาปรับใช้ในการพัฒนานักเรียน	คณะครู	- ห้องประชุม - ร.ร.บ้านฝั่งดิน และร.ร.บ้าน ปู่แดง อ. พาน จ. เชียงราย	1. ได้แนวทางการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยให้ตนเอง การทำความเคารพครูในตอนเช้า การเข้าแถวและกิจกรรมกรีนแคป 2. แนวทางการจัดกิจกรรมในโรงอาหาร 3. แนวทางการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญอื่นๆ 4. โรงเรียนนำข้อมูลความรู้มาปรับใช้ในการพัฒนานักเรียนให้มีวินัย
4.3 อบรมเชิง ปฏิบัติการวิถีพุทธ	1. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครู 2. เพื่อเรียนรู้เรื่องไตรสิกขา	1. ประชุม ระดมความคิดเห็นในเรื่องเรียน ในการวางแผนการเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการวิถีพุทธ 2. ประชุมร่วมกับทีมวิจัยแกนกลางและทีมวิจัยเครือข่ายในเรื่องเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ สาธารณความรู้วิทยากร กิจกรรมในการอบรม	- คณะครู - นักวิจัย แกนกลาง - พระวิทยากร	ค่ายคุณธรรม (พระยอดขุนพล เวียงกาหลง ด.เวียงกาหลง อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย	1. ได้เรียนรู้เกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติในการอยู่ค่าย 2. การปฏิบัติตามมารยาทของชาวพุทธ 3. ได้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในศูนย์พัฒนาศีลธรรมเวียงกาหลง พร้อมทั้งวิธีปฏิบัติสถานที่

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงานกิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากกิจกรรม
	3. เพื่อนำความรู้ ไปพัฒนากิจกรรม การเรียนการสอน	และค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการอบรม	- ทีมวิจัย เครือข่าย	วันที่ 11 – 15 ด.ค. 2547 วันที่ 18 – 19 ด.ค. 2547	<p>และถึงศักดิ์สิทธิ์นั้นๆ ซึ่งครูสามารถนำมา สอนและฝึกนักเรียนให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง เมื่อพานักเรียนไปยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เหล่านั้น</p> <p>4. ได้เรียนรู้ธรรมโอวาทเรื่องการดำเนินชีวิต ที่ต้องทำตามหลักพุทธวิธี ข้อคิดที่ว่า “สุขหรือทุกข์อยู่ที่ใจ” ผู้ร่วมทีมวิจัยนำมา ปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี</p> <p>5. ได้เรียนรู้เกี่ยวกับแก่นพระพุทธรูป (ธรรมโอวาท) เป็นหัวใจของพระพุทธเจ้ามี 3 ข้อคือ การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศล ให้ถึงพร้อม และการทำจิตใจให้ผ่องใส ครูสามารถนำมาสอนเด็กและฝึกปฏิบัติตน เองได้ในชีวิตประจำวันได้</p> <p>6. ได้ฝึกปฏิบัติการพิจารณาหรือกำหนดสติ ให้อยู่กับกาย โดยการนั่งสมาธิ การนอน สมาธิ และการเดินสมาธิ</p> <p>7. ได้ความรู้เกี่ยวกับสัปปายะ 4 คือ</p> <p>1. สัปปายะบุคคล 2. สัปปายะธรรม</p>

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงานกิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากกิจกรรม
4.4 ศึกษาดูงาน โรงเรียนพระสุ ธรรมยานะเถระ วิทยา	เพื่อศึกษา แนวคิดในการจัด กิจกรรมของ โรงเรียนวิถิพุทธ	1.ประชุม ระดมความคิดในการไป ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประสานงาน สถานที่ กำหนดเรื่องที่จะไปศึกษา วัน เวลาที่จะไป วิธีการเดินทาง รวมถึงย	- คณะครู - นักวิจัยแกน กลาง	โรงเรียนพระ สุธรรมยานะ เถระวิทยา	3.สัปปายะสถานที่ 4. สัปปายะอาหาร 8. ได้ความรู้เรื่องการกำเนิดพระเจ้า 5 พระองค์ ซึ่งดูสามารถนำมาเล่าให้นักเรียน ฟัง และนำนักเรียนไปศึกษาจากที่ค่ายได้ 9. ได้ฝึกปฏิบัติตามรอยเท้าของชาวพุทธ เช่น การสำรวมกาย วาจา การอด การกราบ การไหว้ และอานิสงส์ของการเดินจงกรม 8. ได้รับฟังความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมที่ชาว พุทธควรรู้ เช่น สติปัญญา 4 คือ มีสติในกาย เวทนา จิต และในธรรม, นีวรณ 5 เป็น เครื่องกันสมบัติ, ขรรษาธรรม, พรหมวิหาร 4 และอานิสงส์ของการรักษาศีลและที่ สำคัญคือ ได้ข้อคิดที่ว่า คนจะสุขหรือทุกข์ อยู่ที่ใจ 1. ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านที่อยู่ใกล้ กับวัด

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงานกิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากกิจกรรม
จังหวัดอุทัยธานี		<p>ประมาณในการดำเนินงาน</p> <p>2. ไปศึกษาดูงานตามกำหนดการ</p> <p>3. นำข้อมูลความรู้ที่ได้รับมาอภิปรายวิเคราะห์สรุป และหาแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน</p>		<p>จังหวัดอุทัยธานี</p> <p>10 พ.ย. 2547</p>	<p>2. ได้รับฟังแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสุพรรณวิทยามหาวิทยาลัย มีความสำเร็จในการดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน</p> <p>3. ได้แนวคิดหลักในทางพระพุทธศาสนาที่ทางวัดนำมาใช้คือ การคิดให้เป็นธรรมชาติ เพราะคนปกติจะฟังผ่าน ต้องฝึกจิตใจให้มีสมาธิ กำหนดจิตให้นึกในสิ่งเดียว เพื่อให้จิตสงบแล้วก็จะปฏิบัติ ในด้านการจัดการเรียนการสอน จะสอนแทรกลงในกิจกรรมดำเนินชีวิตปัจจุบัน แล้วนำมาประยุกต์ใช้ โดยให้นักเรียนฝึกคิดเอง</p> <p>4. ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการฝึกสติกับเด็ก ใช้วิธีการฝึกของพระพุทธเจ้า เป็นวิธีที่ทำให้จิตสงบคือ</p> <p>4.1 การกำหนดจิตมารับรู้กาย และรู้ลมหายใจ โดยการกำหนดลมหายใจเข้าออก</p> <p>4.2 การใช้ரியาทในการฝึกสติเด็กให้รู้ชั่วช้า (ไม่ให้เด็กเบื่อง่าย)</p>

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากกิจกรรม
4.5 ศึกษาดูงาน ร.ร.สัตยาไสย	เพื่อศึกษาแนวคิด ในการจัดการกิจกรรม ของโรงเรียนวิถี พุทธ	1.ประชุม ระดมความคิดเห็นในการไป ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประสานงาน สถานที่ กำหนดเรื่องที่จะไปศึกษา วัน เวลาที่จะไป วิธีการเดินทาง รวมถึงงบประมาณ ในการดำเนินการ 2. ไปศึกษาดูงานตามกำหนดการ 3. นำข้อมูลความรู้ที่ได้รับมาอภิปราย วิเคราะห์สรุป และหาแนวทางในการ นำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน	คณะครู	ร.ร.สัตยาไสย จังหวัดลพบุรี วันที่ 11 พ.ย. 2547	4.3 ใช้นวัตกรรม ที่มีฤทธิ์ทางใจ สามารถลดการใจออกทองเพียวได้มาใช้ 4.4 มีการจัดการเรียนกีฬาสมาธิ เพื่อใช้ บรรเทาความรู้สึกโลก โกรธ หลงได้ 4.5 ครูมีบทบาทมากในการจัดการกิจกรรม 1. ได้รับความรู้ ว่าโรงเรียนสัตยาไสย เป็น โรงเรียนประจำที่มีนักเรียนตั้งแต่ชั้น อนุบาลจนถึงระดับมัธยม มีวิถีชีวิตเริ่มต้น แต่เวลา 05.0น. ซึ่งนักเรียนทุกคนจะมาทำ กิจกรรมการสวดมนต์ให้พระ ทำสมาธิ 2. ได้รับฟังเกี่ยวกับเรื่องพระนาปีโม อัมหมัคซึ่งเป็นเรื่องที่กระตุ้นเตือนใจใน การรักษาความสะอาด การมีน้ำใจช่วย เหลือผู้อื่น การให้ความรัก การเอาใจใส่ ต่อผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก การให้ความสำคัญ กับทุกศาสนา 3. ได้แนวคิดในการจัดการกิจกรรมของ โรงเรียนคือทุกวันหลังจากเคารพธงชาติจะ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินงานกิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากการดำเนินงานกิจกรรม
					<p>สำเนียง เป็นภาษาอังกฤษแล้วจึงแปลเป็นภาษาไทย เพื่อฝึกให้นักเรียนคุ้นเคยกับหลังจากนั้นเป็นการเรียนเรื่องคุณค่าของความเป็นมนุษย์ โรงเรียนให้อิสรระนักเรียนแต่ต้องอยู่ในกรอบของโรงเรียน ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนทุกคน และทางโรงเรียนจะเน้นให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรัก ความเมตตาต่อผู้อื่น</p> <p>4. ได้สังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ก่อนการเรียนทุกครั้งนักเรียนทุกคนจะทำสมาธิเพื่อให้มีความพร้อมก่อนที่จะเรียน</p> <p>5. แนวคิดที่ได้จากการศึกษาดูงานโรงเรียนสัตยาไสย</p> <ul style="list-style-type: none"> - จิตสำนึกเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด - การเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้นเมื่อใจของเราไม่อยู่กับที่ - ครูมีหน้าที่ช่วยให้เด็กมีสติอยู่กับตัว

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงานกิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม
4.6 การศึกษาคัมภีร์ปฏิรูปมนุษย์	เพื่อศึกษาคัมภีร์ปฏิรูปมนุษย์จากเอกสาร แล้วนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	1. ติดต่อประสานงานเพื่อศึกษาเอกสารและเตรียมสอบ 2. สอบข้อเขียนรอบแรกที่สนามสอบที่โรงเรียน 3. สอบรอบชิงชนะเลิศที่วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี	คณะครู	วันที่ 11 ธันวาคม 2547 วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี	<ul style="list-style-type: none"> - การนำเอาทักษะทางวิทยาศาสตร์มาช่วยให้เด็กมีสติ เกิดการเรียนรู้ได้ - ต้องบูรณาการคุณธรรมในทุกวิชาที่เรียน - ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของเด็ก - การฝึกให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมบ่อยๆ เป็นการฝึกให้เด็กมีความกล้า - การคิดอย่างไร ผลที่ได้มักจะเป็นอย่างนั้น 1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ 2. ได้เรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของทิศทั้งหก 3. ได้เรียนรู้หน้าที่และบทบาทของครูในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน

แผนการดำเนินการในระยะที่ 2

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการและเครื่องมือ	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม
1. ประเมิน พฤติกรรม ก่อน- ระหว่าง - หลัง การจัดกิจกรรม	1. เพื่อศึกษาพฤติกรรม ก่อน ระหว่าง – หลัง การจัดกิจกรรม	1. ประชุม วางแผน 2. ดำเนิน กิจกรรม โดยใช้แบบ สังเกตพฤติกรรม 3. ประชุมเพื่อสรุปพฤติกรรม ก่อนระหว่างหลังการจัด กิจกรรม	1. นักเรียน 2. ครู 3. ผู้ปกครอง	ร.ร.อนุบาลแม่จะ จาน เดือนมกราคม 2548 เดือนกุมภาพันธ์ 2548 เดือนมีนาคม 2548	ได้ข้อมูลพฤติกรรมของ นักเรียน
2. กิจกรรม การจัดการเรียนรู้ เรื่อง ไตรสิกขาและ สัมมาทิฐิ	1. เพื่อให้ นักเรียน ได้มี ความรู้เรื่อง ไตรสิกขาและ สัมมาทิฐิ 2. เพื่อให้ นักเรียน ได้เกิด ความตระหนักในการ ปฏิบัติตนตามหลัก ไตรสิกขาและสัมมาทิฐิ 3. เพื่อให้ นักเรียน ได้ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ	1. ประชุมคณะครูในโรงเรียน 2. วิเคราะห์หลักสูตร 3. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 4. ดำเนินการจัดการกิจกรรม 5. ประเมินผล โดยใช้ - แบบสังเกตพฤติกรรม - แบบทดสอบ - แบบประเมินชิ้นงาน	1. ครู 2. นักเรียน	ร.ร.อนุบาล แม่จะจาน เดือนมกราคม - มีนาคม 2548	ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้น หลัก ไตรสิกขาและสัมมาทิฐิ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการและเครื่องมือ	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม
3. วิจัยในชั้นเรียน	1. เพื่อแก้ไขปัญหาของนักเรียน	1. ประชุมคณะครูเพื่อวางแผนแต่ละห้องเรียนวิเคราะห์สภาพปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน 2. จัดทำโครงการวิจัย3. ดำเนินการวิจัยโดยใช้ - แบบสังเกตพฤติกรรม - แบบสอบถาม, สัมภาษณ์ - แบบประเมินชิ้นงาน 4. ประเมินผล	1. ครู 2. นักเรียน 3. ผู้ปกครอง	ร.ร.อนุบาลแม่เมาะ งาน เดือน มกราคม – มีนาคม 2548	ได้นวัตกรรมที่แก้ไขปัญหานักเรียน
4. โครงการประสานสัมพันธ์ วัฒนธรรมใน ท้องถิ่น	1. เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้กิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น 2. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น	1. ประชุมวางแผน 2. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ 3. ดำเนินการจัดกิจกรรม - การคัดลอกใบความรู้ - วันมาฆบูชา - ด้านปอยหลวง 4. ประเมินผลโดยใช้ - แบบสังเกตพฤติกรรม - แบบทดสอบวัดเจตคติ - แบบประเมินชิ้นงาน 5. สรุปผลและรายงาน	1. ครู 2. นักเรียน 3. ชุมชน	ร.ร.อนุบาลแม่เมาะ งาน วัดกลาง 23 มีนาคม 2548 25 มีนาคม 2548	นักเรียนได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการและเครื่องมือ	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม
5. โครงการจิต สงบพบทางแห่ง ปัญญา	1. เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ทำ สมาธิก่อนเรียน	1. ให้นักเรียนทำสมาธิหลัง เคารพธงชาติในตอนเช้าและ ในห้องเรียนตอนบ่ายก่อนจัด กิจกรรมการเรียนรู้ประมาณ 3-5 นาที 2. ประเมินผลโดยใช้ - แบบสังเกตพฤติกรรม - แบบสอบถามความคิดเห็น	1. ครู 2. นักเรียน	ร.ร.อนุบาลแม่จะ จาน เดือนมกราคม- มีนาคม 2548	- นักเรียนได้ฝึกสมาธิทำให้มีผลต่อการ เรียนของนักเรียน
6. ชารนำใจไหล หลังพลังศรัทธา	1. เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็น ผู้รู้จักเสียสละมีเมตตาต่อ ผู้อื่น 2. เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ ฝึกปฏิบัติในการทำบุญ	1. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ได้ทราบถึงกิจกรรมการทำบุญ ตักบาตร, การทำบุญทอดผ้าป่า และกิจกรรมงานบุญต่างๆ 2. ดำเนินกิจกรรมโดยเชิญ ชวนให้นักเรียนได้ร่วมบริจาค ปัจจัยในการทำบุญงานต่างๆ และนิมนต์พระมาให้นักเรียน ได้ร่วมทำบุญตักบาตร 3. ประเมินผลโดยใช้ - แบบวัดเจตคติ - แบบประเมินพฤติกรรม	1. ครู 2. นักเรียน 3. พระสงฆ์	1. ร.ร.อนุบาล แม่จะจาน 2. วัดกลาง 3. วัดหนองบัว เดือนมกราคม- มีนาคม 2548	1. นักเรียนเห็นความสำคัญของ การทำบุญและการทำทาน 2. นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในการทำบุญ 3. นักเรียนได้เห็นคุณค่าของการเป็นผู้ให้ รู้จักเสียสละและมีเมตตาต่อผู้อื่น

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการและเครื่องมือ	ผู้ร่วม กิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม
7. เด็กดีศรีสังคม	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นเด็กดีมีคุณธรรมและมีวินัยในตนเอง	1. ประชุมคณะกรรมการและผู้ปกครองได้ทราบวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการ 2. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์และวิธีการ 3. ดำเนินกิจกรรมโดยใช้บัตรส่งเสริมการทำความดีมอบให้นักเรียนที่กระทำความดีโดยมีบัตร 3 ระดับคือ ดีมาก ดี พอใช้ 4. ประเมินผลโดยใช้ - แบบบันทึกพฤติกรรม - แบบประเมินพฤติกรรม	1.ครู 2.ผู้ปกครอง 3. นักเรียน	ร.ร.อนุบาล แม่ชะจาน เดือนมกราคม – มีนาคม 2548	นักเรียนได้ปฏิบัติตนเป็นคนดีจนเป็นนิสัย

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการและเครื่องมือ	ผู้ร่วม กิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม
8. มนุษย์ถึงเสียงแห่งธรรม	<p>1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิโดยการสวดมนต์</p> <p>2. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฟังและชมเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมมะจนเกิดความซึมซับในการปฏิบัติตนเป็นคนดี</p>	<p>1. ชีแจงวัตถุประสงค์ให้นักเรียนได้ทราบ</p> <p>2. ดำเนินกิจกรรมดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เปิดเทปเกี่ยวกับธรรมมะให้นักเรียนฟังทุกวันศุกร์ - ให้นักเรียนสวดมนต์ทำนองสรภัญญะทุกวันศุกร์ - เปิดวีซีดี เกี่ยวกับธรรมมะให้นักเรียนได้ชม เวลา 12.00 น. ทุกวันศุกร์ - นิมนต์พระมาเทศน์แสดงธรรมให้แก่นักเรียนในเวลา 15.00 น. ทุกวันศุกร์ 4. ประเมินผล โดย - สังเกตพฤติกรรม - แบบสอบถาม 	<p>1. นักเรียน</p> <p>2. ครู</p>	<p>ร.ร.อนุบาลแม่โจะ</p> <p>งาน</p> <p>เดือนมกราคม – มีนาคม 2548</p>	<p>ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม</p> <p>1. นักเรียนได้ฝึกสมาธิในการสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ</p> <p>2. นักเรียนได้ปฏิบัติตนเป็นคนดี</p>

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการและเครื่องมือ	ผู้ร่วม กิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม
9.งามอย่างไทย วินัยเยี่ยม	1. เพื่อฝึกให้นักเรียนมี ระเบียบวินัยในตนเอง	1. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ได้ทราบ 2. ครูและนักเรียนร่วมกัน กำหนดระเบียบการประเมิน พฤติกรรม 3. ดำเนินการประเมิน พฤติกรรมการมีระเบียบวินัย จากกิจกรรมดังนี้ - กิจกรรมเข้าแถวเคารพ ธงชาติ - กิจกรรมเดินแถว - กิจกรรมในโรงอาหาร - ระเบียบวินัยชั้นเรียน 4. ประเมินผล โดย - แบบสังเกตพฤติกรรม 5. สรุปผลด้วยการมอบธง ให้แก่ชั้นเรียนที่ชนะเลิศ	1. ครู 2. นักเรียน	ร.ร.อนุบาล แม่ชะจาน เดือนมกราคม – มีนาคม 2548	1. นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติในการมี ระเบียบวินัยในตนเองจนเกิดนิสัยที่ดี 2. โรงเรียนเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการและเครื่องมือ	ผู้ร่วม กิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม
10. ร้อยสายใจ ธรรมสัมพันธ์ ผู้ปกครอง	1. เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมอย่างลึกซึ้ง 2. เพื่อให้ผู้ปกครองได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 3. เพื่อให้ผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญในการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการปลูกฝังนักเรียนให้เป็นผู้มีสัมมาทิฐิ	1. ประชุมชี้แจงผู้ปกครองได้ทราบวัตถุประสงค์การเข้าค่ายคุณธรรม 2. สอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น 3. ดำเนินการเข้าค่ายคุณธรรม 4. ประเมินผลโดยให้ - แบบสอบถามความคิดเห็น - แบบทดสอบความรู้ - การสัมภาษณ์	พระวิทยากร คณะครู ผู้ปกครอง	ร.ร.อนุบาล แม่จะจาน 5-6 มีนาคม 2548	1. ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในด้าน คุณธรรม จริยธรรม 2. ผู้ปกครองเกิดความตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก 3. ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับ โรงเรียน ในการดูแลนักเรียนให้เป็น ผู้มีคุณธรรม จริยธรรม
11. ค่ายคุณธรรม พฤติกรรม เปลี่ยนไป	1. เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพุทธศาสนา 2. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธ 3. เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความตระหนักการปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ	1. แข่งขันวัดดูประสงฆ์ให้ผู้ปกครองได้รับทราบ 2. สอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง 3. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้รับทราบ	1. พระสงฆ์ 2. ครู 3. นักเรียนชั้น ป.3-4, ป.5-6	ร.ร.อนุบาล แม่จะจาน ป.3-4 วันที่ 21-22 กุมภาพันธ์ 2548 ป.5-6 วันที่ 7-9 มีนาคม 2548	นักเรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใน ปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการและเครื่องมือ	ผู้ร่วม กิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม
12. กิจกรรมแรลลี่ คุณธรรม	1. เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพุทธศาสนา 2. เพื่อให้ให้นักเรียนได้เกิดความตระหนักในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ 3. เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามมารยาทชาวพุทธที่ดี	1. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้ทราบ 2. นิมนต์พระมาให้ความรู้ 3. ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยให้ศึกษาในลักษณะแรลลี่ เป็นฐานความรู้ 4. ประเมินผล โดยใช้ - แบบสอบถาม - แบบสังเกตพฤติกรรม	พระวิทยากร ครูประจำชั้น นักเรียนชั้น ป.1-2	ร.ร.อนุบาล แม่จะจาน 25 ก.พ. 2548	1. นักเรียนได้มีความรู้ด้านหลักธรรมของพุทธศาสนา 2. นักเรียนได้เกิดความตระหนักในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ 3. นักเรียนได้ปฏิบัติตนตามมารยาทชาวพุทธที่ดี
13. กิจกรรมสรุปบทเรียน	1. เพื่อสรุปผลของการจัดกิจกรรม	1. ประชุมทีมวิจัย 2. นำเสนอผลการจัดกิจกรรม 3. สรุปปัญหา, อุปสรรคและแนวทางแก้ไข	ทีมวิจัย	ร.ร.อนุบาล แม่จะจาน กุมภาพันธ์ 2548 - เมษายน 2548	ได้ทราบผลการจัด กิจกรรม
14. กิจกรรม สังเคราะห์ผลการวิจัย	1. เพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามแผนการวิจัย 2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ 3. เพื่อหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงกิจกรรม	1. ประชุมทีมวิจัย 2. นำเสนอการดำเนินงาน 3. สรุปผลการสังเคราะห์โดยใช้ การสอบถาม สัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล	- ศึกษานิเทศก์ - อ.มาลี ไพรสน - ทีมวิจัย - ตัวแทนจาก ศก. - ตัวแทนจาก สถาบันศาสนา	ร.ร.อนุบาล แม่จะจาน กุมภาพันธ์ 2548 มีนาคม 2548 เมษายน 2548	1. ได้ทราบผลการดำเนินการวิจัยยัง ต้องมีการปรับปรุงกิจกรรม 2. ได้ทราบปัญหาของการวิจัยในเรื่อง ระยะเวลาและบุคลากร

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการและเครื่องมือ	ผู้ร่วม กิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม
15. เวทีชุมชน	เพื่อนำเสนอผลวิจัยให้บุคคลอื่นๆ ได้รับทราบ	1. ประชาสัมพันธ์ให้บุคคลต่างๆ เช่น ผู้ปกครอง ตัวแทนจากชุมชน องค์กรในท้องถิ่น ตัวแทนจากโรงเรียนที่สนใจ 2. ดำเนินการนำเสนอในรูปแบบ Power Point, นิทรรศการ 3. ประเมินผลโดยใช้ - แบบสอบถาม - แบบสังเกต - แบบสัมภาษณ์	- ผู้ปกครอง - ทีมวิจัย - องค์กรในชุมชน	ร.ร.อนุบาลแม่จะจาน 30 เดือนเมษายน 2548	1. ได้เผยแพร่ผลการวิจัยให้ชุมชนได้รับทราบ 2. ชุมชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมโรงเรียนเป็นอย่างดี 3. องค์กรท้องถิ่นเทศบาลตำบลเห็นความสำคัญของกิจกรรมและให้งบประมาณสนับสนุนเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม
16. เวทีเครือข่าย	เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเครือข่าย	1. ประชุมเครือข่าย 2. นำเสนอผลการวิจัย 3. นำเสนอความคิดเห็น 3. สรุปผล	เครือข่ายทีมวิจัย	ร.ร.อนุบาลแม่จะจาน เดือนเมษายน งบประมาณ	1. ได้ประสานการนำจากเครือข่ายในด้านแนวทางการจัดกิจกรรม

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

ในการศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อสร้างเสริมวินัยของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน ได้ดำเนินการ 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2547 ระยะที่ 2 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2548 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1.1 การศึกษาศักยภาพของโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจานและชุมชนแวดล้อม ได้พบว่า

โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจานตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ชื่อหมู่บ้านแม่ชะจาน ตำบลแม่เจดีย์ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ในเขตเทศบาลตำบลแม่ชะจาน มีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท มีเขตบริการอยู่ 3 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านแม่ชะจาน หมู่ที่ 1 อยู่ในเขตเทศบาล 90 % อยู่ในเขต อบต. 10 % บ้านสันมะนะ หมู่ที่ 6 อยู่ในเขต อบต. 100% บ้านหนองบัว อยู่ในเขตเทศบาล 100 % โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจานเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2547 มีนักเรียน 417 คน ปีการศึกษา 2548 มีนักเรียน 406 คน ครูจำนวน 16 คน ครูจ้างชั่วคราว 1 คน ครูจ้างพิเศษ 2 คนและนักการภารโรง 2 คน ซึ่งตามเกณฑ์ของ ก.ค. อัครราชูยังขาดอีก 5 คน ครูได้จัดการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญเป็นส่วนใหญ่ แต่มีครูอีกส่วนหนึ่งยังจัดการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ยังสอนตามแบบเรียน ใช้ห้องเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ มีการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ นอกห้องเรียนเป็นบางครั้งครูใน โรงเรียนได้มีการพัฒนาโดยการศึกษาเอกสารและเข้ารับการอบรมตลาดงานการศึกษาฐานเพื่อพัฒนางานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ครูได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติต่าง ๆ มากมาย คือ

ปี พ.ศ. 2544

- นางคณินิจ ทนันทชัย ครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สาขาบูรณาการ
- นางละไม บุญเจริญ ครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สาขาภาษาไทย

ปี พ.ศ. 2545

- นางภัทรพร น้อยพันธุ์ ครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สาขาภาษาไทย
- นางคณินิจ ทนันทชัย ครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สาขาคณิตศาสตร์

ปี พ.ศ. 2546

- นางภัทรพร น้อยพันธุ์ ครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สาขาทักษะชีวิต
- นางนงคราญ มาลัยรัตน์ ครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สาขาวิทยาศาสตร์
- นางอารีลักษณ์ ชัยชนะ ครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สาขาคณิตศาสตร์
- นางนิลสวาท เขื่อนแก้ว ครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สาขาภาษาไทย

ปี พ.ศ. 2547

- นางนิลสวาท เขื่อนแก้ว ครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สาขาคณิตศาสตร์
- และ ครูผู้ปฏิบัติการสอนดีเด่นจากสมาคมผู้ประกอบอาชีพครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า

- นางคณินิจ ทนันทชัย ครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สาขากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และครูมืออาชีพ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
  - นางนงนุช ปวงมาโล ครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สาขาปฐมวัย
- ปี พ.ศ. 2548

- นางภัทรพร น้อยพันธุ์ ครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สาขาสังคมศึกษา
- นางคณินิจ ทนันทชัย ครูรางวัลเกียรติยศ สาขากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

งบประมาณทางราชการสนับสนุนให้เป็นรายหัวใช้สำหรับการพัฒนาการศึกษาครอบคลุมทั้งสถานศึกษา โดยได้รับหัวละ 1,100 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 381,400 บาท ซึ่งก็ยังไม่เพียงพอ ด้านอาคารเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน มีอาคารเรียน 4 หลัง จำนวน 26 ห้องเรียน สำหรับอาคารประกอบการมี อาคารห้องสมุด โรงอาหาร อาคารร้านค้าสหกรณ์และหอประชุม โดยใช้งบประมาณสนับสนุนจากชุมชน

สภาพทั่วไปของชุมชนแวดล้อมในเขตบริการของโรงเรียน เป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร ทำขายและรับจ้าง ประชากรเกือบทั้งหมดเป็นคนพื้นเมือง นับถือศาสนาพุทธ และนับถือศาสนาอื่นๆ เป็นศาสนาคริสต์จำนวนไม่มากนัก สถานที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่ชะจาน ในเขตบริการของโรงเรียน มีสถานที่ราชการและหน่วยงานเพื่อบริการคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เช่น สถานีตำรวจ สถานีอนามัย ที่ทำการไปรษณีย์ตำบล ธนาคาร บริษัท ร้านค้า เป็นต้น ด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ผลภาวะเป็นพิษก็มีกลิ่นเหม็นจาก โรงอบใบชาและโรงเพาะเห็ด ซึ่งทำให้เกิดการรบกวนสมาธิในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งของครูและนักเรียน

1.2 การศึกษาสาเหตุของปัญหาด้านพฤติกรรมทางวินัยของนักเรียน

ด้านพื้นฐานทางครอบครัวจากการที่คณะทำงานออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ทำให้ได้เห็นและได้ทราบถึงสภาพปัญหาดังกล่าวของเด็ก มีเด็กบางส่วนพ่อแม่เสียชีวิต ต้องอยู่ในปกครอง ปู่ ย่า ตา ยายบางคนพ่อแม่หย่าร้างกัน นักเรียนต้องอยู่กับพ่อหรือแม่เพียงฝ่ายเดียว เด็กบางส่วน ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่เพราะพ่อแม่ต้องไปทำงานที่อื่น จึงไม่มีเวลาให้กับเด็ก มีบางครอบครัวอยู่ด้วยกันสมบูรณ์ดี แต่พ่อหรือแม่ชอบมั่วสุมอบายมุขเช่นดื่มสุรา เล่นการพนันและเที่ยวเตร่ ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กๆ และไม่มีการอบรมสั่งสอนเด็กทำให้เด็กบางคนมีนิสัยก้าวร้าว รังแก ผู้อื่น เห็นแก่ตัวและเกียจคร้านทำงาน

ด้านสภาพแวดล้อมในชุมชน จากการสำรวจสภาพแวดล้อมในชุมชน พบว่า มีแหล่งอบายมุขต่างๆ ที่คอยชักชวนให้เด็กหลงใหลมากมาย ที่เป็นปัญหามากที่สุดและควบคุมไม่ได้เลยคือ ร้านเกมส์คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีจำนวนเกือบ 10 ร้าน ร้านคาราโอเกะและร้านขายเหล้าตองข้างทาง

ด้านสภาพของนักเรียน จากการประเมินพฤติกรรมด้าน กายและวาจา ของนักเรียน โดยการประเมินของครูประจำชั้นพบว่า

พฤติกรรมทางกาย อยู่ในระดับดีมาก 17.13 % ระดับดี 37% ปานกลาง 24.46 % พอใช้ 15.29 % ควรปรับปรุง 5.8 %

พฤติกรรมทางวาจา อยู่ในระดับดีมาก 35.17 % ระดับดี 41.28 % ปานกลาง 18 % พอใช้ 3.98 % ควรปรับปรุง 0.92 %

พฤติกรรมทางใจ อยู่ในระดับดีมาก 19.57 % ระดับดี 27.22% ปานกลาง 35.17 % พอใช้ 16.82 % ควรปรับปรุง 1.22 %

ซึ่งผลจากการประเมินพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ ของนักเรียนยังไม่เป็นที่พึงพอใจของคณะทำงาน โดยเฉพาะทางด้านใจของนักเรียนและโดยในภาพรวมนักเรียนส่วนมากยังขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ และไม่มีความเมตตากรุณา

ด้านระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียน ได้จัดการศึกษาตามที่หลักสูตรแกนกลางที่ครอบคลุมทั้ง 8 กลุ่มสาระ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบของชมรมต่างๆ คือ ชมรมชวพุทธ ชมรมคุ้มครองผู้บริโภค ชมรมกีฬา และชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรม อีกทั้งโรงเรียนได้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นมาจัดกระบวนการเรียน การสอน และจากกระบวนการเรียนการสอนที่ชี้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียน เลือกคิด เลือกทำ ทำให้นักเรียนเลือกเรียนเฉพาะที่ตัวเองชอบ จึงทำให้นักเรียนไม่มีวินัยเท่าที่ควร

1.3 การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน

จากการระดมความคิดของคณะทำงาน จากแบบสอบถามของผู้ปกครอง และการระดมความคิดของกลุ่มนักเรียนที่เป็นตัวแทนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.6 ที่ร่วมกันคิด อภิปราย และเขียนความรู้สึกที่นักเรียนมีต่อคุณลักษณะด้วยกัน ความรู้สึกที่นักเรียนมีต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนและความรู้สึกที่มีต่อครูและตลอดจนบอกถึงลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ และคณะทำงานได้นำข้อมูลที่ได้อภิปรายและสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ดังนี้

1. ความมีวินัยในตนเอง
2. ความมีเมตตากรุณา
3. การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่
4. ความเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ

1.4 การศึกษาแนวทางในการนำหลักพุทธธรรม มาใช้ในการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมการขาดวินัย

คณะทำงานและตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน ได้เข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ณ วัดพระธาตุแม่เจดีย์ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยการนิมนต์คณะพระวิทยากรจากมหาวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ มาให้ความรู้และฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งได้เรียนรู้วิถีปฏิบัติตนของชาวพุทธ ฝึกการเจริญสติภาวนาโดยการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การฝึกโยคะตามแนววิถีพุทธ ผู้เข้าอบรมได้ความรู้ในด้านเทคนิคการสอนตามแนววิถีพุทธและยังได้รับความรู้เกี่ยวกับบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ อีกทั้งคณะทำงานวิจัยได้ไปศึกษาดูงาน โรงเรียนวิถีพุทธที่ได้ดำเนินการแล้วคือ โรงเรียนฝั่ดต้น และโรงเรียนบ้านปูแกง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ทำให้คณะทำงานได้เห็นแนวทางการจัดกิจกรรมสร้างวินัยในตนเอง การทำความเคารพครูในตอนเช้าการเข้าแถว กิจกรรมกลั่นเคี้ยว กิจกรรมในโรงอาหาร การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนากับชุมชน คณะทำงานได้นำข้อมูลที่ได้ปรับใช้ในการพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้คณะทำงานยังได้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการวิถีพุทธ ที่ค่ายพัฒนาศิลธรรมพระยอดขุนพลเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง จังหวัดเชียงราย ทำให้คณะทำงานได้เข้าใจถึงหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักวิถีพุทธที่ว่า สุขกับทุกข้ออยู่ที่เรากำหนด แก่นแท้ของพุทธศาสนา (ธรรมโอวาท) คือการไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อมและการทำจิตใจให้ผ่องใส และยังได้ฝึกปฏิบัติกำหนดสติให้

ใจกับกายไปด้วยกัน โดยการนั่งสมาธิ เดินสมาธิ และนอนสมาธิ การมีมารยาทที่ดีงามโดยการสำรวม กาย วาจา ใจ ตลอดจนกิจวัตรต่างๆ อีกทั้งได้เรียนรู้ถึงหลักธรรมที่ควรรู้เช่น สติปัฏฐาน 4 คือมีสติในกาย เวทนา จิต และ ธรรม นีวรณ 5 ที่กั้นสมาธิ ขนราวาสนธรรม พรหมวิหาร 4 ซึ่งทำให้คณะทำงานได้ซาบซึ้งและเข้าใจในพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น หลังจากนั้นคณะทำงานได้ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนพระสุธรรมยานะเถระ จังหวัดอุทัยธานี ได้แนวคิดในการนำหลักทางพุทธศาสนาที่ทางวัดนำมาใช้คือ การคิดให้เป็นธรรมชาติ เพราะคนปกติจะฟังชัน ต้องฝึกจิตใจให้มีสมาธิ กำหนดจิตให้คิดในสิ่งที่กระทำอยู่ เมื่อจิตสงบแล้ว ก็จะปิติ โดยการกำหนดจิตมารับรู้กาย และรู้ลมหายใจ โดยการกำหนดลมหายใจเข้าออก การใช้ิริยาบทในการฝึกสติเด็ก จากนั้นคณะทำงานได้เดินทางไปศึกษาดูงานต่อที่โรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี ที่เน้นการเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ เน้นในเรื่องของความรัก ความเมตตา ซึ่งมีปรัชญาว่า “มนุษย์ที่สมบูรณ์ สุข สงบ มีความรัก ความเมตตา รู้จักตัวเอง เข้าใจในตัวเอง โรงเรียนให้อิสระนักเรียนในการปกครองตนเอง รุ่นพี่จะดูแลรุ่นน้อง คณะทำงานได้รับทราบแนวคิด ว่า จิตสำนึกเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด การเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้นถ้าใจของเราไม่จดจ่อ ครูมีหน้าที่ช่วยให้นักเรียนมีสติ เกิดการเรียนรู้ได้ดี จำเป็นจะต้องบูรณาการคุณธรรมในทุกวิชาที่เรียน การฝึกให้เด็กกล้าแสดงออกจากการฝึกปฏิบัติจริงบ่อยๆ การคิดในเชิงบวกต่อตนเองทำให้มีพลังทำงานได้สำเร็จตามที่คิด และคณะทำงานยังได้ศึกษาคัมภีร์ปฏิรูปมนุษย์ ของชมรมพุทธศาสตร์สากล ทำให้ได้ทราบถึงการปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ หน้าที่ของ ทิศทั้ง 6 บทบาทและหน้าที่ของครูในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน

คณะทำงานได้นำมวลประสบการณ์ทั้งหมดจากการอบรม ศึกษาเอกสารและศึกษาดูงานมาสังเคราะห์ และสรุปได้องค์ความรู้ดังนี้

1. บุญกิริยาวัตถุ 3 (ทาน ศีล ภาวนา)
  2. สังฆธรรม (สุขกับทุกข์อยู่ที่ใจ)
  3. สัมมาทิฐิ – มิจฉาทิฐิ
  4. หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา)
  5. บทบาทของทิศทั้งหก
  6. อริยบุคคล
  7. อริยประเพณี
  8. ความสัมพันธ์ของศีลปะกับสมาธิ
  9. ธรรมะกับสิ่งแวดล้อม
- และได้แนวคิดดังต่อไปนี้คือ
1. สอนใจใช้ใจสอนแล้วจะได้ใจเด็ก
  2. เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง (Learning by doing)
  3. สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เห็นให้รอด
  4. ครูผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก
  5. เลือกรับคนดี
  6. ช่วยเหลือเกื้อกูล ประสานสังคม (บ้าน วัด โรงเรียน)

7. สภาพแวดล้อมที่ดีมีผลทำให้เด็กมีวินัย
8. ครูต้องสร้างศรัทธา ให้ความรัก เมตตาต่อเด็ก
9. จิตที่ฝึกดีแล้วนำมาซึ่งความสุข
10. การปลูกฝังคุณธรรม เน้น รับ จำ คิด รู้

1.5 การศึกษารูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียน

คณะทำงานได้นำองค์ความรู้และแนวความคิดจัดทำหลักสูตรบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้รูปแบบดังนี้

1. ตารางการเรียนรู้เรื่องสัมมาทิฐิและไตรสิกขาที่บูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอน

เป็นกิจกรรมที่ครูประจำชั้นทุกชั้นเรียนได้ทำการศึกษาหลักสูตร และเอกสารที่เกี่ยวข้อง จึงได้บูรณาการสอดแทรกทุกสาระการเรียนรู้เรื่องสัมมาทิฐิและไตรสิกขา ในทุกสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 สาระ ผลที่เกิดขึ้นทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้สัมมาทิฐิ และไตรสิกขา ครูได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการสอดแทรกคุณธรรมในทุกสาระการเรียนรู้ ส่งผลให้พฤติกรรมของนักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2. งานวิจัยชั้นเรียน (ปัญหาที่พบทางแก้)

2.1 ชั้นอนุบาล 1 เรื่องการใช้นิทานพื้นบ้านส่งเสริมคุณธรรมนักเรียน

1. สภาพปัญหา นักเรียนมีความประพฤติที่ไม่ดี

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักเรียน โดยการใช้นิทานพื้นบ้านส่งเสริมคุณธรรมนักเรียน

3. นวัตกรรม

นิทานพื้นบ้าน

4. ผลการวิจัย ทำให้ได้พบว่านิทานพื้นบ้านสามารถส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนชั้นอนุบาล ได้เป็นอย่างดี คือ นักเรียนส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ไม่กล้าทำผิด เพราะกลัวบาปที่จะเกิดขึ้น

2.2 ชั้นอนุบาล 2 เรื่องนิทานเพื่อสร้างเสริมความมีวินัย

1. สภาพปัญหา นักเรียนไม่มีวินัยในตนเอง เมื่อทำกิจกรรมแล้วมักไม่เก็บของไว้ที่เดิม มักจะปล่อยทิ้งไว้ ทำให้ห้องเรียนไม่เป็นระเบียบ ทำให้เป็นภาระของครูต้องคอยเก็บ

2. วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างเสริมความมีวินัยของนักเรียน โดยใช้นิทาน

3. นวัตกรรม

การเสริมแรงทางบวก

4. ผลการวิจัย พบว่าการใช้นิทาน สามารถสร้างเสริมความมีวินัยแก่นักเรียน พฤติกรรมที่พบคือนักเรียนเก็บของและทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ บริเวณห้องเรียน โรงเรียนสะอาดเป็นระเบียบ นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้นและมีวินัยในตนเอง

2.3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 เรื่องความดีส่งเสริมความมีวินัย

1. สภาพปัญหา

นักเรียนไม่มีระเบียบวินัยในการทิ้งขยะ ขาดความรับผิดชอบ

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาความสะอาดของห้องเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2

โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

3. นวัตกรรม

ความดี

4. ผลการวิจัย

นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำสะอาดห้องเรียน ทำให้ห้องเรียนสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย

2.4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 เรื่องการใช้กิจกรรมธนาคารความดีพัฒนาความสะอาด

1. สภาพปัญหา นักเรียนขาดระเบียบวินัยในตนเอง ในการรักษาความสะอาดในห้องเรียน ทิ้งขยะไม่เป็นที่ ขาดการดูแลรักษาความสะอาด ไม่เก็บของตนเอง ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2. วัตถุประสงค์ .

เพื่อพัฒนาความสะอาดโดยใช้กิจกรรมธนาคารความดี

3. นวัตกรรม

ธนาคารความดี

4. ผลการวิจัย

- 4.1 นักเรียนมีพฤติกรรมอยากทำความดีมากยิ่งขึ้น
- 4.2 นักเรียนมีระเบียบวินัยมากขึ้น
- 4.3 ผู้ปกครองมีความพึงพอใจที่ลูกเป็นคนดี

2.5 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 เรื่องสะอาดด้วยสองมือน้อย

1. สภาพปัญหา นักเรียนทิ้งขยะไม่เป็นที่ ทำให้ห้องเรียนสกปรก สาเหตุมาจากความเคยชินจากครอบครัว หรือความขี้เกียจของนักเรียน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนเรื่องความสะอาด โดยใช้หลักธรรมและนิทานคุณธรรม

3. นวัตกรรมที่ใช้ หลักธรรม “ทิริโอตปปะ” นิทานคุณธรรม เกี่ยวกับนรก สวรรค์ ความดี ความชั่ว บาปบุญ การเว้นวายตายเกิด

4. ผลการวิจัย นักเรียนมีความเชื่อในเรื่อง บาปบุญ นรก สวรรค์ การเวียนว่ายตายเกิด ส่งผลให้นักเรียนไม่กล้าทำความชั่ว กลัวได้รับผลของกรรมชั่ว และชอบทำความดี นักเรียนที่ทั้งขยะไม่เป็นที่ก็ ลดความถี่ในการทิ้ง บางคนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ทั้งขยะเลย

2.6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 เรื่อง ความรับผิดชอบในการทำงาน

1. สภาพปัญหา นักเรียนไม่มีความรับผิดชอบในการทำงาน ขาดระเบียบวินัยในด้านการทำงาน
2. วัตถุประสงค์
เพื่อพัฒนาการทำงานของนักเรียนให้มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีวินัย
3. นวัตกรรม แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียน
4. ผลการวิจัย นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงาน มีวินัยในตนเอง ดีขึ้น ประมาณ 80 %

2.7 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 เรื่อง ส่งเสริมวินัยในชั้นเรียน

1. สภาพปัญหา นักเรียนไม่มีวินัยในห้องเรียน ทั้งด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2. วัตถุประสงค์
เพื่อส่งเสริมการมีวินัยในชั้นเรียน

3. นวัตกรรม การเสริมแรง

4. ผลการวิจัย นักเรียนมีพฤติกรรมด้านวินัยดีขึ้น ทั้งความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชั้นเรียนและมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

2.8 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 เรื่อง กระบวนการกลุ่มพัฒนาการมีวินัย

1. สภาพปัญหา นักเรียนขาดวินัยในตนเอง ไม่มีความรับผิดชอบในการทำงาน ห้องเรียนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย
2. วัตถุประสงค์
เพื่อให้นักเรียนมีวินัย โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
3. นวัตกรรม กระบวนการกลุ่ม
4. ผลการวิจัย นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการงานที่ได้รับมอบหมายและการทำความสะอาดห้องเรียนดีขึ้น ทำงานเสร็จและส่งงานได้ทันเวลามากขึ้น

2.9 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 เรื่อง ความรับผิดชอบในการทำงาน

1. สภาพปัญหา นักเรียนขาดวินัยในตนเอง ไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่ทำการบ้านและทำงานล่าช้า
2. วัตถุประสงค์
  - 2.1 เพื่อให้นักเรียนมีระเบียบวินัย
  - 2.2 เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ครูมอบหมายให้
3. นวัตกรรม กระบวนการกลุ่ม และแบบบันทึกพฤติกรรม

4. ผลการวิจัย นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายดีขึ้น ทำงานสำเร็จและส่งงานได้ทันเวลา มีระเบียบวินัยในตนเองดีขึ้น

2.10 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 เรื่องการพัฒนาวินัยในตนเอง

1. สภาพปัญหา นักเรียนไม่มีวินัยในตนเอง ขาดความรับผิดชอบ ชอบส่งเสียงดังในห้องเรียน
2. วัตถุประสงค์
เพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียน
3. นวัตกรรม แบบบันทึกความดี
4. ผลการวิจัย นักเรียนมีวินัยในตนเอง รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายและห้องเรียนเป็นระเบียบเรียบร้อย

2.11 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 เรื่องการส่งเสริมการมีวินัยในชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

1. สภาพปัญหา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยในด้านความสะอาดห้องเรียน พฤติกรรมของนักเรียนที่ชอบส่งเสียงดังรบกวนห้องข้างเคียง และไม่มีวินัยในการทำงาน ทำงานล่าช้า ขาดความรับผิดชอบในการทำงาน
2. วัตถุประสงค์
เพื่อส่งเสริมการมีวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
3. นวัตกรรม กระบวนการกลุ่ม
4. ผลการวิจัย
นักเรียนมีพฤติกรรมในด้านความมีวินัยดีขึ้น โดยเฉพาะด้านความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย รับผิดชอบต่อการทำงานดีขึ้น 100 % นักเรียนมีความรักและเมตตาต่อเพื่อน มีความผูกพัน ที่ได้ร่วมมือกันทำงานและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.12 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 เรื่องความรับผิดชอบในการทำงาน

1. สภาพปัญหา เมื่อครูมอบหมายงานให้ทำ นักเรียนจะไม่รับผิดชอบในงานที่ทำ ไม่ชอบส่งงานต้องให้ครูคอยทวงถาม งานที่ค้างคั่งตลอด
2. วัตถุประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหาคำขาดความรับผิดชอบในการทำงาน
3. นวัตกรรม แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงาน
4. ผลการวิจัย นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงาน ส่งงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 80

2.13 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 เรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย

1. สภาพปัญหา ห้องเรียนสกปรก นักเรียนมีความมั่งง่ายไม่ชอบทิ้งขยะลงถัง เมื่อทำกิจกรรมเสร็จก็จะทิ้งขยะเรี่ยราด
2. วัตถุประสงค์
เพื่อ กำจัดขยะมูลฝอย โดยใช้ แบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม
3. นวัตกรรม แบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม
4. ผลการวิจัย ห้องเรียนสะอาด นักเรียนช่วยกันดูแลรักษา

2.14 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 เรื่อง Clean room

1. สภาพปัญหา นักเรียนไม่ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียน เมื่อแบ่งหน้าที่กันดูแลรักษาห้องเรียน ก็ขาดความรับผิดชอบ ต้องให้ครูคอยเตือนให้ทำความสะอาดตลอด
2. วัตถุประสงค์
เพื่อแก้ไขห้องเรียนไม่สะอาด และความรับผิดชอบในการทำงาน
3. นวัตกรรม กระบวนการกลุ่ม
4. ผลการวิจัย ห้องเรียนสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น พฤติกรรมของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบในการทำงานดีขึ้น 80 %
4. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในรูปแบบโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

4.1 กิจกรรมประสานสัมพันธ์วัฒนธรรมในห้องเรียน

1. เป้าหมาย
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน
2. วัตถุประสงค์
เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้กิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมในห้องเรียน
ได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของประเพณีและวัฒนธรรมในห้องเรียน
3. วิธีดำเนินการกิจกรรม
  1. แบ่งกลุ่มนักเรียน
  2. ให้นักเรียนร่วมกันวางแผนการไปศึกษาหาความรู้กิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมในห้องเรียนที่นักเรียนสนใจ โดยร่วมกิจกรรมเช่น ประเพณีตั้งธรรมหลวง, ประเพณีการดักบาตรอุปคุต, ประเพณีปอยหลวง
  3. นำเสนอการศึกษาในรูปแบบของโครงงาน พร้อมนำเสนอ
  4. สรุปองค์ความรู้จากการศึกษา
4. ผลการดำเนินการกิจกรรม
นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมในห้องเรียน ทำให้เกิดองค์ความรู้จากการร่วมกิจกรรมและจากการศึกษาหาจากภูมิปัญญาในห้องเรียน นักเรียนเห็นคุณค่าและเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมในห้องเรียน

4.2 กิจกรรมจิตสวปพบทางแห่งปัญญา

1. เป้าหมาย นักเรียนชั้นอนุบาล ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ทำสมาธิก่อนเรียน
3. วิธีดำเนินการกิจกรรม
  1. เชิญวิทยากรในห้องเรียนมาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสมาธิ และให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง
  2. ให้นักเรียนได้นั่งสมาธิตอนเช้าและตอนบ่าย ก่อนเข้าเรียน ทุกวัน เป็นเวลา 5 นาที

4. ผลการดำเนินงานกิจกรรม

ซึ่งตามปกติทางโรงเรียนก็ให้นักเรียนได้นั่งสมาธิทุกวันแต่ครูต้องคอยควบคุมตลอดเนื่องจากนักเรียนไม่ได้ทำด้วยใจถูกบังคับให้ทำหลังจากนั่งสมาธินักเรียนบางคนมักจะถูกเพื่อนแกล้งบ่อยๆ เมื่อ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจากวิทยากรในท้องถิ่นซึ่งเป็นบุคคลที่นักเรียนมีความเชื่อและศรัทธาทำให้นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับการนั่งสมาธิอย่างถูกวิธี เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการนั่งสมาธิ พฤติกรรมของนักเรียนเกี่ยวกับการนั่งสมาธิดีขึ้น ครู ไม่ต้องคอยควบคุมแต่นักเรียนจะทำด้วยใจ ส่งผลในการเรียนรู้ของนักเรียน

4.3 กิจกรรมธารน้ำใจ ไหว้หลวง พลังศรัทธา

1. เป้าหมาย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6

2. วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นผู้ให้ รู้จักเสียสละมีเมตตาต่อผู้อื่น ได้ฝึกปฏิบัติในการทำบุญ

3. วิธีดำเนินการกิจกรรม

1. เชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับ หลักธรรม ไตรสิกขา
2. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำบุญ โดยนิมนต์พระมาบิณฑบาตร ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการทำบุญตักบาตร
3. ส่งเสริมให้นักเรียนได้บริจาคทรัพย์ทำบุญ ในกิจกรรมต่างๆของท้องถิ่นเช่น การทำบุญปล่อยหลวง การทำบุญทอดผ้าป่า การทอดกฐิน การช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ

4. ผลการดำเนินงานกิจกรรม

ตามปกติทางโรงเรียนจะมีกิจกรรมทำบุญตักบาตร เป็นประจำทุกปี แต่จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนไม่ค่อยมีความกระตือรือร้น การร่วมกิจกรรมทางโรงเรียนไม่ได้มีการบังคับ แต่เชิญชวนให้นักเรียนได้ทำบุญตักบาตรด้วยความสมัครใจ จะมีนักเรียนร่วมกิจกรรมประมาณ 70 % แต่เมื่อนักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม ทำให้เห็นความสำคัญของการทำบุญ นักเรียนจะร่วมกิจกรรมประมาณ 98 % อีก 2 % เป็นนักเรียนต่างศาสนา การเรียไร่ทำบุญประเพณีในท้องถิ่น จากเดิมนักเรียนไม่ค่อยทำบุญ เมื่อรวบรวมจะได้เงินบริจาค น้อยมาก เพราะนักเรียนหวงเงินไว้ซื้อขนม หลังจากทางโรงเรียนคอยกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำบุญทำให้การเรียไร่เงินบริจาคเพิ่มมากขึ้น 3 – 4 เท่า

4.4 กิจกรรมเด็กศิริมังคลา

1. เป้าหมาย นักเรียนชั้นอนุบาล ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นเด็กดีมีคุณธรรมและมีวินัยในตนเอง

3. วิธีดำเนินการกิจกรรม

1. เสนอกิจกรรมให้ผู้ปกครองได้รับทราบ และร่วมกันวางแผนระหว่างครูและกรรมการผู้ปกครองชั้นเรียน
2. จัดทำแบบประเมินพฤติกรรม บัณฑิตทำความดี และสมุดบันทึกความดี

3. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้ทราบในการทำความดี แล้วได้บัตรทำความดีซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 3 ระดับดีมาก, 2 ระดับดี และ 1 ระดับพอใช้
4. ทุกชั้นเรียนจะมีการประเมินพฤติกรรมการทำงานดีของนักเรียนในแต่ละวัน พร้อมทั้งมอบบัตรความดีให้นักเรียนบันทึกในสมุดความดี ให้ผู้ปกครองเซ็นรับทราบในการทำ ความดีในแต่ละวัน
5. สรุปผลการทำความดีเมื่อสิ้นภาคเรียน พร้อมแจกเกียรติบัตรให้นักเรียนที่ทำ ความดี โดยยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นเด็กดีศรีสังคม ในแต่ละชั้นเรียน

4. ผลการดำเนินงานกิจกรรม

นักเรียนได้มีพฤติกรรมในการแข่งขันกันทำความดี โดยแต่ละวันจะพยายามทำความดีอย่างน้อย 1 อย่าง เช่น ความซื่อสัตย์แก่ของเพื่อน ได้แล้วคืนให้เจ้าของ การช่วยเหลือทำงานให้โรงเรียนเช่น อาสาล้างห้องน้ำของครู การช่วยเหลือเพื่อนในห้อง นักเรียนที่เรียนเก่งตามปกติมักจะเป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่ค่อยช่วยเหลือเพื่อน เมื่อมีกิจกรรมการแข่งขันทำความดี ทำให้นักเรียนอาสาช่วยสอนเพื่อนที่ เรียนอ่อน ทำให้ลดภาระในการสอน ช่อมเสริมของครู นักเรียนที่ชอบรังแกเพื่อนก็ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ผู้ปกครองให้ความสนใจในกิจกรรมและให้ความร่วมมือกับ โรงเรียน

4.5 กิจกรรมมนต์ขลังเสียงแห่งธรรม

1. เป้าหมาย นักเรียนชั้นอนุบาล – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิโดยการสวดมนต์ ได้ฟังและชมเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมะ จนเกิดความซึมซับในการปฏิบัติตนเป็นคนดี

3. วิธีการดำเนินงานกิจกรรม

1. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้ทราบถึงการสวดมนต์สรภัญญะ การฟังและชม วิชิตีเรื่อง เกี่ยวกับธรรมะ
2. ให้นักเรียนได้ฝึกสวดมนต์ทุกวันศุกร์ มีการเปิดวิจิตีในตอนพักเที่ยงให้นักเรียนได้ชม
3. เมื่อมีกิจกรรมการแข่งขันสวดมนต์ในงานประเพณีของท้องถิ่นที่ทางองค์กรในท้องถิ่นจัด ขึ้น ทางโรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักเรียนเข้าร่วมประกวด
4. ให้นักเรียนวิเคราะห์สรุปเกี่ยวกับองค์ความรู้จากการชมวิจิตีและสะท้อนความรู้สึกรักซื่อคิด หรือหลักธรรมที่ได้

4. ผลการดำเนินงานกิจกรรม

นักเรียนในโรงเรียน 100 % ได้ร่วมกิจกรรมสวดมนต์สรภัญญะ มีสมาธิในการสวดมนต์ สรภัญญะ และสามารถสวดมนต์ได้ เห็นคุณค่าของการสวดมนต์ เป็นการสืบทอดพุทธศาสนา นักเรียนที่ได้ดูวิจิตี จากการสะท้อนความรู้สึกรักซื่อนักเรียนเกิดคุณธรรมในด้านการทำความดี ละเว้นความชั่ว มีความละเอียดรอบคอบ และบางคนมีนิสัยก้าวร้าวก็ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

4.6 กิจกรรมงานอย่างไทยวินัยเยี่ยม

1. เป้าหมาย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6

2. วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง

3. วิธีดำเนินการ

1. ให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละชั้นประชุมร่วมกันวางแผนหลักเกณฑ์การแข่งขันให้ธงเหลือง กิจกรรมงานอย่างไทยวินัยเยี่ยม
2. แต่งตั้งกรรมการประเมิน
3. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้ทราบหลักเกณฑ์การให้ธงเหลือง
4. คณะกรรมการประเมินพฤติกรรมวินัยในชั้นเรียนทุกวัน
5. แจ้งผลการประเมินพร้อมแจกธงเหลือง ในตอนเช้าหน้าเสาธง
6. รวบรวมคะแนนการประเมินพร้อมแจกรางวัลทุกสิ้นเดือน

4. ผลการดำเนินการกิจกรรม

พฤติกรรมการเข้าแถวในกิจกรรมหน้าเสาธงตอนเช้าของนักเรียนและการเดินแถวในการทำกิจกรรมต่างๆ มีระเบียบวินัยดีขึ้น รวมทั้งกิจกรรมการรับประทานอาหาร ที่ฝึกความอดทน ในการรอคอยที่ต้องรับประทานให้พร้อมเพรียงกัน การเห็นคุณค่าของการรับประทานอาหารที่รู้จักการกินเป็นอยู่เป็นถือกินให้พอดี รู้จักเลือกกินอาหารที่มีประโยชน์ มีมารยาทในการกินไม่กินอาหารหกเลอะเทอะ โต๊ะ รับประทานอาหารสะอาดขึ้น จากเดิมที่นักเรียนไม่ชอบรับประทานในโรงอาหารเพราะไม่ชอบรอคอยเพื่อน มีความอึดอัด เมื่อมีกิจกรรมงานอย่างไทยวินัยเยี่ยมนักเรียนเกิดความเกรงกลัวที่ห้องตนเองจะไม่ได้ธงเหลืองจึงร่วมกิจกรรมอย่างมีระเบียบวินัย รู้จักอดทน จนเกิดความเคยชิน เป็นวิถีชีวิตในโรงเรียน

4.7 กิจกรรมร่อยด้ายใจธรรมสัมพันธ์ผู้ปกครอง

1.เป้าหมาย ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

2.วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมอย่างลึกซึ้ง จนสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเห็นความสำคัญในกิจกรรมวิถีพุทธ ให้ความร่วมมือกับ โรงเรียนในการปลูกฝังนักเรียน ให้เป็นผู้มีสัมมาทิฐิ

3.วิธีดำเนินการกิจกรรม

1. ประชุมผู้ปกครองและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้รับทราบ
2. สอบถามการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น
3. ติดต่อวิทยากรและดำเนินการเข้าค่ายคุณธรรมผู้ปกครอง ระยะเวลา 2 วัน 1 คืน
4. สอบถามความคิดเห็นและสะท้อนความรู้สึกร่วมจากการร่วมกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมของผู้ปกครอง

5. ประเมินผลการเข้าค่ายคุณธรรม

4. ผลการดำเนินกิจกรรม

ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 20% เนื่องจากส่วนใหญ่ต้องทำงานมีภาระหาเลี้ยงครอบครัวไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้เพราะจะทำให้ครอบครัวขาดรายได้ ส่วนผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนความคิดเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ดี ในช่วงชีวิตไม่เคยเข้าค่ายคุณธรรม บางคนเกิดความซาบซึ้งในหลักธรรม ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลด ละ เลิกอบายมุข ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน มีความเข้าใจนักเรียนและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการช่วยกันแก้ไขปัญหานักเรียน ในด้านการส่งเสริมวินัยของนักเรียน จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองมีความต้องการให้จัดกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมอีกและอยากให้เปลี่ยนสถานที่จากโรงเรียนเป็นวัด

4.8 กิจกรรมค่ายคุณธรรมพฤติกรรมเปลี่ยนไป

1. เป้าหมาย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียน ได้มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพุทธศาสนา ได้ฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับ มารยาทชาวพุทธ เกิดความตระหนักในการปฏิบัติตนให้มีสัมมาทิฐิ

3. วิธีดำเนินการกิจกรรม

1. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้รับทราบถึงการเข้าค่ายคุณธรรม และแบ่งการเข้าค่ายเป็น 2 รุ่น คือรุ่น ป.3-4 และ รุ่น ป.5-6
2. ติดต่อพระวิทยากร มาให้การอบรมในการเข้าค่ายคุณธรรม โดยใช้สถานที่ในโรงเรียน
3. ดำเนินการเข้าค่ายคุณธรรม โดยแบ่งเป็น 2 รุ่น รุ่นที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 3-4 ระยะเวลาการเข้าค่าย 2 วัน 1 คืน รุ่นที่ 2 ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ระยะเวลาการเข้าค่าย 3 วัน 2 คืน
4. สอบถามความคิดเห็นและประเมินผลการเข้าค่ายคุณธรรม

4. ผลการดำเนินกิจกรรม

1. นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงเช่นการนั่งสมาธิ การทำบุญตักบาตร มารยาทชาวพุทธ การถวายเครื่องไทยทาน การสมาทานศีล
2. ได้องค์ความรู้ด้านหลักธรรม ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา จากการให้ความรู้ของพระวิทยากร ซึ่งเป็นบุคคลที่นักเรียนมีความศรัทธา
3. ทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อในการทำความดี และปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ

4.9 กิจกรรมแรลลี่คุณธรรม

1. เป้าหมาย นักเรียนชั้นอนุบาล, ประถมศึกษาปีที่ 1 – 2

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียน ได้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพุทธศาสนา เกิดความตระหนักในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ และสามารถปฏิบัติตนตามมารยาทชาวพุทธที่ดีได้

3. วิธีดำเนินกิจกรรม

1. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้รับทราบถึงกิจกรรมแรลลี่คุณธรรม
2. ติดต่อพระวิทยากร มาให้ความรู้ในกิจกรรมแรลลี่คุณธรรม โดยใช้สถานที่ในโรงเรียน
3. ดำเนินกิจกรรมแรลลี่คุณธรรม ระยะเวลา 1 วัน ลักษณะกิจกรรมเป็นฐานความรู้ให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรม
4. สอบถามความคิดเห็นและประเมินผลกิจกรรมแรลลี่คุณธรรม

4. ผลการดำเนินกิจกรรม

นักเรียนร่วมกิจกรรมเป็นฐานความรู้ โดยแต่ละฐานจะมีกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน ได้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคือ ศีล 5 การปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ และได้ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธ นักเรียนเกิดความเชื่อในบาป บุญ คุณ โทษ

ความสอดคล้องของแผนการดำเนินงานระหว่างผลที่คาดว่าจะได้รับ กิจกรรม ผลการดำเนินงาน ระยะเวลา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	ระยะเวลา
<p>1. ได้ทราบบริบทของโรงเรียน</p> <p>2. ได้บริบทของโรงเรียนในด้านโครงสร้าง ระบบการบริหารจัดการ</p> <p>ปรัชญา วิสัยทัศน์ ตลอดจนสภาพทางกายภาพของโรงเรียน</p>	<p>1. การศึกษาบริบทของโรงเรียน</p>	<p>1. ได้บริบทของโรงเรียนดังนี้คือ โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลแม่เจดีย์ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย สถานที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่ชะจาน เปิดทำการสอนตั้งแต่ ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครูประจำการ 16 คน ครูจ้างชั่วคราว 2 คน ครูจ้างพิเศษ 2 คน และนักการภารโรง 2 คน มีนักเรียนทั้งหมด 415 คน จัดการเรียน การสอน โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญเป็นส่วนใหญ่มียาการเรียน 4 หลัง 26 ห้องเรียน มีอาคารประกอบคือ อาคารห้องสมุด อาคารโรงอาหาร ห้องประชุม และอาคารร้านค้า สหกรณ์</p>	<p>1-15 ก.ค. 2547</p>
<p>ได้ทราบสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนในด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี การเมือง การปกครอง และสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน</p>	<p>2. การศึกษาบริบทของชุมชน</p>	<p>1.2 ได้บริบทของชุมชนคือสภาพทั่วไปของชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างและค้าขาย ประชากรเกือบทั้งหมดเป็นคนพื้นเมือง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีบางส่วนที่นับถือศาสนาคริสต์ ในชุมชน มีสถานที่สำคัญทางราชการ และหน่วยงานเพื่อบริการสุขภาพให้แก่ชุมชนคือ สถานีตำรวจ ที่ทำการ ไปรษณีย์ สถานีอนามัยตำบลธนาคารและ บริษัทร้านค้าเป็นต้น</p>	<p>วันที่ 1 - 15 ก.ค. 2547</p>

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	ระยะเวลา
ได้ทราบปัญหาของนักเรียน และ หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา	3. กิจกรรมศึกษาปัญหาและสาเหตุ พฤติกรรมกรรมการชาควินัยของนักเรียน	จากการออกเยี่ยมบ้านทำให้ได้ข้อมูลของ ข้อมูลครอบครัว คือนักเรียนบางคนมีปัญหาพ่อแม่หย่าร้าง กัน หรือ เสียชีวิต นักเรียนต้องอยู่กับพ่อหรือแม่เพียง ฝ่ายเดียว แต่บางครั้งพ่อ แม่ ลูกอยู่ด้วยกัน แต่พ่อ หรือแม่ชอบมั่วสุมอบายมุขเช่นดื่มสุรา เล่นการพนัน และ เที่ยวเตร่ ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กๆ ทำให้เด็กบางคน มีนิสัยก้าวร้าว รังแกผู้อื่น เห็นแก่ตัวและเกลียดชัง ทำงานบ้าน	วันที่ 16-21 ก.ค. 2547
ชุมชนได้ทราบผลการศึกษาของทีมวิจัย ในด้านบริบทของโรงเรียนและชุมชน ปัญหาและสาเหตุพฤติกรรม	4. เวทีชุมชน	ได้รับทราบผลการศึกษาของทีมวิจัย ได้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะร่วมกัน	22 ก.ค.2547
ผู้วิจัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา ได้ทราบการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม และศึกษาผลการปฏิบัติ	5. กิจกรรม การอบรม คุณธรรม จริยธรรม	1. ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้วิธีปฏิบัติตนของชาวพุทธ 2. ได้ฝึกการเจริญสติภาวนา โดยการนั่งสมาธิ การเดิน จงกรม การฝึกโยคะ ตามแนววิถีพุทธ 3. ได้ความรู้ในด้านเทคนิคการสอน ตามแนววิถีพุทธ 4. ได้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทครูในการ จัดกิจกรรม โรงเรียนวิถีพุทธ	วันที่ 26-28 ก. ค. 2547

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	ระยะเวลา
1. ได้แนวทางการจัดการบริหาร โรงเรียน 2. ได้รูปแบบการจัดการกิจกรรมของโรงเรียน 3. ได้ความรู้เรื่องไตรสิกขา	6. ศึกษาดูงาน โรงเรียนวัดโพธิ์	1. ได้แนวทางการจัดการกิจกรรมสร้างนิสัยให้ตนเอง การทำความเคารพครูใน ตอนเช้า การเข้าแถวและกิจกรรรมกรีนเคย์ 2. แนวทางการจัดการกิจกรรมในโรงอาหาร 3. แนวทางการจัดการกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญอื่นๆ 4. โรงเรียนนำข้อมูลความรู้มาปรับใช้ในการพัฒนานักเรียนให้มีวินัย	20 ก.ย. 2547
1. ได้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครู 2. ได้องค์ความรู้เรื่องไตรสิกขา 3. ได้ความรู้ไปพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน	7. อบรมเชิงปฏิบัติการวัดพุทธ	1. ได้เรียนรู้เกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติในการอยู่ค่าย 2. การปฏิบัติตามมารยาทของชาวพุทธ 3. ได้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในศูนย์พัฒนาศีลธรรมเวียงกาหลง พร้อมทั้งวิธีปฏิบัติต่อสถานที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นๆ ซึ่งครูสามารถนำมาสอนและฝึกนักเรียนให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง เมื่อพานักเรียน ไปยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น 4. ได้เรียนรู้ธรรมโอวาทเรื่องการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักพุทธวิธี ข้อคิดที่ว่า “สุขหรือทุกข์อยู่ที่ใจ” ผู้ร่วมทีมวิจัยนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี 5. ได้เรียนรู้เกี่ยวกับแก่นพระพุทธรูป (ธรรมโอวาท) เป็นหัวใจของพระพุทธเจ้ามี 3 ข้อคือ การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม และการทำจิตใจให้ผ่องใส	วันที่ 11 – 15 ต.ค. 2547 วันที่ 18 – 19 ต.ค. 2547

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	ระยะเวลา
		<p>ครูสามารถนำมาสอนเด็กและฝึกปฏิบัติตนเองได้ในชีวิตประจำวันได้</p> <p>6. ได้ฝึกปฏิบัติการพิจารณาหรือกำหนดสติให้อยู่กับกาย โดยการนั่งสมาธิ การนอนสมาธิ และการเดินสมาธิ</p> <p>7. ได้ความรู้เกี่ยวกับสัปปายะ 4 คือ</p> <p>1. สัปปายะบุคคล 2. สัปปายะธรรม</p> <p>3. สัปปายะสถานที่ 4. สัปปายะอาหาร</p> <p>8. ได้ความรู้เรื่องการกัมเนิดพระเจ้า 5 พระองค์ ซึ่งครูสามารถนำมาเล่าให้นักเรียนฟัง และนำนักเรียนไปศึกษาจากที่ค่ายได้</p> <p>9. ได้ฝึกปฏิบัติมารยาทของชาวพุทธ เช่นการสวมกายนวการ การกราบ การไหว้ และอันิสงส์ของการเดินจงกรม</p> <p>10. ได้รับฟังความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมที่ชาวพุทธควรรู้ เช่น สติปัญญา 4 คือมีสติในกาย เวทนา จิต และในธรรม , นีวรณ 5 เป็นเครื่องกั้นสมาธิ, ขรรษาธรรม, พรหมวิหาร 4 และอันนิสงส์ของการรักษาศีลและที่สำคัญคือได้ข้อคิดที่ว่า คนจะสุขหรือทุกข์อยู่ที่ใจ</p>	
ได้แนวคิดในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนวิถีพุทธ	8. ศึกษาดูงาน โรงเรียนพระสุธรรมขามะเถระวิทยา จังหวัดอุทัยธานี	<p>1. ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านที่อยู่ใกล้กับวัด</p> <p>2. ได้รับฟังแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสุธรรมขามะเถระวิทยา มีทั้งความสำเร็จในการดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน</p>	10 พ.ย. 2547

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	ระยะเวลา
		<p>3. ได้แนวคิดหลักในทางพระพุทธศาสนาที่ทางวัดนำมาใช้ต่อการคิดให้เป็นธรรมชาติ เพราะคนปกติจะฟังชัน ต้องฝึกจิตใจให้มีสมาธิ กำหนดจิตให้นึกในสิ่งเดียว เพื่อให้จิตสงบแล้วก็จะปิติ ในด้านการจัดการเรียนการสอน จะสอนแทรกลงใน การดำเนินชีวิตปัจจุบัน แล้วนำมาประยุกต์ใช้ได้โดยให้นักเรียนฝึกคิดเอง</p> <p>4. ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการฝึกสติกับเด็ก ใช้วิธีการฝึกของ พระพุทธเจ้า เป็นวิธีที่ทำให้จิตสงบคือ</p> <p>1.1 การกำหนดจิตมารับรู้กาย และรู้ลมหายใจ โดยการกำหนดลมหายใจเข้าออก</p> <p>1.2 การใช้ริยาบทในการฝึกสติเด็กให้รู้ซึ้งรู้ซา (ไม่ให้เด็ก เบื่อง่าย)</p> <p>1.3 ใช้มนมยิทธิ ซึ่งมีฤทธิ์ทางใจ สามารถลดการใจออก ท่องเที่ยวได้มาใช้</p> <p>1.4 มีการจัดกิจกรรมกีฬาสมาธิ เพื่อใช้บรรเทาความรู้สึกลึก โลก โกรธ หลงได้</p> <p>1.5 ครูมีบทบาทมากในการจัดกิจกรรม</p>	
<p>ได้แนวคิดในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนวิสุทธิ</p>	<p>9. ศึกษาดูงานร.ร.สัตยาไสย จังหวัดลพบุรี</p>	<p>1. ได้รับความรู้จากโรงเรียนสัตยาไสย เป็นโรงเรียนประจำที่มีนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับมัธยม มีวิถีชีวิตเริ่มต้นตั้งแต่เวลา 05.00น. ซึ่งนักเรียนทุกคนจะมาทำกิจกรรม</p>	<p>วันที่ 11 พ.ย. 2547</p>

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	ระยะเวลา
		<p>การสวดมนต์ให้พระ ทำสมาธิ</p> <p>2. ได้รับฟังเกี่ยวกับเรื่องพระนามปิโม สัมหมัตตังซึ่งเป็นเรื่องที่กระตุ้นเตือนใจในการรักษาความสะอาด การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น การให้ความรัก การเอาใจใส่ต่อผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก การให้ความสำคัญกับทุกศาสนา</p> <p>3. ได้แนวคิดในการจัดกิจกรรมของ โรงเรียนคือทุกวันหลังจากเคารพธงชาติจะสำเนียง เป็นภาษาอังกฤษดังแปลเป็นภาษาไทย เพื่อฝึกให้นักเรียนคุ้นเคยกับหลังจากนั้นเป็นการเรียนเรื่องคุณค่าของความเป็นมนุษย์ โรงเรียนให้อิสรชนักเรียน แต่ต้องอยู่ในกรอบของโรงเรียน ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนทุกคน และทางโรงเรียนจะเน้นให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรัก ความเมตตาต่อผู้อื่น</p> <p>4. ได้สังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการก่อนการเรียนทุกครั้งนักเรียนทุกคนจะทำสมาธิเพื่อให้มีความพร้อมก่อนที่จะเรียน</p> <p>5. แนวคิดที่ได้จากการศึกษาดูงาน โรงเรียนสัตยาไส</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดสำนึกเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด - การเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้นเมื่อใจของเราไม่อยู่กับที่ - คุุณมีหน้าที่ช่วยให้เด็กมีสติอยู่กับตัว - การนำเอากะถะทางวิทยาศาสตร์มาใช้จะช่วยให้เด็กมีสติเกิดการเรียนรู้ได้ดี 	

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	ระยะเวลา
		<ul style="list-style-type: none"> - ต้องบูรณาการคุณธรรมในทุกวิชาที่เรียน - ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของเด็ก - การฝึกให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมบ่อยๆเป็นการฝึกให้เด็กมีความกล้า - การคิดอย่างไร ผลที่ได้มักจะเป็นอย่างนั้น 	
<p>1. ต้องการความรู้เกี่ยวกับคัมภีร์ปฎิรูปมนุษย์ จากเอกสาร และนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน</p>	10. การศึกษาคัมภีร์ปฎิรูปมนุษย์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็น ผู้มีสัมมาทิฐิ 2. ได้เรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของทิศทั้งหก 3. ได้เรียนรู้หน้าที่และบทบาทของครูในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน 	วันที่ 11 ธันวาคม 2547
<p>1. ได้ทราบพฤติกรรม ก่อน ระหว่าง - หลัง การจัดกิจกรรม</p>	11. การประเมิน พฤติกรรม ก่อน-ระหว่าง - หลัง การจัดกิจกรรม	<p>ได้ข้อมูลพฤติกรรมของ นักเรียน ทำให้ได้ทราบว่า พฤติกรรมในการสร้างเสริมวินัยของนักเรียนเกิดจาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความเกรงกลัว ละอายต่อบาป 2. การเสริมแรง 3. การได้รับแบบอย่างที่ดี 4. จิตสำนึกของนักเรียน 	<p>เดือน ม.ค. 2548</p> <p>เดือน ก.พ. 2548</p> <p>เดือน มี.ค. 2548</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนได้มี ความรู้เรื่องไตรสิกขา และสัมมาทิฐิ 2. เพื่อให้นักเรียน ได้เกิดความตระหนัก ในการ ปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาและสัมมาทิฐิ 	12. กิจกรรม การจัดการเรียนรู้เรื่อง ไตรสิกขาและสัมมาทิฐิ	ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้น หลักไตรสิกขาและสัมมาทิฐิ	เดือนมกราคม - มีนาคม 2548

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	ระยะเวลา
<p>3. เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ</p> <p>1. ได้ทราบปัญหาของนักเรียน</p> <p>2. ได้รับวัดกรรมมาแก้ไขปัญหานักเรียน</p>	<p>13. ปัญหาที่พบทางแก้ไข (วิจัยในชั้นเรียน)</p>	<p>1. ใ้ค้นวัดกรรมที่แก้ไขปัญหานักเรียนของแต่ละชั้นเรียน ดังนี้</p> <p>1. อนุบาล 1 วัดกรรมนิทานพื้นบ้าน</p> <p>2. อนุบาล 2 วัดกรรม การเสริมแรงทางบวก</p> <p>3. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 วัดกรรม ดาวความคิด</p> <p>4. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 วัดกรรม ธนาคารความคิด</p> <p>5. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 วัดกรรม นิทาน</p> <p>6. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 วัดกรรมการใช้แบบบันทึกพฤติกรรม</p> <p>7. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 วัดกรรม การเสริมแรง</p> <p>8. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 วัดกรรมกระบวนการกลุ่ม</p> <p>9. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 วัดกรรมกระบวนการกลุ่ม</p> <p>10. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 วัดกรรมแบบบันทึกความคิด</p> <p>11. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 วัดกรรม กระบวนการคิด</p> <p>12. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 วัดกรรม แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงาน</p> <p>13. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 วัดกรรม แบบประเมินกลุ่ม</p> <p>14. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 วัดกรรมกระบวนการกลุ่ม</p> <p>2. ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหานักเรียน ทำให้ได้แนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน</p>	<p>เดือน มกราคม – มีนาคม 2548</p>

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	ระยะเวลา
1. นักเรียน ได้องค์ความรู้ กิจกรรม ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น 2. นักเรียน ได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น	14. โครงการประสานสัมพันธ์วัฒนธรรมในท้องถิ่น	นักเรียน ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ตลอดจน ได้ศึกษาหาความรู้จากภูมิปัญญาในท้องถิ่น ทำให้นักเรียน ได้เห็นคุณค่า,ความสำคัญของกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น	23 มีนาคม 2548 25 มีนาคม 2548
นักเรียน ได้ปฏิบัติจริงในการทำสมาธิก่อนเรียน	15. จัดส่งแบบทางแห่งปัญญา	- นักเรียน ได้ปฏิบัติในการนั่งสมาธิอย่างถูกวิธี ทำให้มีผลต่อการเรียนของนักเรียนคือมีสมาธิในการเรียนดีขึ้น	เดือนมกราคม - มีนาคม 2548
1. นักเรียนเป็นผู้ให้รู้จักเสียสละมีเมตตาต่อผู้อื่น 2. นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติในการทำบุญ	16. ชารน้ำใจไหลหลังพลังศรัทธา	1. นักเรียน เห็นความสำคัญของ การทำบุญและการทำทาน 2. นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติจริงในการทำบุญ 3. นักเรียน ได้เห็นคุณค่าของการเป็นผู้ให้รู้จักเสียสละและมีเมตตาต่อผู้อื่น	เดือนมกราคม - มีนาคม 2548
นักเรียน เป็น เด็กดีมีคุณธรรมและมีวินัยในตนเอง	17. เด็กดีศรีสังคม	นักเรียน ได้ปฏิบัติตนเป็นคนดีจนเป็นนิสัย	เดือนมกราคม - มีนาคม 2548
1. นักเรียน ได้ฝึกสมาธิ โดยการทำสมาธิ 2. นักเรียน ได้ฟังและชมเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมะจนเกิดความชื่นชมใน การปฏิบัติตนเป็นคนดี	18. มนต์ขลังเสียงแห่งธรรม	1. นักเรียน ได้ฝึกสมาธิ ในการสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ เห็นคุณค่าของการสวดมนต์ ทำให้มีทักษะในการสวดมนต์ เป็นการสืบทอดพุทธศาสนา 2. นักเรียน ได้เกิดความชื่นชมถึงการผลการทำความดีและโทษของการทำชั่ว ทำให้เกิดความละอายเกรงกลัวต่อบาป จนเกิดความตระหนักในการปฏิบัติตนเป็นคนดี	เดือนมกราคม - มีนาคม 2548

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	ระยะเวลา
1. นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง	19. งามอย่างไทยวินัยเยี่ยม	1. นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติในการมีระเบียบวินัยในตนเองจนเกิดนิสัยที่ดี 2. โรงเรียนเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น	เดือนมกราคม – มีนาคม 2548
1. ผู้ปกครองได้มีความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมอย่างลึกซึ้ง 2. ผู้ปกครองได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 3. ผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญในการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการปลูกฝังให้นักเรียนให้เป็นผู้มีสัมมาทิฐิ	20. ร้อยสายใจธรรมสัมพันธ์ ผู้ปกครอง	1. ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ ในด้าน คุณธรรม จริยธรรม 2. ผู้ปกครองเกิดความตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก 3. ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการดูแลนักเรียนให้เป็น ผู้มีคุณธรรม จริยธรรม	5-6 มีนาคม 2548
1. นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพุทธศาสนา 2. นักเรียนได้ฝึก ปฏิบัติจริง เกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธ 3. เพื่อให้ให้นักเรียนได้เกิดความตระหนักในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ	21. ถ่ายคุณธรรมพฤติกรรมเปลี่ยนไป	นักเรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ	ป.3-4 วันที่ 21-22 กุมภาพันธ์ 2548 ป.5-6 วันที่ 7-9 มีนาคม 2548
1. นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพุทธศาสนา 2. นักเรียนได้เกิดความตระหนักในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ	22. กิจกรรมแรลลี่ คุณธรรม	1.นักเรียนได้มีความรู้ด้านหลักธรรมของพุทธศาสนา 2. นักเรียนได้เกิดความตระหนักในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ 3. นักเรียนได้ปฏิบัติตนตามมารยาท ชาวพุทธที่ดี	25 ก.พ. 2548

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	ระยะเวลา
3. นักเรียนสามารถ ปฏิบัติตนตามมารยาท ชาวพุทธที่ดี			
ได้ข้อสรุปผลของการจัดกิจกรรม	23. กิจกรรมสรุปบทเรียน	ได้ทราบผลการจัด กิจกรรม	ก.พ. 2548 - เม.ย. 2548
1. ได้ทราบผลการดำเนินงานตามแผนการวิจัย 2. ได้วิเคราะห์ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน 3. เพื่อหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงกิจกรรม	24. กิจกรรมสังเคราะห์ผลการวิจัย	1. ได้ทราบผลการดำเนินการวิจัย ยังต้องมีการปรับปรุงกิจกรรม 2. ได้ทราบปัญหาของการวิจัยในเรื่องระยะเวลาและบุคลากร	กุมภาพันธ์ 2548 มีนาคม 2548 เมษายน 2548
ได้นำเสนอผลวิจัยให้บุคคลอื่นๆได้รับทราบ	25. เวทีชุมชน	1. ได้เผยแพร่ผลการวิจัยให้ชุมชนได้รับทราบ 2. ชุมชนให้ความร่วมมือในกิจกรรม โรงเรียนเป็นอย่างดี 3. องค์การท้องถิ่นเทศบาลตำบลเห็นความสำคัญของกิจกรรมและให้งบประมาณสนับสนุนเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม	30 เดือนมีนาคม 2548
ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเครือข่าย	26. เวทีเครือข่าย	1. ได้ประสบการณ์จากเครือข่ายในด้านแนวทางการจัดกิจกรรม	เดือนเมษายน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค ปี 2547 ได้ดำเนินงานโดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและแผนการดำเนินงาน พอที่จะสรุปผลการดำเนินงานในประเด็นสำคัญต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

1.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจานและชุมชนแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาด้านพฤติกรรมและการขาดวินัยของนักเรียน
3. เพื่อศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมและการขาดวินัย
5. เพื่อศึกษารูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

2. การตอบวัตถุประสงค์การวิจัยและข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้

2.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

1. บริบทของโรงเรียนและชุมชนแวดล้อม

โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน เป็นโรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาลตำบลแม่ชะจาน มีเขตบริการ 3 หมู่บ้าน ที่มีความแตกต่างกัน บางหมู่บ้านอยู่ในเขตเทศบาลตำบลและบางหมู่บ้านอยู่ในเขต อบต. เปิดทำการสอนตั้งแต่ ชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากร เป็นครูประจำการ 16 คน ตามเกณฑ์ กค. ยังขาดครูอีก 5 คน จึงได้จ้างครูพิเศษอีก 4 คน โดยใช้งบประมาณของโรงเรียน ทางโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูในโรงเรียน ได้เข้ารับการศึกษาดูงาน และศึกษาเอกสารเพิ่มเติม ทำให้ครูมีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน จนได้รับรางวัลครูต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้หลายคน โรงเรียนได้รับงบประมาณในการบริหารจัดการภายในโรงเรียนจากงบประมาณจากทางราชการ เป็นจำนวนเงิน 381,400 บาท แต่ยังไม่เพียงพอต้องมี การระดมทุนและทรัพยากรในชุมชนมาช่วยพัฒนาโรงเรียน ด้านอาคารเรียน มี 4 หลัง จำนวน 16 ห้องเรียน มีอาคารประกอบการ เช่น อาคารห้องสมุด อาคารหอประชุม อาคารสหกรณ์ร้านค้า

สภาพของชุมชนแวดล้อมในเขตบริการของโรงเรียน เป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพ ทำนา รับจ้างและทำการเกษตร ประชากรเกือบทั้งหมดเป็นคนพื้นเมือง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและมี

สถานที่ราชการ หน่วยงานเพื่อบริการคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เช่น สถานีตำรวจ สถานีอนามัย ธนาคาร ที่ทำการไปรษณีย์ บริษัท และร้านค้าจำหน่ายสินค้ามากมาย สภาพแวดล้อมมีมลภาวะเป็นพิษ คือมีกลิ่นเหม็นของ โรงงานอบใบชา โรงเพาะเห็ด

2. สาเหตุของปัญหาพฤติกรรมการขาดวินัยของนักเรียน

จากการศึกษาลักษณะปัญหาของนักเรียน พบว่าด้านพื้นฐานครอบครัวของนักเรียนบางส่วน พ่อ แม่ เสี่ยงชีวิต ต้องอยู่ในความปกครองของญาติพี่น้อง บางคนครอบครัวหย่าร้าง ต้องอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่เพียง ฝ่ายเดียว เด็กนักเรียนบางส่วนไม่ได้อยู่กับพ่อแม่เพราะทั้งสองไปทำงานในต่างถิ่น พ่อกับแม่จึงไม่มีเวลาให้กับ เด็ก มีบางครอบครัวที่ครอบครัวอยู่ด้วยกันสมบูรณ์แต่พ่อแม่ชอบมั่วสุมอบายมุข เช่น คีฬาสรา เล่นการพนัน และ เที่ยวเตร่ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก และไม่มีการอบรมสั่งสอนเด็ก ทำให้เด็กบางคนมีนิสัยก้าวร้าว รังแกผู้อื่น เห็นแก่ตัวและเกลียดการทำงาน

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน

จากการระดมความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน และจากตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 จากตัวแทนองค์กรในชุมชน การจัดเวทีชุมชน คณะทำงานได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ดังนี้คือ

1. ความมีวินัยในตนเอง
2. ความมีเมตตากรุณา
3. การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่
4. การเป็นผู้มีสัมมาทศฐิ

4. แนวทางในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมการขาดวินัย

คณะทำงานและตัวแทนผู้ปกครองได้พัฒนาตนเอง เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมการ ขาดวินัยของนักเรียน โดยมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ณ วัดพระธาตุแม่เจดีย์ ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
2. การศึกษาดูงาน โรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนปุลแกง และโรงเรียนฝิ่งต้น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โรงเรียนพระสุธรรมยานะเถระ จังหวัดอุทัยธานี โรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี
3. การอบรมเชิงปฏิบัติการ ณ ค่ายพัฒนาศิลธรรม พระยอดขุนพล เวียงกาหลง
4. การศึกษาเอกสาร คัมภีร์ปฏิรูปมนุษย์และร่วมโครงการตอบปัญหาธรรมะของชมรมพุทธศาสตร์สากล แห่งประเทศไทย

คณะทำงานได้แนวคิด 11 ประการ เพื่อเป็นแนวทางในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหา ด้านพฤติกรรมการขาดวินัยของนักเรียนดังนี้

1. สอนใจใช้ใจสอน
2. การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง
3. สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เห็นให้รอด
4. ครู ผู้ปกครอง ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก
5. การเลือกสรรคนคนดี
6. การช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน
7. สภาพแวดล้อมมีผลทำให้เด็กมีวินัย
8. ครูต้องสร้างศรัทธา ให้ความรักและเมตตาต่อเด็ก
9. จิตที่ฝึกดีแล้วนำมาซึ่งความสุข
10. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควรเน้น การรับรู้ การจำ การคิดและความรู้
11. การให้ทานย่อมนำมาซึ่งความสุข

5. รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

คณะทำงานได้ร่วมกันสรุปบทเรียนจากกิจกรรมการศึกษาหาแนวทางในการหารูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้รูปแบบ เป็น 2 ลักษณะคือ กิจกรรมระดับชั้นเรียน และระดับโรงเรียน

กิจกรรมที่จัดในระดับชั้นเรียน ได้แก่

1. ตารางการเรียนรู้ เรื่องสัมมาทิฐิและไตรสิกขา ที่บูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกสาระวิชา เพื่อให้ นักเรียน ได้มีความรู้เรื่องไตรสิกขาและสัมมาทิฐิ ได้เกิดความตระหนักและปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ
2. งานวิจัยชั้นเรียน (ปัญหาที่พบทางแก้)
  - ชั้นอนุบาล 1 เรื่องการใช้นิทานพื้นบ้านส่งเสริมคุณธรรมนักเรียน
  - ชั้นอนุบาล 2 เรื่องการเสริมแรงทางบวกเพื่อสร้างเสริมความมีวินัย
  - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 เรื่องความดีส่งเสริมความมีวินัย
  - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 เรื่องการใช้กิจกรรมธนาคารความดีพัฒนาความสะอาด
  - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 เรื่องสะอาดด้วยสองมือน้อย
  - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 เรื่อง ความรับผิดชอบในการทำงาน
  - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 เรื่องส่งเสริมวินัยในชั้นเรียน
  - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 เรื่องกระบวนการกลุ่มพัฒนาการมีวินัย
  - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 เรื่องความรับผิดชอบในการทำงาน
  - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 เรื่องการพัฒนาวินัยในตนเอง

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 เรื่องการส่งเสริมการมีวินัยในชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการคู่คิด
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 เรื่องความรับผิดชอบในการทำงาน
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 เรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 เรื่อง Clean room

4. กิจกรรมระดับโรงเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในรูปแบบโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
มีกิจกรรมดังต่อไปนี้

4.1 กิจกรรมประสานสัมพันธ์วัฒนธรรมในห้องเรียน

เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้กิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมในห้องเรียน ได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของประเพณีและวัฒนธรรมในห้องเรียน

4.2 กิจกรรมจิตสวปพบทางแห่งปัญญา

เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ทำสมาธิก่อนเรียน

4.3 กิจกรรมธารน้ำใจ ไหลหั่ง พลังศรัทธา

เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นผู้ให้ รู้จักเสียสละมีเมตตาต่อผู้อื่น ได้ฝึกปฏิบัติในการทำบุญ

4.4 กิจกรรมเด็กศรีสังคม

เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นเด็กดีมีคุณธรรมและมีวินัยในตนเอง

4.5 กิจกรรมมนต์ขลังเสียงแห่งธรรม

เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิโดยการสวดมนต์ ได้ฟังและชมเรื่องราวเกี่ยวกับธรรม จนเกิดความซึมซับในการปฏิบัติตนเป็นคนดี

4.6 กิจกรรมงามอย่างไทยวินัยเยี่ยม

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง

4.7 กิจกรรมร้อยสายใจธรรมสัมพันธ์ผู้ปกครอง

เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมอย่างลึกซึ้ง จนสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเห็นความสำคัญในกิจกรรมวิถีพุทธ ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการปลูกฝังนักเรียนให้เป็นผู้มีสัมมาทิฐิ

4.8 กิจกรรมค่ายคุณธรรมพฤติกรรมเปลี่ยนไป

เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพุทธศาสนา ได้ฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธ เกิดความตระหนักในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีสัมมาทิฐิ

4.9 กิจกรรมแรลลี่คุณธรรม

เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพุทธศาสนา เกิดความตระหนักในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ และสามารถปฏิบัติตนตามมารยาทชาวพุทธที่ดีได้

2.2 ข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้

การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้คือ

1. การจัดกิจกรรมต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง ทั้งบ้าน วัด โรงเรียน จากการจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามปกติโรงเรียนก็มีกิจกรรมเหล่านี้อยู่แล้ว แต่ไม่ได้เอาใจใส่อย่างแท้จริง เนื่องจากการขาดความรู้ด้านหลักธรรมของอย่างดองแท้ เมื่อมีการพัฒนาบุคลากร โดยมีการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้ปกครอง ทำให้ได้รับความรู้ด้านหลักธรรม สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน และเห็นความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จึงเอาใจใส่ในการจัดกิจกรรมอย่างจริงจัง ส่งผลให้นักเรียนเมื่อได้รับการกำกับ ดูแล เอาใจใส่อย่างจริงจังและเห็นแบบอย่างที่ดี ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้
2. จากการจัดกิจกรรมทำให้ได้ข้อค้นพบถึง สาเหตุการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน ดังนี้
  - 2.1. ความละเอียดเกรงกลัวต่อบาป นักเรียนบางส่วนไม่กล้าที่จะกระทำผิดเพราะเกิดความเกรงกลัว เช่น กลัวพ่อแม่เสียใจ กลัวถูกครูลงโทษ กลัวเพื่อนไม่รัก
  - 2.2. การได้รับแบบอย่างที่ดี นักเรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดีของสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านบุคลากรและด้านวัตถุ ก็จะส่งผลให้จำสิ่งที่คิดเหล่านี้ เกิดความซึมซับและนำไปปฏิบัติต่อตนเอง โดยใช้หลักคือ รับ จำ คิด รู้
  - 2.3. การเสริมแรง เมื่อนักเรียนได้กระทำความดี มักได้รับการยกย่องจากครูและผู้ปกครอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและอยากกระทำสิ่งที่ดีๆ
  - 2.4. จิตได้สำนึก เป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของนักเรียน ซึ่งเป็นเรื่องยากที่ต้องมีการปลูกฝังให้แก่ นักเรียน จนเกิดความตระหนัก ฝังแน่นอยู่ในจิตใจของนักเรียน เป็นภูมิคุ้มกันอย่างดีที่จะทำให้ นักเรียนสามารถดำรงตนอยู่รอดในสังคมได้ท่ามกลางปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นมากมายที่ล้วนที่เป็นสิ่งชั่วร้ายให้สามารถกระทำผิดได้ง่าย ดังนั้นต้องจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้นักเรียน เกิดความเชื่อ ศรัทธา เกิดความตระหนัก จะส่งผลให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้
3. กิจกรรมที่บูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นั้นหลักในการจัดต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ของวัย และความสนใจของนักเรียน จึงต้องมีการแบ่งระดับชั้นในการจัด กิจกรรม
4. การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง (Learning by doing) จะทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้อย่างถาวร
5. วิทยาการในท้องถิ่น ต้องเป็นบุคคลที่นักเรียนศรัทธา มาให้การอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน คณะทำงานมีความเชื่อว่า หากมีศรัทธา จะทำให้เกิดความเชื่อและปฏิบัติตามมา
6. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเครือข่าย เป็นกิจกรรมที่ดีเพราะทำให้ได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมของโรงเรียนได้
7. จากการสอบถามนักเรียน ทำให้ได้ทราบแนวคิดของนักเรียน ในความหมายเกี่ยวกับวินัย คือการประพฤติปฏิบัติที่อยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียนและสังคม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะจากกระบวนการวิจัย

3.1.1 ความสอดคล้องของข้อมูลกิจกรรมวิจัย

คณะทำงานได้จัดกิจกรรมการวิจัยโดยยึดวัตถุประสงค์และโจทย์คำถามของการวิจัย ทำให้ได้ข้อมูลจากกิจกรรมวิจัยดังนี้

- กิจกรรมการศึกษาริบทของโรงเรียนและชุมชน โดยศึกษาเอกสารของโรงเรียน การสำรวจชุมชนโดยมีวิธีการสังเกต สอดถามและสัมภาษณ์ ทำให้ได้ทราบข้อมูลของโรงเรียนและชุมชนแวดล้อม
- กิจกรรมการศึกษาปัญหาและสาเหตุพฤติกรรมด้านการขาดวินัยของนักเรียนโดยวิธีการ สอดถาม สังเกต สัมภาษณ์ และเยี่ยมบ้านนักเรียน ทำให้ได้ทราบถึง สาเหตุของนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมด้านการขาดวินัย ที่มาจากพื้นฐานของครอบครัว สิ่งแวดล้อม
- กิจกรรมการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยวิธีการระดมความคิดเห็น จากครู ผู้ปกครองและชุมชน ทำให้ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้
  1. ความมีวินัยในตนเอง
  2. ความมีเมตตากรุณา
  3. การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่
  4. ความเป็นผู้สัจมาทัญญู
- กิจกรรมการศึกษาระบวนการในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหา ด้านพฤติกรรมขาดวินัยของนักเรียน ได้ใช้วิธีการคือ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้าน หลักธรรมอย่างถ่องแท้ โดยอบรมเชิงปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรม จากองค์การศาสนา ในท้องถิ่น ที่มีศักยภาพ ทำให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การพาไปทัศนศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบวิถีพุทธที่ประสบความสำเร็จ ทำให้ครูได้รับประสบการณ์ตรง ได้ แนวทางที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนของตนเอง การส่งเสริมให้ศึกษาจากเอกสาร เช่นศึกษาคัมภีร์ปฎิรูปมนุษย์ และร่วมโครงการตอบปัญหาธรรมะ ทำให้ครูได้มีความรู้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้องค์ความรู้และแนวคิด ในการที่จะนำไปพัฒนานักเรียน ให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์
- กิจกรรมการศึกษารูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างเสริมวินัยของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน จากการศึกษากระบวนการ ได้มีการจัดเวทีสรุปบทเรียนทำให้ได้รูปแบบของ กิจกรรม ที่แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ ระดับชั้นเรียน และระดับโรงเรียน

3.1.2 ข้อมูลสามารถตอบคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยได้โดยตรง

จากการปฏิบัติกิจกรรมได้ใช้วัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลักในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องทำให้ได้ ข้อมูลจากกิจกรรม ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างเที่ยงตรง

3.1.3 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

1. นักเรียนบางส่วนไม่เห็นความสำคัญต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ขาดความตั้งใจในการทำกิจกรรม ต้องให้ครูคอยกระตุ้นเตือนบ่อยๆ ดังนั้นการทำกิจกรรมครูต้องคอยดูแลเอาใจใส่อย่างแท้จริง
2. ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมน้อยเกินไป เพราะต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขาย ทำให้ไม่สามารถปลีกเวลามาร่วมกิจกรรมได้ บางส่วนก็ไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมจึงไม่เสียสละมาร่วมกิจกรรม หากมีการประชาสัมพันธ์ให้มาก ผู้ปกครองอาจจะเห็นความสำคัญและมีการวางแผนในการมาร่วมกิจกรรมที่ไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อนก็อาจจะทำให้ผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมมากขึ้น
3. สถานที่ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม เช่นการเข้าค่ายคุณธรรม ผู้ร่วมกิจกรรมได้สะท้อนความคิคน่าจะเป็นสถานที่วัดมากกว่าจัดภายในโรงเรียนเพราะได้บรรยากาศที่เหมาะสม
4. เวลาที่จัดกิจกรรม ระยะสั้นเกินไป ทำให้จัดกิจกรรมอย่างเร่งรัด เพราะอยู่ในช่วงใกล้ปิดภาคเรียน และเป็นระยะที่ใกล้สอบปลายภาคเรียน
5. ภาระของครูมีมากเกินไป ครูไม่ได้มีภาระเฉพาะงานสอน แต่มีงานและกิจกรรมอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือจากงานสอน เช่นงานธุรการ งานการเงินพัสดุ ฯลฯ เมื่อมีการเพิ่มกิจกรรมของงานวิจัย ทำให้ภาระของครูมากขึ้น จนครูเกิดความท้อแท้
6. หัวหน้าโครงการ ขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทีมงานวิจัยจัดกิจกรรมยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
7. วิทยากรในท้องถิ่นที่มีความสามารถมาให้การอบรมความรู้ มีจำนวนน้อยไม่พอเพียง

3.1.4 ความคิดเห็นต่อการสร้างเสริมงานวิจัยให้สมบูรณ์

การจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนต้อง อาศัยการมีส่วนร่วม ทั้ง บ้าน วัด และ โรงเรียน จึงได้มีการจัดกิจกรรม โดยเริ่มจากโรงเรียน มีการพัฒนานุเคราะห์ในโรงเรียนเพื่อให้มีความเข้าใจใน หลักธรรมทางพุทธศาสนาอย่างถ่องแท้ และนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต ตลอดจนนำไปปฏิบัติต่อตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน โดยมีการเข้าค่าย คุณธรรม 2 ครั้ง คือ วัดพระธาตุแม่เจดีย์และศูนย์พัฒนาศีลธรรมเวียงกาหลง ผลการร่วมกิจกรรมครูได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลายด้านโดยเฉพาะอบายมุข ได้ตั้งธรรม “สุขกับทุกข์อยู่ที่ใจ” มีการศึกษาแนวทางและรูปแบบในการจัดกิจกรรมโดยไปศึกษาดูงาน ศึกษาเอกสารและอบรมเชิงปฏิบัติการ จนได้รูปแบบในการจัดกิจกรรมและแนวคิด ทฤษฎีที่ได้คือ สอนใจใช้ใจสอนแล้วจะได้ใจเด็กเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ครูและผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เกิดศรัทธา

การเลือกสรรคนดีและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี จะมีผลต่อนักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีสัมมาทิฐิ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการคือมีวินัยในตนเอง มีเมตตา กรุณา มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ บ้าน วัด โรงเรียน ต้องประสานสัมพันธ์ร่วมมือกัน หากขาดสิ่งใด สิ่งหนึ่งก็จะไม่บรรลุผล

คณะกรรมการได้ร่วมกันจัดกิจกรรมตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียน การจัดกิจกรรมได้จัด ตามความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ระดับอนุบาล ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ได้ใช้วิทยากรในห้องเรียนเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียนและแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนการเรียนรู้จากการประสบการณ์ตรงโดยมีการร่วมกิจกรรมประเพณีในห้องเรียน ทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีในห้องเรียน เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ประเพณีในห้องเรียน การบริการสังคมที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมในห้องเรียน เช่น การฟ้อนแม่ชะงานโดยใช้ภูมิปัญญาในห้องเรียนแต่งเพลงที่มีเนื้อร้องทำนองเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติของท้องถิ่น ใช้วงดนตรีพื้นเมืองของนักเรียนมีการฟ้อนเจิง ซึ่งฝึกสอนโดย ภูมิปัญญาในห้องเรียน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้อนุรักษ์วัฒนธรรมในห้องเรียน เกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตนเอง

นอกจากนี้แล้วผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนานักเรียน ดังนั้นจึงมีการจัดกิจกรรม เข้าค่ายคุณธรรมผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองได้เข้าใจในหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง เกิดความศรัทธาใน พุทธศาสนา และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นผู้มี สัมมาทิฐิเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน การจัดกิจกรรมในระดับชั้นเรียน โดยมีการสอนสาระการเรียนรู้ เกี่ยวกับไตรสิกขาและสัมมาทิฐิ โดยบูรณาการในสาระวิชาต่างๆ ครูประจำชั้นได้ร่วมกันทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาคติกรรมของนักเรียน จนได้แนวทางการหลายรูปแบบ ได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเพื่อนครูในโรงเรียนทำให้ได้แนวทางและรูปแบบ เพื่อนำมาพัฒนาในชั้นเรียนของตนเอง

จากการสังเกตพฤติกรรม การสอบถามและการสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง ได้พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทั้งทางกาย วาจา ใจ ดีขึ้น กิจกรรมเวทีชุมชนทำให้ได้ทราบความคิดเห็นของผู้ปกครองว่าเป็นกิจกรรมที่ดีและมีความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3.1.2 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขและพัฒนา

1. การแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อย่างยั่งยืน เป็นเรื่องจิตใจของนักเรียน ซึ่งเป็นเรื่องยาก บ้าน วัดและโรงเรียนควร ประสานความร่วมมือกัน และทำอย่างจริงจัง
2. กิจกรรมที่พัฒนานักเรียน ควรใช้หลักจิตวิทยาในการจัดกิจกรรม และเทคนิควิธีการที่ หลากหลาย
3. ควรปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งโรงเรียนครอบครัว และชุมชน ให้เอื้อต่อการพัฒนานักเรียน
4. ครอบครัว ครู และ บุคคลรอบข้าง ต้องเอาใจใส่อย่างแท้จริงและควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
5. ควรศึกษาหาแนวทางและรูปแบบการจัดกิจกรรมเพิ่มเติม
6. ควรใช้ สถาบันศาสนา ภูมิปัญญาในห้องเรียน เป็นแหล่งเรียนรู้ และพัฒนานักเรียน

7. ควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และติดตามผลพฤติกรรมของนักเรียนอย่างน้อย 3 ปี
8. ควรให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมมากขึ้นกว่าเดิม
9. ควรหารูปแบบในการจัดกิจกรรมที่ไม่เป็นการละเมิดของครูทำให้เป็นวิถีชีวิตของโรงเรียนวิถีพุทธ
10. องค์กรทางศาสนา ควรพัฒนาบุคลากรขององค์กรให้มีความรู้ มีจิตวิทยาและเทคนิคการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียน มีความหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับเป็นกฎหมาย .

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(สปช.), 2542.

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2545.

กรมวิชาการ. คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) . ธรรมานุชีวิต พุทธธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2540.

_____ พุทธวิธีในการสอน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด 2544.

_____ พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย, 2540.

พิศาล แจ่มโสภณ. คู่มือการพัฒนาจริยศึกษา. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.

พลสุข กิจรัตน์. การสร้างวินัยในชั้นปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, 2542.

สุนน อมรวิวัฒน์, ศาสตราจารย์. คิดเป็นตามนัยแห่งพุทธธรรม”ตัวอย่างการคิดแบบโยนิโสมนสิการ” , กรุงเทพมหานคร : บริษัทเมธีทิปส์ จำกัด, 2545.

_____ หลักสูตรทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,เอกสาร สน.ที่25/2544. เรื่องพัฒนาตนและพัฒนาสังคม, กรุงเทพฯ: 2543.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการอภิปรายเรื่องพุทธธรรมนำการศึกษาได้อย่างไร, กรุงเทพมหานคร : สกศ., 2544.

ลำลี รักสุทธิ และคณะ. เทคนิควิธีการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา, 2544.

ภาคผนวก

1

โครงการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอน
และ
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อสร้างเสริมวินัยของนักเรียน
โรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

2

นักวิจัย

นายสมชาย จันทร์รัตน์

ผู้ช่วยนักวิจัย

นางกมลจินดา พันธ์น้อย

เมื่อผู้วิจัยนำวิจัยฉบับ 19 ฉบับ ลงมือทำไป.....

3

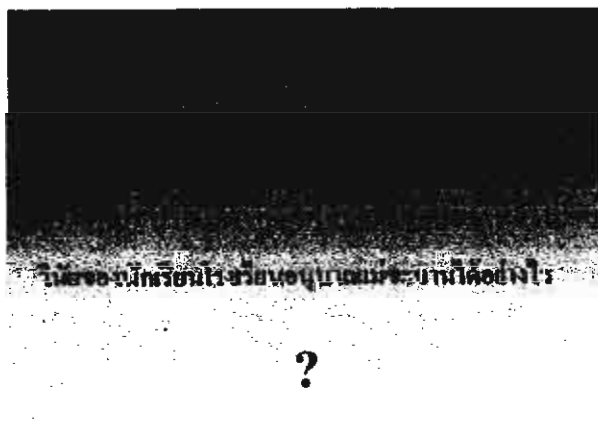
- นายสินธรา รัชชานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียน
- นายธวัช ฉัตรวิภา ผู้อำนวยการโรงเรียน
- นายวิชา ชนบุญ ครูโรงเรียน
- นางละไม บุญสวัสดิ์ ครูโรงเรียน
- นางอัมภิกา อังคารา ครูโรงเรียน
- นางจินตนา อังคารา ครูโรงเรียน
- นางภัทรพร น้อยศรี ครูโรงเรียน
- นางอวิลักษณ์ อังคารา ครูโรงเรียน
- นางอัมมปอร ปรานี ครูโรงเรียน
- นางศุภรารุจิตร อังคารา ครูโรงเรียน

4

...โอเคแล้วไป

1. สภาพของโรงเรียน
2. ปัญหาของสังคม
3. สภาพชุมชน
4. ความสำคัญของการศึกษา

5

6

.....คำถามวิจัย.....

สภาพของโรงเรียนและชุมชนแวดล้อม มี
ผลต่อการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน
อย่างไร ?

วัตถุประสงค์ของนักวิจัยเกี่ยวกับวิจัยครั้งนี้
มี 3 ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น
ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน
และการบูรณาการในการพัฒนาผู้เรียน

๗

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารับรู้และการนำเอาหลักพุทธธรรมใน

๘

วิธีการดำเนินการ

ระยะที่ 1

๙

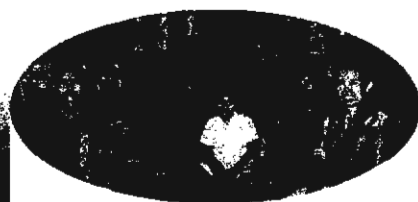
1. ศึกษาบริบทของโรงเรียนและชุมชน

เพื่อศึกษารับรู้และการนำเอาหลักพุทธธรรมใน
โรงเรียนและชุมชน
โรงเรียนวัดบ้านดอน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ศึกษาบริบทของโรงเรียนและชุมชน
ศึกษาบริบทของโรงเรียนและชุมชน

10

2. ศึกษาปัญหา สาเหตุ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

เพื่อศึกษารับรู้และการนำเอาหลักพุทธธรรมใน
โรงเรียนและชุมชน
โรงเรียนวัดบ้านดอน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ศึกษาบริบทของโรงเรียนและชุมชน

11

3. เวกที่ชุมชน

00656

ทอรา

12

4. ศึกษาแนวทางการนำเอาหลัก พุทธธรรม มาใช้ในการแก้ปัญหา ด้านพฤติกรรมของนักเรียน

67

67

659

668

681

660

672

682

692

692

13

กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ณ วัดพระธาตุแม่เจดีย์ อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย

14

กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการวิีฑุฑร
ของชุมชนและผู้ปกครอง

15

กิจกรรมการไปศึกษาดูงานโรงเรียนวิีฑุฑร

โรงเรียนบ้านฝ่งคั่น และ โรงเรียนบ้านปู่แกง
อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

16

กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการวิีฑุฑร

ณ ค่ายคุณธรรม(พระยอคขุนพลเวียงกาหลง)

อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย

17

อบรมแนวทางการสร้างหลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนรูวิีฑุฑร ณ ค่ายพัฒนาศิลธรรมเวียงกาหลง
อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย

18

ศึกษาดูงานโรงเรียนพระสุธรรมยานเถระวิทยา
จังหวัดสุพรรณบุรี

19

ศึกษาค้นคว้าปฏิรูปมนุษย์ และร่วมสวดมนต์บูชา
พระบรมศพของสมเด็จพระพุทธเจ้าองค์ที่ ๓๒ แห่งประเทศไทย

20

เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา เรียนรู้ด้วย
การปฏิบัติจริงของครู ชุมชน และหาแนวทางการพัฒนา
รูปแบบการเรียนรู้ การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียน

21

5. เวทีสรุปของทีมวิจัย

22

6. อบรมเชิงปฏิบัติการ แนวทางการสร้างนวัตกรรม
โดยศึกษานิเทศก์มาให้ความรู้

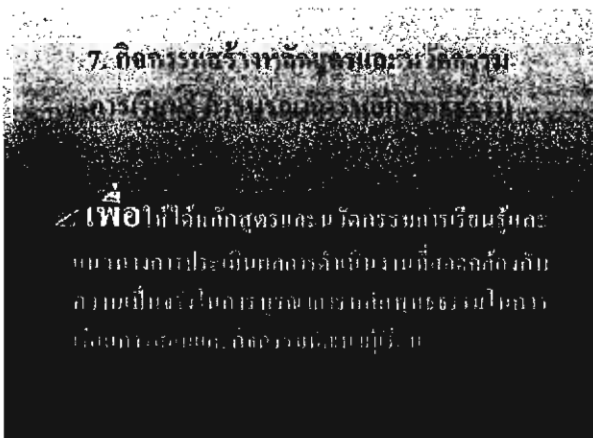

23

7. กิจกรรมสร้างหลักคุณธรรม นวัตกรรม

การปฏิบัติจริงของครู ชุมชน และนักเรียน

เพื่อให้ได้หลักคุณธรรม นวัตกรรมในการเรียนรู้และ
พัฒนาคุณภาพชีวิตของครู ชุมชน และนักเรียน
อย่างเป็นรูปธรรมในการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการ
เรียนการสอนของครู ชุมชน และนักเรียน

24

8. เวทีชุมชนวิพากษ์หลักสูตร
ระหว่างครู ชุมชน และนักเรียน

25

9. เวกีกรือข่าย

26

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

1. ความมีวินัยในตนเอง

27

ผลการดำเนินงาน

28

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาบุคลากร

1. บุคลากร 3 (ตาม คือ ภาวนา)
2. ศาสตร์ (ดูกับทุกข้อที่ใจ)
3. ศาสตร์ (ดูกับทุกข้อที่ใจ)

29

แนวคิดและทฤษฎีจากการร่วมกิจกรรม

1. ตอนใจใคร่ใช้ใจตอน แล้วจะได้ใจเด็ก
2. ตอนใจใคร่ใช้ใจตอน แล้วจะได้ใจเด็ก

30

แนวคิดและทฤษฎีจากการร่วมกิจกรรม(ต่อ)

8. ครูต้องสร้างศรัทธา ให้ความรัก แ่ศคา ค่อเด็ก
9. ครูต้องสร้างศรัทธา ให้ความรัก แ่ศคา ค่อเด็ก

31

หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมในการเรียน
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างเสริมวินัยนักเรียน
ที่จะดำเนินการในระยะที่ 2 (มกราคม - มีนาคม 2548)

...ดังนี้...

32

1. ตารางการเรียนรู้ เรื่อง สัมมาทิฐิ และไตรสิกขา ที่บูรณาการใน

33

2. งานวิจัยชั้นเรียน

34

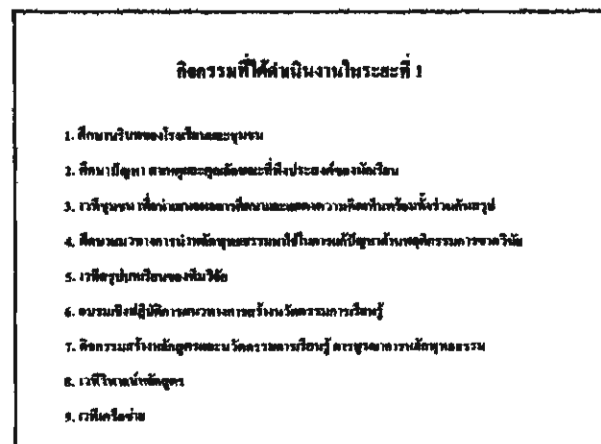
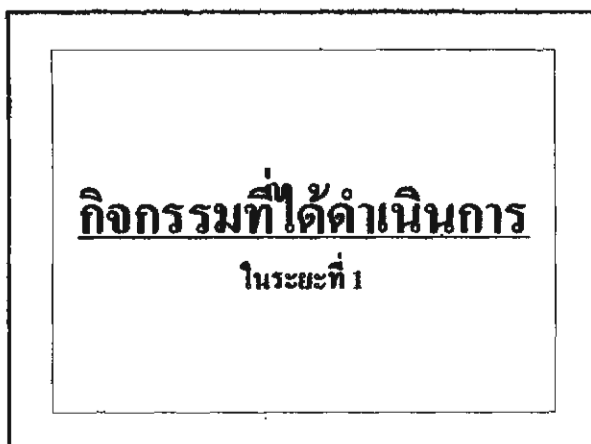
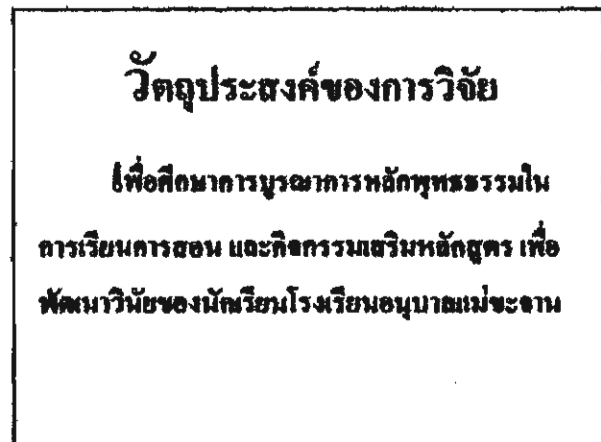
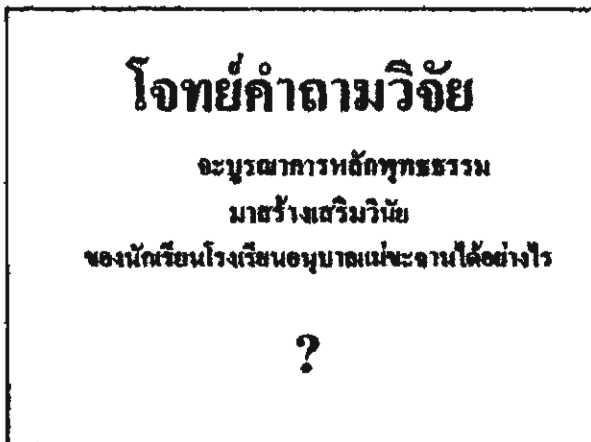
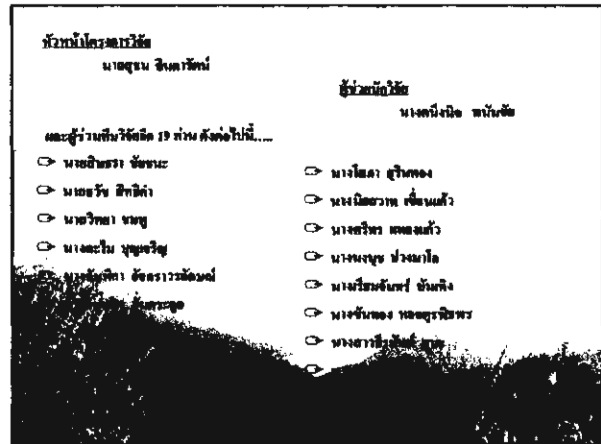
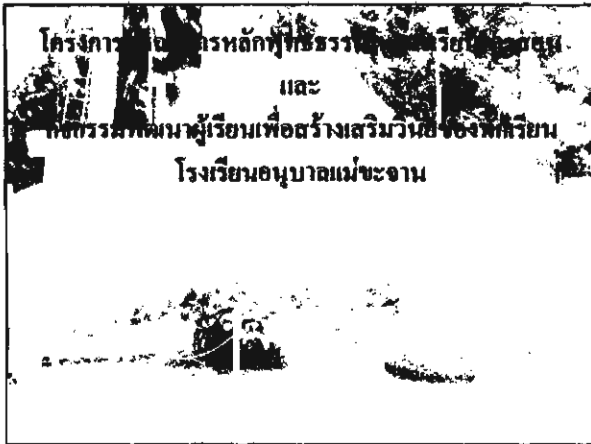
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

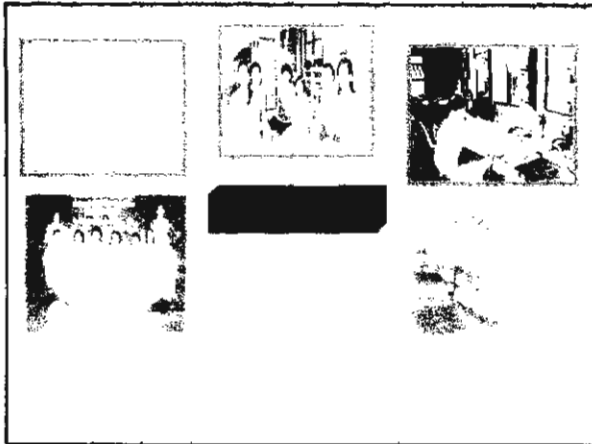
ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีกิจกรรม

1. กิจกรรมประสานสัมพันธ์วัฒนธรรมในท้องถิ่น
2. จัดส่งมอบทางแห่งปัญญา
3. ชารนใจ ไหว้ห้อง พ้องศรัทธา
4. ฝึกคิดริเริ่ม
5. รับผิดชอบ เติบโตแห่งธรรม
6. ปลูกฝังไทย วินัยเยี่ยม
7. กิจกรรมเสริมสัมพันธ์ผู้ปกครอง
8. กิจกรรมเปลี่ยนไป

35

The End

ผลการดำเนินงาน

ทราบปัญหา และสาเหตุที่ได้พบจากการศึกษา ดังนี้

1. นักเรียนขาดวินัย
2. นักเรียนเห็นแก่ตัว ไม่มีน้ำใจ รักแก๊งค์อื่น
3. นักเรียนขาดสมาธิการระต่อผู้ใหญ่อทั้งด้าน กาย วาจา ใจ
4. นักเรียนมีความประพฤติที่ไม่ดี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

1. ความมีวินัยในตนเอง
2. ความมีเมตตากรุณา
3. การมีสมาธิการระต่อผู้ใหญ่อ
4. การมีสมาธิที่ดี

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาบุคลากร

1. บุญศิริวิทย์ 3 (พาน สีต ภาวาน)
2. สังกรรณ (อุบลกับบุษย์ผู้ใจ)
3. สันมาทิธิ - มิ่งผลทิธิ
4. พันธ์โคตรศึกษา (พิธ สมธิ ปัญญา)
5. บทบาทของศึกษานิเทศก์
6. อธิปไตย
7. อธิปไตย
8. ความสัมพันธ์ของศิลาปะกับอานว
9. ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต

แนวปฏิบัติและทฤษฎีจากการร่วมกิจกรรม

1. การจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อเทคโนโลยี
2. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยี
3. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยี
4. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยี
5. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยี
6. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยี
7. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยี
8. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยี
9. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยี
10. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยี
11. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยี

...ปัญหาและอุปสรรค

1. คณะผู้ทำงานวิจัยมีภาระงานมากเกินไป ทำให้กระบวนการวิจัยไม่ต่อเนื่อง
2. การทำกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ มีกิจกรรมอื่นมาแทรก
3. การกำกับติดตามไม่เต็มที่ เนื่องจากหัวหน้าโครงการวิจัยมีภาระงานมากเกินไป
4. งบประมาณ ไม่เป็นไปตามแผน เพราะได้เพิ่มกิจกรรมขึ้นอีกหลายกิจกรรม

.....แนวทางแก้ไข.....

1. ควรลดกิจกรรมอื่น ๆ และทำงานด้านวิจัยอย่างเต็มที่
2. ผู้วิจัยต้องเห็นความสำคัญและเสียสละเวลาร่วมกิจกรรมให้มาก ๆ
3. ควรมีการวางแผนการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานระยะที่ 2

รูปแบบการดำเนินงาน

หลักสูตรบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและ
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างเสริมวินัยนักเรียน
ที่จะดำเนินการในระยะที่ 2 (มกราคม - มีนาคม 2548)

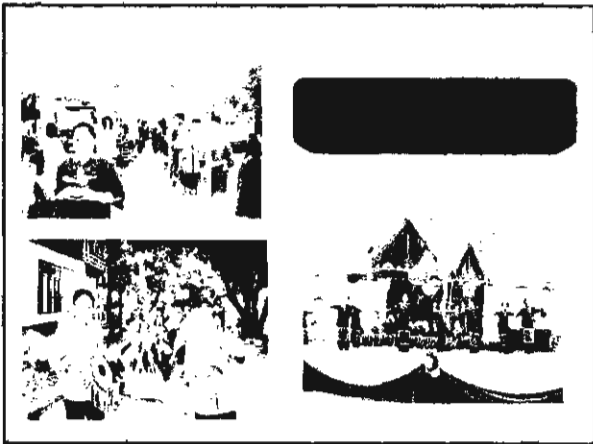
...ดังนี้...

1. สาระการเรียนรู้ เรื่อง ศัมมาทิฎฐิ
และไตรสิกขา ที่บูรณาการใน
กิจกรรมการเรียนการสอน

2. งานวิจัยชั้นเรียน (ปัญหาที่พบทางแก้)

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบโครงการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีกิจกรรมดังต่อไปนี้

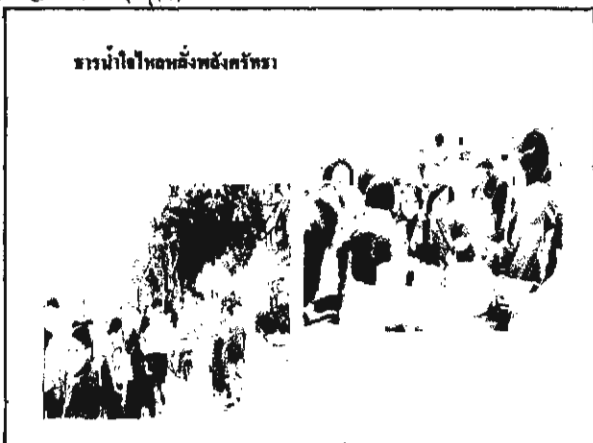
1. กิจกรรมประกวดสัปดาห์วันธรรมะในท้องถิ่น
2. จัดสมทบทุนแต่งปัญญา
3. ชารน้ำใจ ไหว้พระนั่ง พลังศรัทธา
4. เด็กดีศรีสังคม
5. มนต์แห่งเสียง เสียงแห่งธรรม
6. งานอย่างไทย วิถีธรรม
7. ร้อยสายใจธรรม สัมผัสผู้ปกครอง
8. ศาสนคุณธรรมพบศรัทธาธรรมนิรันดร์
9. ถิ่นแห่งการรวม
10. นรอนิคุณธรรม จริยธรรม

- สัปดาห์ทางธรรมะ กิจกรรมสัปดาห์ และวันธรรมะ
ในท้องถิ่น เป็นงานที่นักเรียนและครูผู้สอน
จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรม
จริยธรรมในนักเรียน

- ปีการศึกษา ๒๕๖๒ ได้ทำสมทบทุน ๑๕๐๐ บาท

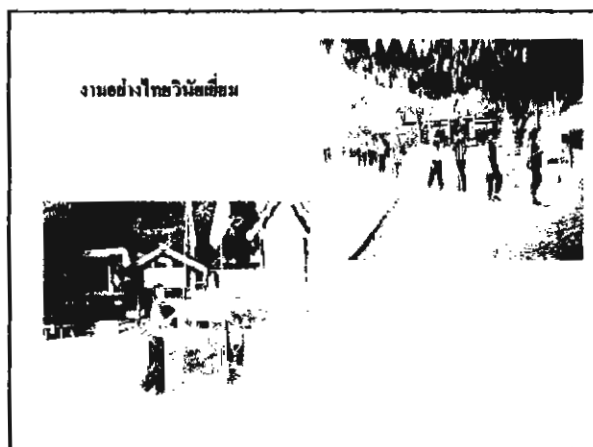
- ปีการศึกษา ๒๕๖๒ เป็นปีที่นักเรียนและครูผู้สอน
ได้จัดกิจกรรมสัปดาห์วันธรรมะในท้องถิ่น
ขึ้น

- ปีการศึกษา ๒๕๖๒ เป็นปีที่นักเรียนและครูผู้สอน
ได้จัดกิจกรรมสัปดาห์วันธรรมะในท้องถิ่น
ขึ้น

นักศึกษาชั้นมัธยมศึกษา

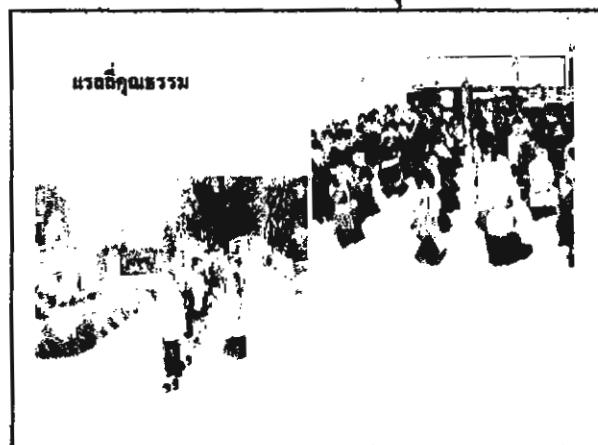
งานอเนกไทยวันเดียว

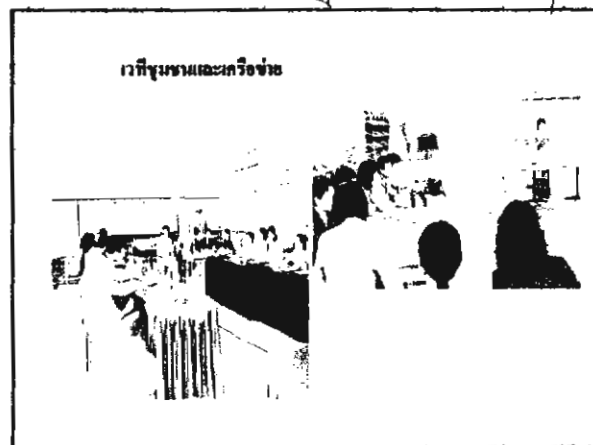
โรงเรียนอริยราชวิทยาลัย
ประชุมผู้ปกครองและครู
โรงเรียนอริยราชวิทยาลัย

ค่ายคุณธรรมพฤติกรรมเปลี่ยนไป
- กิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม มีรางวัลให้
- กิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม มีรางวัลให้
- กิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม มีรางวัลให้

แนวค่านิยม

เวทีชุมชนและเครือข่าย

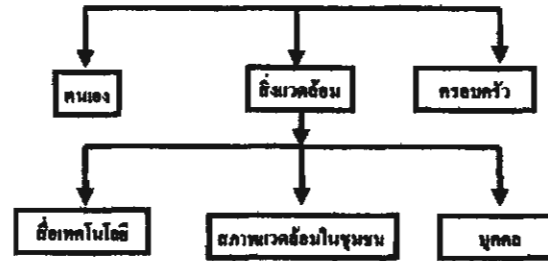

ผลการดำเนินงานกิจกรรม

1. พฤติกรรมของนักเรียนทั้งด้านทาง วาจาใจ ดีขึ้น
2. บุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจในกิจกรรมอย่างลึกซึ้งสามารถนำไปใช้
ในภาคดำเนินชีวิตของตนเองและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ นักเรียน
3. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้พฤติกรรมของนักเรียนให้มี
คุณลักษณะที่พึงประสงค์
4. ผู้ปกครองได้พหุกรรมนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต และร่วมมือกับโรงเรียน
ในการพัฒนานักเรียน
5. สถานศึกษาดำเนินการให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็น
ผู้มีความรู้ ความรอบรู้
5. นักเรียนกลุ่มที่ประพฤติดีได้รับรางวัลเกียรติยศ

สรุปผลการวิจัย

ตามพฤติกรรมของนักเรียน

การพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน

ความละเอียดกรงกัวต่อนำไป

เสริมแรง

แบบอย่างที่ดี

จิตสำนึก

ข้อค้นพบพฤติกรรมของนักเรียนจากผลการดำเนินงานกิจกรรม

ปัญหาอุปสรรค

1. นักเรียนบางส่วนไม่ตื่นตัวต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ขาดความ
ตั้งใจในการทำกิจกรรม
2. ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมน้อยเกินไป
3. สถานที่ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียน
4. เวลาที่จัดการเรียน มีระยะสั้นเกินไป ทำให้จัดการเรียนอย่างเร่งรัด
5. การระดมทุนมีมากเกินพอ ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมของงานวิจัย
ทำให้การระดมทุนมีมากขึ้น จนเกิดความขัดแย้ง
6. ขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่องจากหัวหน้าโครงการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. การแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตสำนึกของนักเรียน
เป็นเบื้องต้น ควรทำอย่างจริงจัง ให้ความสำคัญในการจัดการเรียนและเทคนิควิธีการที่หลากหลาย
2. ควรปรับสภาพแวดล้อม ทั้ง ครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ให้เอื้อต่อการพัฒนานักเรียน
3. ครอบครัว ครู และบุคลากรต้องเข้าใจ ความสำคัญแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
4. ควรศึกษาค้นคว้าหาแนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพิ่มเติม
5. ควรใช้สถานศึกษา ศูนย์ข้อมูลในท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาให้นักเรียน
6. ควรจัดการเรียนอย่างต่อเนื่อง และติดตามพฤติกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 3 ปี
7. ควรให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนมากขึ้นกว่าเดิม
8. ควรหาทุนสนับสนุนในการจัดการเรียนที่ไม่เป็นภาระของครูทำให้เป็นวิถีชีวิตของ
โรงเรียนวิถีพุทธ

แบบสอบถามก่อนการอบรม เชิงปฏิบัติการวิทย์พุทธ

1. ท่านเคยมีประสบการณ์ในการอบรมเชิงปฏิบัติการวิธีทรมาก่อนหรือไม่?

☒ เคย   ☐ ไม่เคย

(ถ้าเคยอบรม) ☐ 1 ครั้ง ☐ 2 ครั้ง ☐ มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป

2.สถานที่จัดการอบรม วัดโพธิ์ตาก

ระยะเวลา..... 5 วัน

3.รูปแบบวิธีการอบรมตามที่ท่านเคยอบรมมาเป็นอย่างไร?

3.รูปแบบวิธีการอบรมตามที่ท่านเคยอบรมมาเป็นอย่างไร?
 ไม่อบรมจัดทบทวน 5 วัน, มีการฝึกทำ ฝึกทำ สด.
 พระภิกษุประมาณ ๓๐-๔๐ คน จัดทำพระสงฆ์ ๓๐๐ / วัดพระสังฆราช

4. ผลที่เกิดขึ้นจากการผ่านการอบรมมาแล้วท่านได้นำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างไร

วันที่ ๑๗/๑๒/๖๖ ๑๗/๑๒/๖๖

.....

แบบสอบถามความคิดเห็น กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการวิถีพุทธ
โครงการวิจัย เรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
เพื่อสร้างเสริมวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ะจาน
ระหว่างวันที่ 11 - 15 ตุลาคม 2547

ณ ศูนย์พัฒนาเชิงกาหลง พระยอดขุนพลเชิงกาหลง ต.เวียงกาหลง อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย

*****

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ท่านเห็นด้วย

ที่	ข้อมูล	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1	ความเหมาะสมของสถานที่		✓			
2	การบริการด้านอาหาร	✓				
3	การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร			✓		
4	เนื้อหาสาระของหลักธรรมที่ได้รับในการอบรม			✓		
5	ประสบการณ์การเรียนรู้จากกิจกรรมสามารถนำไปปฏิบัติให้เป็นอริยบุคคล			✓		
6	การนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน			✓		
7	หากมีโอกาสนจะเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติวิถีพุทธอีกในครั้งต่อไป		✓			
8	การปฏิบัติตามแนววิถีพุทธในศูนย์พัฒนาเชิงกาหลง		✓			
9	ความต้องการให้ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานยึดหลักธรรมในการครองตน ครองคน ครองงาน		✓			
10	การรักษาศีลทุกวันพระ เป็นสิ่งที่ครู ผู้ปกครองและนักเรียนควรปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ		✓			
	สรุป					

สะท้อนความรู้สึก เป็นสิ่งที่ดี ทำได้ 100% แหะลด ในการปฏิบัติตน
 อย่างดีอย่างหนึ่ง สอนในวิถีพุทธของ ผู้มีวิถีธรรม
 ในศูนย์พัฒนาเชิงกาหลง

สรุปการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มี
ต่อโครงการบูรณาการหลักสูตรธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้าง
เสริมวินัยนักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่ชะจาน

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 41 คน สรุปผลตามแบบสอบถามได้ดังนี้

1. คณะครูควรไปสอบถามข้อมูลนักเรียนหรือความคิดเห็นของผู้ปกครองโดยการ ไปเยี่ยมบ้าน
ผู้ปกครองนักเรียน

☐ ควรไปทุกครั้งที่ต้องการข้อมูล	จำนวน 34 คน คิดเป็น 82.93 %
☐ ไปบ้างเป็นบางครั้ง	จำนวน 7 คน คิดเป็น 17.07 %
☐ ไม่ไปเลย	จำนวน 0 คน คิดเป็น 0 %

2. ผู้ปกครองของนักเรียนให้ความสำคัญเกี่ยวกับการไปเยี่ยมบ้านของครูประจำชั้น

☐ ค่อนข้างมาก	จำนวน 31 คน คิดเป็น 75.61 %
☐ ค่อนข้างน้อย	จำนวน 10 คน คิดเป็น 24.39 %
☐ ไม่ให้ความสำคัญ	จำนวน 0 คน คิดเป็น 0 %

3. นักเรียนได้ช่วยเหลืองานของผู้ปกครองในขณะที่อยู่ที่บ้านมากน้อยเพียงใด

☐ ช่วยเหลือทุกครั้ง	จำนวน 10 คน คิดเป็น 24.39 %
☐ ช่วยเหลือเป็นบางครั้ง	จำนวน 31 คน คิดเป็น 75.61 %
☐ ไม่ช่วยเหลือเลย	จำนวน 0 คน คิดเป็น 0 %

4. พฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียนหลังจากเข้าค่ายคุณธรรมแล้วเป็นอย่างไรเป็นอย่างไร

☐ ดีขึ้นมาก	จำนวน 32 คน คิดเป็น 78.05 %
☐ เหมือนเดิม	จำนวน 9 คน คิดเป็น 21.95 %
☐ แย่ลงกว่าเดิม	จำนวน 0 คน คิดเป็น 0 %

5. กิริยามารยาทบุตรหลานของท่านหลังจากเข้าค่ายคุณธรรมเป็นอย่างไร

☐ ดีขึ้น	จำนวน 31 คน คิดเป็น 75.61 %
☐ พอใช้ได้	จำนวน 9 คน คิดเป็น 24.39 %
☐ ควรปรับปรุง	จำนวน 0 คน คิดเป็น 0 %

6. นักเรียนได้รับฝึกหัดของงานของตนเองเช่น ดูแลเครื่องแต่งกาย ดูแลความสะอาดของร่างกายตนเองอย่างไร

☐ ดีขึ้น	จำนวน 34 คน คิดเป็น 82.93 %
☐ พอใช้	จำนวน 6 คน คิดเป็น 14.63 %
☐ ควรปรับปรุง	จำนวน 1 คนคิดเป็น 2.44 %

7. นักเรียนสนใจและอยากไปร่วมกิจกรรมการทำบุญที่วัดในวันพระ หรือกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนามากน้อยเพียงใด

☐ มาก	จำนวน 22 คน คิดเป็น 56.33 %
☐ ปานกลาง	จำนวน 18 คน คิดเป็น 43.90 %
☐ น้อย	จำนวน 1 คน คิดเป็น 2.44 %

8. ความรับผิดชอบของนักเรียนในการทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างไร

☐ ดีขึ้นกว่าเดิม	จำนวน 35 คน คิดเป็น 85.36 %
☐ เหมือนเดิม	จำนวน 3 คน คิดเป็น 7.32 %
☐ ควรปรับปรุง	จำนวน 3 คน คิดเป็น 7.32 %

9. ในการรับประทานอาหารที่บ้าน นักเรียนเห็นคุณค่า รู้จักประหยัด มีมารยาทในการรับประทานอาหารและมีระเบียบอย่างไรบ้าง

☐ มากที่สุด	จำนวน 15 คน คิดเป็น 36.59 %
☐ พอใช้	จำนวน 26 คน คิดเป็น 63.41 %
☐ ควรปรับปรุง	จำนวน 0 คน คิดเป็น 0 %

10. ควรจัดให้มีกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนทุกปีหรือไม่

☐ ควรจัดทุกปี	จำนวน 40 คน คิดเป็น 97.56 %
☐ ไม่ควรจัด	จำนวน 0 คน คิดเป็น 0 %
☐ นานๆจัดครั้ง	จำนวน 1 คน คิดเป็น 2.44 %

11. ควรจัดให้มีกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมผู้ปกครองนักเรียนอย่างไร

☐ ควรจัดทุกปี	จำนวน 20 คน คิดเป็น 48.78 %
☐ จัดตามความเหมาะสม	จำนวน 21 คน คิดเป็น 51.22 %
☐ ไม่ควรจัด	จำนวน 0 คน คิดเป็น 0 %

12. การประหยัดค่าใช้จ่ายประจำวันของนักเรียนเช่น การซื้อขนม การเล่นเกมส์ การซื้อของเล่น เป็นอย่างไร

☐ ประหยัดดีมาก	จำนวน 11 คน คิดเป็น 26.83 %
☐ ประหยัดปานกลาง	จำนวน 28 คน คิดเป็น 68.29 %
☐ ยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือย	จำนวน 2 คน คิดเป็น 4.88 %

13. โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ให้แก่ นักเรียนในระดับใด

☐ มาก	จำนวน 32 คน คิดเป็น 78.05 %
☐ ปานกลาง	จำนวน 9 คน คิดเป็น 21.95 %
☐ น้อย	จำนวน 0 คน คิดเป็น 0 %

14. โรงเรียนได้จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ได้เรียน อย่างมีความสุขในระดับใด

☐ มาก	จำนวน 29 คน คิดเป็น 70.73 %
☐ ปานกลาง	จำนวน 12 คน คิดเป็น 29.27 %
☐ น้อย	จำนวน 0 คน คิดเป็น 0 %

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของนักเรียน

ก่อนการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☐ ป.3 - ป.4 ☐ ป.5 - ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่โจ้

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน			✓	
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน		✓		
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย		✓		
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้ปกครอง			✓	
5. มีความเมตตา				
6. มีความซื่อสัตย์		✓		
รวม				

หลังการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☐ ป.3 - ป.4 ☐ ป.5 - ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่โจ้

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน		✓		
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	✓	✓		
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย		✓		
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้ปกครอง	✓			
5. มีความเมตตา	✓			
6. มีความซื่อสัตย์	✓			
รวม				

ความคิดเห็นของผู้ปกครอง

หลังจากเข้าค่ายคุณธรรมแล้ว นักเรียนมีความประพฤติดี มีความรับผิดชอบมากขึ้น
 ด้านการรับผิดชอบในการเรียน การทำงานที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น
 ด้านการแสดงความกตัญญูต่อผู้ปกครอง นักเรียนมีความกตัญญูต่อผู้ปกครองมากขึ้น
 ด้านการแสดงความเมตตา นักเรียนมีความเมตตาต่อผู้อื่นมากขึ้น
 ด้านการมีความซื่อสัตย์ นักเรียนมีความซื่อสัตย์มากขึ้น
 1. นาย 2. น. 3. น. 4. น. 5. น. 6. น. 7. น. 8. น. 9. น. 10. น.
 11. น. 12. น. 13. น. 14. น. 15. น. 16. น. 17. น. 18. น. 19. น. 20. น.
 21. น. 22. น. 23. น. 24. น. 25. น. 26. น. 27. น. 28. น. 29. น. 30. น.
 31. น. 32. น. 33. น. 34. น. 35. น. 36. น. 37. น. 38. น. 39. น. 40. น.
 41. น. 42. น. 43. น. 44. น. 45. น. 46. น. 47. น. 48. น. 49. น. 50. น.
 51. น. 52. น. 53. น. 54. น. 55. น. 56. น. 57. น. 58. น. 59. น. 60. น.
 61. น. 62. น. 63. น. 64. น. 65. น. 66. น. 67. น. 68. น. 69. น. 70. น.
 71. น. 72. น. 73. น. 74. น. 75. น. 76. น. 77. น. 78. น. 79. น. 80. น.
 81. น. 82. น. 83. น. 84. น. 85. น. 86. น. 87. น. 88. น. 89. น. 90. น.
 91. น. 92. น. 93. น. 94. น. 95. น. 96. น. 97. น. 98. น. 99. น. 100. น.

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของนักเรียน

ก่อนการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☐ ป.3-ป.4 ☐ ป.5-ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่จอน

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน	/			
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	/	/		
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย		/		
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูคุณงามความดีต่อผู้ปกครอง	/			
5. มีความเมตตา	/			
6. มีความซื่อสัตย์	/			
รวม				

หลังการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☐ ป.3-ป.4 ☐ ป.5-ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่จอน

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน	/			
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	/			
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย		/		
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูคุณงามความดีต่อผู้ปกครอง	/			
5. มีความเมตตา	/			
6. มีความซื่อสัตย์	/			
รวม				

ความคิดเห็นของผู้ปกครอง

การเข้าค่ายคุณธรรม ได้สอนให้เด็กมีความรับผิดชอบ ดีมาก รับผิดชอบทุกเรื่อง ดีมาก

นางสาว... 16/1/22

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของนักเรียน

ก่อนการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☐ ป.3-ป.4 ☐ ป.5-ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่โจน

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน				
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน				
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูทักท้วงต่อผู้ปกครอง				
5. มีความเมตตา				
6. มีความซื่อสัตย์				
รวม				

หลังการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☐ ป.3-ป.4 ☐ ป.5-ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่โจน

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน				
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน				
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูทักท้วงต่อผู้ปกครอง				
5. มีความเมตตา				
6. มีความซื่อสัตย์				
รวม				

ความคิดเห็นของผู้ปกครอง

หลังจากเข้าค่ายคุณธรรม โรงเรียนแม่โจนแล้ว นักเรียนมีความซื่อสัตย์
มีความรับผิดชอบมากขึ้น และมีความกตัญญูทักท้วงต่อผู้ปกครอง
มีความเมตตาต่อผู้อื่น

ผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของนักเรียน

ก่อนการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☐ ป.3-ป.4 ☐ ป.5-ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่ชะอาน

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน	/			
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	/			
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย		/		
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูคุณงามต่อผู้ปกครอง	/			
5. มีความเมตตา	/			
6. มีความซื่อสัตย์	/			
รวม	5	1		

หลังการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☐ ป.3-ป.4 ☐ ป.5-ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่ชะอาน

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน	/			
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	/			
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	/			
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูคุณงามต่อผู้ปกครอง	/			
5. มีความเมตตา	/			
6. มีความซื่อสัตย์	/			
รวม	6			

ความคิดเห็นของผู้ปกครอง

วันที่ ๑๐/๗/๒๕๖๑ ได้พาเด็กมาโรงเรียนวัดใต้
ได้เข้าค่ายคุณธรรม ๑ ชั่วโมงแบบ ดั่งมีวัดใต้ เพราะเด็ก
ได้มีความรู้ที่มาก

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของนักเรียน

ก่อนการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☒ ป.3 - ป.4 ☐ ป.5 - ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่ปะจาน

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน		✓		
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน		✓		
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย		✓		
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้ปกครอง	✓			
5. มีความเมตตา	✓			
6. มีความซื่อสัตย์		✓		
รวม				

หลังการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☒ ป.3 - ป.4 ☐ ป.5 - ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่ปะจาน

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน	✓			
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	✓			
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย		✓		
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้ปกครอง	✓			
5. มีความเมตตา	✓			
6. มีความซื่อสัตย์		✓		
รวม				

ความคิดเห็นของผู้ปกครอง

เข้าค่ายแล้ว รู้สึกมีความสุขมากครับ

รู้สึกประทับใจมากครับ ทั้งในกิจกรรมและในคำ

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของนักเรียน

ก่อนการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☒ ป.3 - ป.4 ☐ ป.5 - ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่ะจาน

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน		☒		
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	☒			
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	☒			
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้ปกครอง	☒			
5. มีความเมตตา		☒		
6. มีความซื่อสัตย์	☒			
รวม				

หลังการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☐ ป.3 - ป.4 ☐ ป.5 - ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่ะจาน

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน	☒			
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	☒			
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	☒			
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้ปกครอง	☒			
5. มีความเมตตา	☒			
6. มีความซื่อสัตย์	☒			
รวม				

ความคิดเห็นของผู้ปกครอง

เข้าร่วม 100% ทำให้ได้ประสบการณ์ดี มีคุณธรรมมากขึ้น อารมณ์ดีขึ้น
และเป็นคนดีมีวินัย

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของนักเรียน

ก่อนการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☐ ป.3 - ☒ ป.4 ☐ ป.5 - ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่ชะอาน

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน		☒		
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	☒			
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	☒			
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูแก่ผู้ที่อุปการะ	☒			
5. มีความเมตตา				
6. มีความซื่อสัตย์	☒			
รวม				

หลังการเข้าค่ายคุณธรรม ระดับชั้น ☐ ป.3 - ☒ ป.4 ☐ ป.5 - ป.6

โรงเรียนอนุบาลแม่ชะอาน

พฤติกรรมของนักเรียน	ระดับความพอใจ			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ด้านกิริยา มารยาทของนักเรียน	☒			
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	☒			
3. ด้านความรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	☒			
4. การแสดงออกถึงความกตัญญูแก่ผู้ที่อุปการะ	☒			
5. มีความเมตตา	☒			
6. มีความซื่อสัตย์	☒			
รวม				

ความคิดเห็นของผู้ปกครอง

มีความประทับใจ 60% การเรียนอยู่ในระดับดีในระดับดีเยี่ยม

โครงการวิจัยชุมชน

1. ศึกษาโครงสร้างของชุมชนในภาพรวม
 2. วิเคราะห์โครงสร้างของชุมชนในภาพรวม

กิจกรรมในชั้นเรียน
 ในชั้นเรียน การมีชั้นเรียนที่ดี เพราะได้ฟังจากปาก
 คนที่เข้ามาเรียนนอกชั้นเรียนมาก เพราะ
 ยามว่างได้มาร่วมด้วย ตามชั้นเรียนที่ดี

ဒီပဲတဲးဝဲး

30

တၢ်တၢ်ဒီပဲတဲးဝဲး နီၤတၢ်ဒီပဲတဲးဝဲး
နီၤတၢ်ဒီပဲတဲးဝဲး နီၤတၢ်ဒီပဲတဲးဝဲး

တၢ်တၢ်ဒီပဲတဲးဝဲး နီၤတၢ်ဒီပဲတဲးဝဲး
တၢ်တၢ်ဒီပဲတဲးဝဲး နီၤတၢ်ဒီပဲတဲးဝဲး

ดึงข้อความสามารถรู้ลึก ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
 คณะกรรมการขึ้นเรียน โรงเรียนอนุบาลแม่ ขะลาว.
 ที่ ๑๑ โครงการ บุคลากรหลักของกรม ในการเรียน
 การสอน และกิจกรรม วัฒนธรรมเรียน เพื่อสร้างเสริม
 วัฒนธรรมนักเรียน

วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2548

กิจกรรมที่จำแนกมาก็ดี หาก อยากจะให้นั่งพักก็มี การออกกำลังกาย
 ก็ดี อยากจะให้นั่งพักผ่อนก็ดี อยากให้นั่งทางโรงเรือน ฝนแล้ว
 ธารน้ำดี กว้าง เพราะว่ามีพื้นที่น้ำตกไหลลงอย่าง อย่าง
 ให้นั่งทางโรงเรือน ให้นั่งพักผ่อน เอาเลย อัน มาจากบ้าน
 ๒๐๑

ภาพกิจกรรม ศึกษางานโรงเรียนพระสุธรรมยานะเถระ

ภาพกิจกรรม ศึกษางานโรงเรียนสัตยาไส

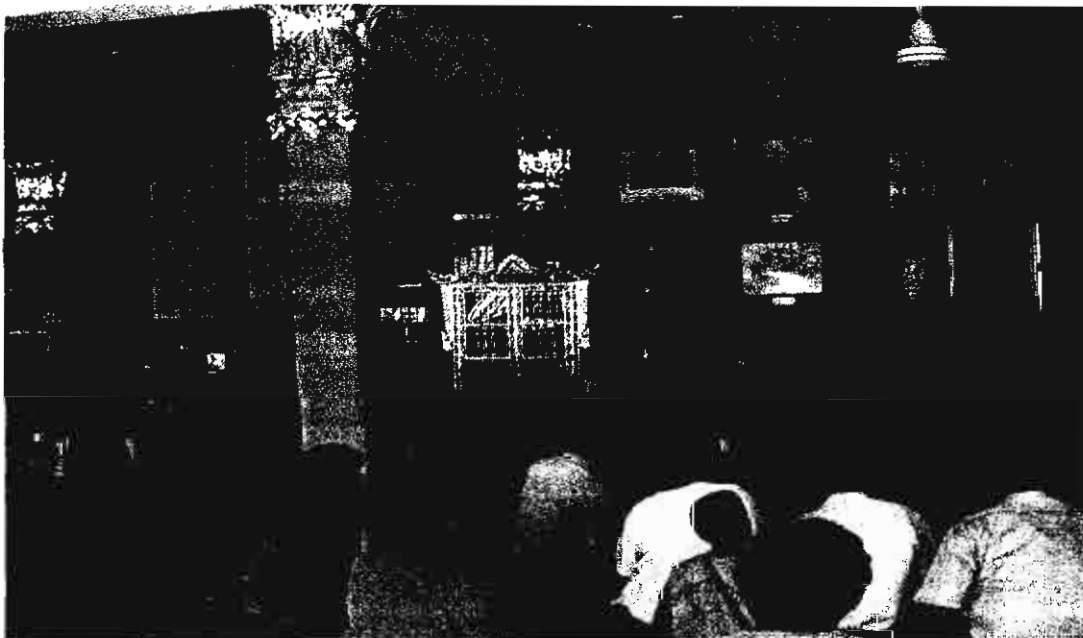

**ภาพกิจกรรม การอบรมเชิงปฏิบัติการ ณ ค่ายพัฒนาศีลธรรม
พระยอดขุนพลเวียงกาหลง**

ภาพกิจกรรม ประธานสัมพันธ์วัฒนธรรมในท้องถิ่น

ภาพกิจกรรม ศึกษาดูงาน

ภาพกิจกรรม ประสานสัมพันธ์วัฒนธรรมในท้องถิ่น

ภาพกิจกรรม มนต์ขลังเสียงแห่งธรรม

ภาพกิจกรรม งานอย่างไทยวินัยเยี่ยม

ภาพกิจกรรม จิตสงบพบทางแห่งปัญญา

ภาพกิจกรรมค่ายคุณธรรมพฤติกรรมเปลี่ยนไป

ภาพกิจกรรม ร้อยสายใจธรรมสัมพันธ์ผู้ปกครอง

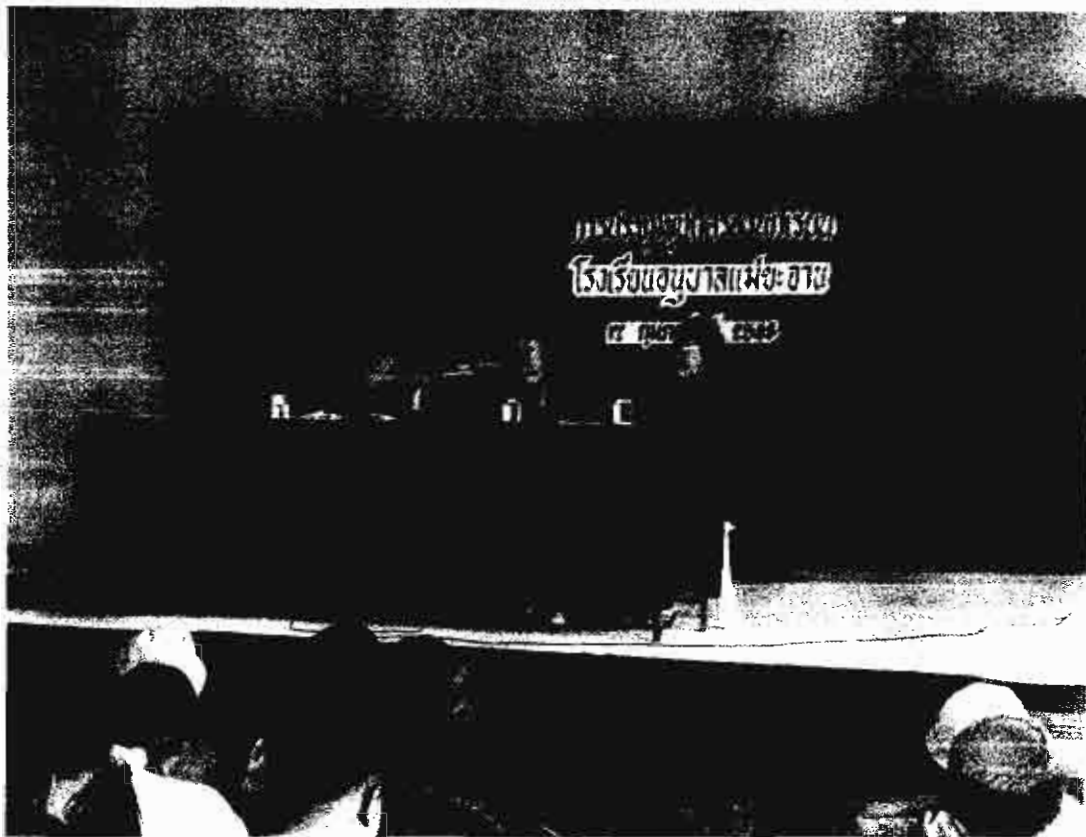
ภาพกิจกรรม การระดมความคิดเห็นของนักเรียน

กิจกรรม ถ่ายสุนทรรมพุดิกรรมเปลี่ยนไป ระดับป.3 –4

ภาพกิจกรรม ร้อยสายใจธรรมสัมพันธ์ผู้ปกครอง

ภาพกิจกรรม เวทีชุมชน

ภาพกิจกรรม แร่ดีคุณธรรม

ภาพกิจกรรม เวทีเครือข่าย

ภาพกิจกรรม เวทีชุมชน